

ΔΙΑΚΛΑΔΙΚΗ

Επιθεώρηση

ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ ΑΝΩΤΑΤΗΣ ΔΙΑΚΛΑΔΙΚΗΣ ΣΧΟΛΗΣ ΠΟΛΕΜΟΥ

Μεσογειακή Ασφάλεια Ρόλος Ελλάδας-ΝΑΤΟ-ΕΕ

ΓΡΑΦΕΙΑ

ΚΤΙΡΙΟ ΑΝΩΤΑΤΗΣ ΔΙΑΚΛΑΔΙΚΗΣ
ΣΧΟΛΗΣ ΠΟΛΕΜΟΥ

Γεωργικής Σχολής 29, ΤΚ 55134
Θεσσαλονίκη

Τηλ. 2310 472603, FAX 2310 471710

e-mail: grammateia@adispo.auth.gr

ΕΚΔΟΤΗΣ

Τμήμα Μελετών Ερευνών της Α.Δι.Σ.Π.Ο.

ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

Σμχος (Ι) Γεώργιος Κωτσίδης
Σχης (ΠΖ) Μιχαήλ Αγγελούδης
Σμχος (Ε) Στέφανος Τσακίρης

Αντχος (Μ) Εμμανουήλ Τσουρδαλάκης ΠΝ

ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗ ΣΧΕΔΙΑΣΗ ΕΝΤΥΠΟΥ

Μ.Υ Θεοδώρα Χατζηδάκη

ΣΥΝΕΡΓΑΤΕΣ ΣΥΝΤΑΞΗΣ

Γιαννακάρας Δημήτριος
Κωνσταντίνος Σταμπολής
Δημήτριος Ξενάκης
Γεράσιμος Καραμπελιάς
Βασίλειος Γιούλτσης
Ιωάννης Μάζης

ΔΙΑΝΟΜΗ

Υπουργεία, Γενικά Επιτελεία,
Στρατιωτικοί Σχηματισμοί, ΓΕΕΦ, ΣΕΘΑ,
Στρατιωτικές Σχολές,
Σπουδαστές Α.Δι.Σ.Π.Ο.,
ΑΕΙ, Ινστιτούτα και Ερευνητικά Ιδρύματα

Διανέμεται Δωρεάν

ΟΡΟΙ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑΣ

Στη Διακλαδική Επιθεώρηση δημοσιεύονται:

α. Επιστημονικές εργασίες και διαλέξεις των σπουδαστών της Σχολής, ομιλίες της Ηγεσίας του ΥΕΘΑ, που αφορούν τις ΕΔ, καθηγητών Πανεπιστημίων και γενικά πνευματικών προσωπικοτήτων για θέματα Διακλαδικού ενδιαφέροντος, Στρατηγικής, Γεωπολιτικής και Διεθνών Σχέσεων.

β. Συμπεράσματα ή αποσπάσματα από σεμινάρια, ημερίδες και διημερίδες που διοργανώνει η Σχολή.

γ. Εκπαιδευτικές και λοιπές δραστηριότητες της Σχολής.

Οι εργασίες δε θα υπερβαίνουν τις 4.000 λέξεις, πρέπει να περιλαμβάνουν πλήρη επιστημονική τεκμηρίωση-βιβλιογραφία και να αναφέρουν πλήρως τα στοιχεία του συγγραφέα.

Δε δημοσιεύονται εργασίες που περιέχουν διαβαθμισμένες πληροφορίες, δεν τεκμηριώνεται το περιεχόμενό τους και έχουν αιχμές πολιτικής φύσεως ή μη ευπρεπείς εκφράσεις.

Δημοσίευση εργασίας δε σημαίνει αποδοχή απόψεων του συντάκτη της από την ΑΔΙΣΠΟ.

Οι βιβλιογραφικές σημειώσεις πρέπει να έχουν ενιαία αρίθμηση, να βρίσκονται στο τέλος του άρθρου και να δίνονται ως εξής: Ονοματεπώνυμο συγγραφέα, Τίτλος βιβλίου και υπότιτλος, Εκδοτικός οίκος, Έτος έκδοσης, Σελίδα.

Οι μελέτες στρατηγικού και γεωπολιτικού περιεχομένου πρέπει να συνοδεύονται και από σχετικούς χάρτες και σχεδιαγράμματα. Φωτογραφίες δημοσιεύονται μόνο εάν το περιεχόμενό τους κρίνεται αναγκαίο για την πληρέστερη κατατόπιση του αναγνώστη.

Η οποιαδήποτε συνεργασία πρέπει να παραδίδεται σε έντυπη και ηλεκτρονική μορφή.

Δεν επιστρέφεται το υλικό, ανεξάρτητα αν δημοσιευθεί ή όχι.

πρόλογος

Προσφώνηση και κήρυξη της Διημερίδας
από τον Διοικητή της Σχολής
Υποναύαρχο Αριστείδη Φασούλα ΠΝ

Με ιδιαίτερη χαρά σας καλωσορίζω στη Λέσχη Αξιωματικών Φρουράς Θεσσαλονίκης, στη διημερίδα που διοργανώνει η Ανωτάτη Διακλαδική Σχολή Πολέμου, με θέμα "Μεσογειακή Ασφάλεια, ο ρόλος της Ελλάδας, NATO, ΕΕ".

Εκτιμώ ότι το θέμα της Διημερίδας είναι ιδιαίτερα ενδιαφέρον και επίκαιρο, γιατί σήμερα πολλοί παράγοντες που επιδρούν στην παγκόσμια ασφάλεια και διαμορφώνουν νέες τάσεις στη διπλωματία και τη στρατηγική, συνδέονται άρρηκτα με τη Μεσογειακή ασφάλεια και σταθερότητα. Αυτός ήταν και ο λόγος της επιλογής από τη σχολή του παραπάνω θέματος, καθόσον ο Μεσογειακός χώρος έχει άμεση σχέση με τη χώρα μας και τα γεωπολιτικά της συμφέροντα, γεγονός που ορθά διέβλεψαν και οι μεταπολιτευτικές κυβερνήσεις της χώρας μας μέχρι τώρα, διαμορφώνοντας, στο χώρο γύρω από τη Μεσόγειο, σταθερές φιλίες και ισχυρούς συμμάχους. Αυτός είναι άλλωστε και ο λόγος που και σήμερα ο Μεσογειακός διάλογος και η συνεργασία είναι υψηλά στην ατζέντα της ελληνικής εξωτερικής πολιτικής, γεγονός που μας αναβαθμίζει - πιστεύω - ως χώρα και ανάμεσα στους στρατηγικούς εταίρους και συμμάχους μας στην Ε.Ε. και στο NATO.

Με βεβαιότητα θα μπορούσε κάποιος να ισχυρισθεί ότι στο τέλος του 20ου, αλλά και στην αρχή του 21ου αιώνα συνέβησαν σημαντικότερα γεγονότα και αλλαγές στην παγκόσμια γεωπολιτική σκηνή με άμεση επίδραση στην παγκόσμια ασφάλεια. Θα μπορούσε να αναφέρει κανείς χαρακτηριστικά:

"Τον τερματισμό του ψυχρού πολέμου και του διπολισμού.

"Τη διεύρυνση του NATO καθώς και τον επαναπροσδιορισμό του ρόλου του.

"Την διεύρυνση και την πραγματοποίηση αποφασιστικών βημάτων της Ε.Ε. στον τομέα της Κοινής Εξωτερικής Πολιτικής και Πολιτικής Ασφάλειας καθώς και της Ευρωπαϊκής Πολιτικής Ασφάλειας και Άμυνας.

"Την ανάδειξη της περιοχής της Κασπίας ως γεωστρατηγικού χώρου ήσσονος σημασίας με την περιοχή του Περσικού κόλπου, λόγω των ενεργειακών αποθεμάτων αλλά και των ενδιάμεσων χωρών μέσω των οποίων διέρχονται ή προβλέπεται να διέλθουν ενεργειακοί αγωγοί.

"Την τρομοκρατική επίθεση της 11ης Σεπτεμβρίου 2001 και τα γεγονότα που ακολούθησαν αυτή και τέλος.

"Την ταχεία ανάδειξη ενός νέου οικονομικού και αναπτυξιακού "γίγαντα" στην παγκόσμια πολιτική σκηνή που λέγεται Κίνα.

Σε αυτό το νέο και ραγδαία διαμορφούμενο συνεχώς παγκόσμιο γεωπολιτικό και γεωοικονομικό περιβάλλον, η Μεσόγειος αποτελεί κατά την άποψή μου τον

e
d
i
t
o
r
i
a
l

Πρόλογος

παγκόσμιο γεωστρατηγικό "ομφαλό", γιατί αγγίζει τρεις διαφορετικούς διαπολιτισμικούς χώρους σε 3 διαφορετικές ηπείρους και φέρει στο διεθνές προσκήνιο τα προβλήματα των λαών που βρέχονται απ' αυτή, χωρίς να μπορούν δυστυχώς τα νερά της να "ξεπλύνουν" και να δώσουν λύση σε αντικρουόμενα συμφέροντα και ακραίες εθνοκοθησκευτικές διαφορές.

Αυτός είναι και ο λόγος που οι σύμμαχοι και εταίροι μας, NATO και Ε.Ε., έχουν στρέψει από πολύ νωρίς το ενδιαφέρον τους στον συγκεκριμένο γεωστρατηγικό χώρο και έχουν αρχίσει έναν ευρύ διάλογο με χώρες της περιοχής, γιατί πιστεύουν ότι η ασφάλεια στην Ευρώπη συνδέεται άμεσα με την σταθερότητα της Μεσογειακής λεκάνης. Παράλληλα ο Μεσογειακός διάλογος αποβλέπει στην αμοιβαία κατανόηση ανάμεσα στους συνομιλητές, στην εμπέδωση της εμπιστοσύνης, της αρχής της κοινής ιδιοκτησίας για τη θάλασσα που τους ενώνει και πάνω απ όλα, στην λήψη μέτρων ασφάλειας και άμυνας στη μάχη κατά της τρομοκρατίας.

Σ' ένα κόσμο διαφοροποιημένων προκλήσεων, αντιμετωπίζουμε πλέον νέες απειλές που προέρχονται από την παγκόσμια τρομοκρατία και την ανεξέλεγκτη εξάπλωση των όπλων μαζικής καταστροφής. Δυστυχώς υπάρχουν ριζοσπαστικές ομάδες φονταμενταλιστών, οι οποίες εκλαμβάνουν την διάθεση διπλωματικής λύσης των διαφορών ως αδυναμία και προσπαθούν με χρήση βίας να επιβάλλουν αποκλίνουσες ιδεολογίες. Έτσι δημιουργούνται νέες στρατηγικές απειλές που ελλοχεύουν κινδύνους για τις ζωές και το μέλλον του σύγχρονου κόσμου. Στον αγώνα αυτό για αμοιβαία κατανόηση και ειρηνική συνύπαρξη χρειάζεται η συνεργασία όλων των λαών της Μεσογείου.

Κάποιες χώρες όμως όπως η δικής μας, οι οποίες έχουν δημιουργήσει πολύ νωρίτερα γέφυρες φιλίας και κατανόησης - όπως προανέφερα - στον χώρο της Μεσογείου, έχουν αυτή τη στιγμή το στρατηγικό πλεονέκτημα σε αυτό τον διάλογο για μια πιο ασφαλή Μεσόγειο. Το στρατηγικό αυτό πλεονέκτημα θα πρέπει και η χώρα μας να το εκμεταλλευθεί αμφίπλευρα, ενισχύοντας τη θέση της μεταξύ των συμμάχων και εταίρων της, αλλά και διευρύνοντας τις σχέσεις της με τον αραβικό και ισλαμικό κόσμο, συμβάλλοντας παράλληλα στην ασφάλεια, σε έναν τόσο σημαντικό γεωστρατηγικό χώρο του πλανήτη. Χώροι της πατρίδας μας όπως το Αιγαίο και η Κρήτη αποκτούν ιδιαίτερη στρατηγική αξία. Οι Ελληνικές Ένοπλες δυνάμεις αναδιοργανωμένες και εκσυγχρονισμένες, με μία αξιολήευτη διεθνή παρουσία στα πλαίσια των ειρηνευτικών αποστολών, έχουν αποδείξει και αποδεικνύουν και σήμερα ότι μπορούν να ανταποκριθούν στις προκλήσεις του νέου περιβάλλοντος ασφαλείας της περιοχής μας και να συμβάλλουν στη γεφύρωση διαφορών και στην οικοδόμηση πνεύματος εμπιστοσύνης.

Για όλα τα παραπάνω σημαντικά θέματα η σχολή διοργανώνει την διημερίδα αυτή που αρχίζει σήμερα και είμαι σίγουρος ότι αύριο με την ολοκλήρωσή της, ύστερα από τις εισηγήσεις των προσκεκλημένων έγκριτων ομιλητών μας αλλά και τη συζήτηση που θα ακολουθήσει, όλοι μας θα φύγουμε από αυτή την αίθουσα πιο ενημερωμένοι γι αυτό το τόσο σημαντικό θέμα.

Δημερίδα **Α.ΔΙ.Σ.ΠΟ.**

4

Δραστηριότητες **Α.ΔΙ.Σ.ΠΟ.**

62

Πρόλογος 1

Λαθρομετανάστευση και Οργανωμένο Έγκλημα στο Μεσογειακό Χώρο-Επιπτώσεις
Εισήγηση από τη Δημερίδα ΑΔΙΣΠΟ από τον **Γιαννακάρα Δημήτριο**,
Προϊστάμενο Υδονσης Αλλοδαπών & Δίωξης
Λαθρομετανάστευσης, Δνσης Αλλοδαπών Θεσσαλονίκης 4

Ενέργεια, ο Κρίσιμος Παράγων και η Ενεργειακή Διάσταση της Μεσογείου
Εισήγηση από τη Δημερίδα ΑΔΙΣΠΟ από τον **Κωνσταντίνο Ν. Σταμπολή**,
Πρόεδρο Κέντρου Μελετών ΝΑ ΕΥρώπης 13

Ο Ρόλος της ΕΕ στη Μεσογειακή Ασφάλεια
Εισήγηση από τη Δημερίδα ΑΔΙΣΠΟ από τον **Δημήτριο Ξενάκη**, Λέκτορα Πανεπιστημίου Κρήτης 19

Ο Ρόλος της Ελλάδας στη Μεσογειακή Ασφάλεια
Εισήγηση από τη Δημερίδα ΑΔΙΣΠΟ από τον **Γεράσιμο Καραμπελιά**,
Επίκουρο Καθηγητή Παντείου Πανεπιστημίου 28

Ισλαμικός Φονταμενταλισμός και Τρομοκρατία στις Χώρες της Μεσογείου
Εισήγηση από τη Δημερίδα ΑΔΙΣΠΟ από τον **Βασίλειο Γιούλτσι**, Καθηγητή ΑΠΘ 32

Δημερίδα ΑΔΙΣΠΟ

Η Γεωπολιτική - Γεωστρατηγική Σημασία της Μεσογείου
Εισήγηση από τη Δημερίδα ΑΔΙΣΠΟ από τον **Ιωάννη Μάζη**, Καθηγητή Ιονίου Πανεπιστημίου 41

Συμπεράσματα από τη Δημερίδα ΑΔΙΣΠΟ 52

Δραστηριότητες
ΑΔΙΣΠΟ

62

Διημερίδα ΑΔΙΣΠΟ

**“ΛΑΘΡΟΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΣΗ ΚΑΙ
ΟΡΓΑΝΩΜΕΝΟ ΕΓΚΛΗΜΑ ΣΤΟ
ΜΕΣΟΓΕΙΑΚΟ ΧΩΡΟ -
ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ”**

**ΕΙΣΗΓΗΣΗ ΑΠΟ ΤΗ ΔΙΗΜΕΡΙΔΑ
ΑΔΙΣΠΟ, Νοέμβριος 29-30, 2007**

**από τον Γιαννακάρα Δημήτριο, Προϊστάμενο
Υποδ/νσης Αλλοδαπών & Δίωξης-
Λαθρομετανάστευσης, Δνσης Αλλοδαπών
Θεσσαλονίκης**

Σας ευχαριστώ που με καλέσατε. Μου δίνετε με τον τρόπο αυτό την ευκαιρία να παρουσιάσω, στο μέτρο του δυνατού και στα πλαίσια του χρόνου που έχω στη διάθεσή μου, το πρόβλημα της λαθρομετανάστευσης στην πατρίδα μας, τη σχέση του με το οργανωμένο έγκλημα, τις επιπτώσεις και τις συνέπειές του στην ελληνική κοινωνία και κάποιες σκέψεις και προτάσεις για την αποτελεσματικότερη αντιμετώπισή του.

Επιτρέψτε μου να συστηθώ και να σας παρουσιάσω με λίγα λόγια την Υπηρεσία στην οποία υπηρετώ και την αποστολή της. Το θεωρώ απαραίτητο γιατί τον τελευταίο χρόνο συνέβησαν στην Υπηρεσία μας οργανωτικές αλλαγές, οι οποίες δεν είναι εν πολλοίς γνωστές.

Ονομάζομαι ΓΙΑΝΝΑΚΑΡΑΣ Δημήτριος και είμαι Αστυνομικός Υποδ/ντής. Ασχολούμαι με το αντικείμενο των “αλλοδαπών” από τη 12-07-2005, μέχρι σήμερα, αρχικά ως Προϊστάμενος της Υποδ/νσης Αλλοδαπών, της Διεύθυνσης Ασφαλείας Θεσσαλονίκης και μεταγενέστερα, από την 01-01-2006 ως Προϊστάμενος της Υποδ/νσης Αλλοδαπών & Δίωξης Λαθρομετανάστευσης, της Διεύθυνσης Αλλοδαπών Θεσσαλονίκης. Οι οργανωτικές

αλλαγές για τις οποίες έκανα λόγο προηγουμένως αφορούν πρώτο, την αναβάθμιση της Υπηρεσίας μας από Υποδ/νση - εσωτερική διάρθρωση της Διεύθυνσης Ασφαλείας, σε Διεύθυνση, υπαγόμενη απευθείας στη Γενική Αστυνομική Διεύθυνση, δεύτερο, στην ίδρυση και λειτουργία δύο Τμημάτων αλλοδαπών (Ανατολικής Θεσσαλονίκης, που στεγάζεται στο οίκημα του Αστυνομικού Τμήματος Πλατείας Δημοκρατίας, στην οδό Δωδεκανήσου 4 και Δυτικής Θεσσαλονίκης, που εδρεύει στο Κορδελιό) και τρίτο, στη διοικητική υπαγωγή στη Διεύθυνσή μας των τεσσάρων Τμημάτων Δίωξης Λαθρομετανάστευσης, που λειτουργούν στην περιοχή της Θεσσαλονίκης (ΤΔΛ Θεσσαλονίκης, με έδρα το Κορδελιό, ΤΔΛ Θέρμης, με έδρα την ομώνυμη Κωμόπολη, ΤΔΛ Μυγδονίας, με έδρα τη Λητή και ΤΔΛ Αγ. Αθανασίου, που εδρεύει στον Άγιο Αθανάσιο Θεσσαλονίκης). Τα Τμήματα αυτά στελεχώνονται κατά κύριο λόγο από Συνοριακούς Φύλακες και έχουν αποκλειστικό αντικείμενο τη διενέργεια ελέγχων για τον εντοπισμό και τη σύλληψη παράνομα ευρισκομένων στη χώρα μας αλλοδαπών.

Η αποστολή της Διεύθυνσής μας και των υφισταμένων της Υπηρεσιών, συνίσταται στην εφαρμογή γενικότερα της νομοθεσίας περί αλλοδαπών στο Νομό Θεσσαλονίκης και ειδικότερα:

α. Στην έκδοση των ειδικών Δελτίων Ταυτότητας Ομογενούς και των Αδειών Διαμονής Ενιαίου Τύπου, στους ομογενείς από την Αλβανία και τις χώρες της τέως Σοβιετικής Ένωσης.

β. Στην έκδοση Αδειών Διαμονής, για τους αλλοδαπούς πολίτες κρατών μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

γ. Στην αναζήτηση, σύλληψη και απέλαση των παρανόμως ευρισκομένων στη χώρα μας αλλοδαπών, εκείνων που βρίσκονται μεν νόμιμα, κρίνονται όμως από τη συμπεριφορά και τις πράξεις τους, ως

επικίνδυνος για τη δημόσια τάξη και ασφάλεια και εκείνων που παραβιάζουν την ισχύουσα για τους αλλοδαπούς νομοθεσία.

δ. Στην αντιμετώπιση του φαινομένου της λαθρομετανάστευσης, την εξιχνίαση των κυκλωμάτων ή των μεμονωμένων ατόμων που επιδίδονται στην παράνομη είσοδο και περαιτέρω προώθηση λαθρομεταναστών στο εσωτερικό της χώρας, την παραπομπή τους στην δικαιοσύνη και εφόσον δεν οδηγηθούν στις φυλακές, την απομάκρυνσή τους από τη χώρα με τη μορφή της διοικητικής απέλασης και την εξασφάλιση της μη επανόδου τους στη χώρα και στις χώρες SCHENGEN, για μεγάλο χρονικό διάστημα (συνήθως από πέντε ως δώδεκα χρόνια), με τη μορφή της εγγραφής τους στον εθνικό κατάλογο ανεπιθύμητων και στον κατάλογο ανεπιθύμητων στο έδαφος SCHENGEN.

Θεωρούμε, όλοι εμείς που υπηρετούμε στη Διεύθυνση Αλλοδαπών Θεσσαλονίκης, Αστυνομικοί & Συνοριακοί Φύλακες, το καθήκον της αντιμετώπισης του φαινομένου της λαθρομετανάστευσης, ως την σπουδαιότερη αποστολή μας.

Κυρίες και κύριοι,

Το φαινόμενο της μετανάστευσης των ανθρώπων, της μετακίνησής τους από έναν τόπο σε έναν άλλον, είναι ταυτόχρονο με την παρουσία τους στον πλανήτη. Τα αίτια της μετανάστευσης είναι πολλά, προαιώνια και διαχρονικά, γνωστά σε όλους μας και για το λόγο αυτό δε θα επαναλάβω. Ωστόσο, παρότι οι βασικές αιτίες και τα κύρια γνωρίσματά της παραμένουν, διαχρονικά, περίπου ίδια, το μέγεθος του φαινομένου παρουσιάζει αυξομειώσεις και κάποια χαρακτηριστικά που διαφέρουν από εποχή σε εποχή. Τα τελευταία χρόνια εξαιτίας της ασύμμετρης πληθυσμιακής ανάπτυξης ορισμένων εθνών, της πτώσης του λεγόμενου υπαρκτού σοσιαλισμού στις πρώην ανατολικές χώρες, των εμπολέμων καταστάσεων, των πολύ άσχημων οικονομικών συνθηκών, που υπάρχουν σε αρκετές χώρες του τρίτου κόσμου, αλλά κυρίως της έλλειψης προοπτικής για τη βελτίωση των συνθηκών διαβίωσης και

την οικονομική ανάπτυξη των χωρών αυτών, ζούμε μία έξαρση της μετανάστευσης. Οι παράγοντες αυτοί σε συνδυασμό με τις περιορισμένες δυνατότητες για νόμιμη μετανάστευση, στις χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης και στην πατρίδα μας, προκάλεσαν πολύ μεγάλη αύξηση της παράνομης μετανάστευσης και όπως ήταν φυσικό και επόμενο, στην ανάπτυξη οργανωμένων κυκλωμάτων διευκόλυνσής της με οικονομικό όφελος. Υπολογίζεται ότι, ανάμεσα στα 375 περίπου εκατομμύρια κατοίκων των χωρών μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης (τέλη 1998), περίπου 13 εκατομμύρια (ποσοστό άνω του 3%) ήταν νόμιμοι μετανάστες. Ο αριθμός των παράνομων μεταναστών στην Ευρωπαϊκή Ένωση είναι δύσκολο να προσδιοριστεί. Εκτιμάται όμως ότι, ανέρχεται περίπου στα 3 εκατομμύρια άτομα.

Έξαρση του φαινομένου της μετανάστευσης (και κατ' επέκταση και της λαθρομετανάστευσης) εμφανίζεται έντονα και στη χώρα μας, με δεδομένη τη γεωγραφική της θέση, την ιδιομορφία και το μέγεθος των συνόρων της, την ιδιότητά της ως κράτους μέλους της Ευρωπαϊκής Ένωσης, αλλά και την πολιτικοοικονομική και κοινωνική κατάσταση που επικρατεί στις γειτονικές χώρες. Προκειμένου να μορφωθεί άποψη για την κατάσταση της μετανάστευσης στη χώρα μας κρίνεται σκόπιμο να παρατεθούν τα εξής στατιστικά στοιχεία (αναφέρονται στον Ιούλιο του έτους 2006):

Νομιμοποιημένοι αλλοδαποί (κάτοχοι τίτλου διαμονής) είναι συνολικά 598.477.Απ' αυτούς 369.443 είναι άντρες και 229.000 γυναίκες. Από πλευράς εθνικότητας οι νομιμοποιημένοι αλλοδαποί είναι:

-Αλβανοί	340.000
-Βούλγαροι	66.000
-Ρουμάνοι	26.000
-Ουκρανοί	21.000
-Πακιστανοί	17.000
-Γεωργιανοί	14.000
-Αιγύπτιοι	12.000
-Ρώσοι	11.000
-Ινδοί	10.000
-Μολδαβοί	10.000

-Απελάσεις: έτος 2002:
Συνελήφθησαν 58.000, Απελάθηκαν 11.000
έτος 2003:
Συνελήφθησαν 51.000, Απελάθηκαν 14.000
έτος 2004:
Συνελήφθησαν 44.000, Απελάθηκαν 15.000
έτος 2005:
Συνελήφθησαν 60.000, Απελάθηκαν 21.000
μέχρι τον Ιούλιο του 2006:
Συνελήφθησαν 30.000, Απελάθηκαν 8.000.

Όπως φαίνεται από τους αριθμούς, όλοι οι συλλαμβανόμενοι λαθρομετανάστες δεν απελαύνονται. Άλλοι γιατί προσφεύγουν στα διοικητικά δικαστήρια, σε βάρος των αποφάσεων απέλασης και δικαιώνονται, άλλοι γιατί προσφεύγουν στα διοικητικά δικαστήρια, σε βάρος της κράτησης, δικαιώνονται και στη συνέχεια δεν αναχωρούν μέσα στην 30ήμερη προθεσμία που τους παρέχει το δικαστήριο, και άλλοι γιατί προέρχονται από χώρες προς τις οποίες η απέλαση είναι αδύνατη (Αφγανιστάν, Ιράκ, Ερυθραία, Σομαλία κλπ). Έτσι, κάθε χρόνο παραμένουν κατά μέσο όρο 30-40 χιλιάδες καταγεγραμμένοι αλλοδαποί στη χώρα, χωρίς να είναι εφοδιασμένοι με νομιμοποιητικό τίτλο. Σε αυτούς πρέπει να προστεθεί και ο αριθμός αυτών που δεν εντοπίζονται για να συλληφθούν, αριθμός ενδεχομένως μεγαλύτερος των συλληφθέντων, γεγονός που οδηγεί στο συμπέρασμα ότι, ετησίως δημιουργείται ένας αριθμός 60 έως 80 χιλιάδες παρανόμων αλλοδαπών. (Τα στοιχεία προκύπτουν από τα πρακτικά της βουλής και συγκεκριμένα από παρουσίαση που έκανε ο νυν Υπουργός Δημόσιας Τάξης στη διακομματική επιτροπή για την παρακολούθηση της πολιτικής της μετανάστευσης, την 27-07-2006).

Από πλευράς συλλήψεων λαθροδιακινητών, το 2003 συνελήφθησαν 525, το 2004 συνελήφθησαν 679 και το πρώτο 10μηνο του 2005 συνελήφθησαν 678 άτομα. Από αυτούς οι πέντε κυριότερες υπηκοότητες ήταν: Αλβανική 329, Ελληνική 157, Τουρκική 63, Αιγυπτιακή 24 και Βουλγαρική 20.

Σε ότι αφορά στην Ελλάδα οι

κυριότερες διαδρομές των παρανόμων μεταναστών είναι:

α. Ελληνοαλβανικά Σύνορα

Η συντριπτική πλειοψηφία τους είναι Αλβανοί. Συγκεντρώνονται στις παραμεθόριες πόλεις της Αλβανίας και στη συνέχεια συνήθως, σε μικρές ομάδες, μεμονωμένα ή με τη βοήθεια των κυκλωμάτων, εισέρχονται παράνομα στην Ελλάδα

β. ΕλληνοΠΓΔΜ Σύνορα

Εισέρχονται κυρίως υπήκοοι FYROM, πρώην ΟΔ Γιουγκοσλαβίας, Αλβανοί, και μικρός αριθμός Ασιατών (κινέζων). Αρκετοί Αλβανοί, εισέρχονται στην ΠΓΔΜ, νόμιμα και στη συνέχεια εισέρχονται λάθρα στην Ελλάδα. Για τους Αλβανούς η ΠΓΔΜ χρησιμοποιείται, ως εναλλακτική λύση εισόδου στην Ελλάδα, όταν οι έλεγχοι στα Ελληνοαλβανικά Σύνορα, είτε από την πλευρά της Ελλάδας είτε, απ' την πλευρά της Αλβανίας, γίνονται εντονότεροι.

γ. Ελληνοβουλγαρικά Σύνορα

Από τη Βουλγαρία εισέρχονται Βούλγαροι, Ρουμάνοι και πολίτες άλλων ανατολικών χωρών, αλλά και Αφρασιάτες που φθάνουν στη Βουλγαρία, μέσω Τουρκίας. Συχνή είναι η χρήση από αυτούς πλαστών και πλαστογραφημένων εγγράφων.

δ. Ελληνοτουρκικά Σύνορα

Λαθρομετανάστες διαφόρων υπηκοοτήτων (πρώην ανατολικών χωρών, Αφρικανοί, Ασιάτες) εισέρχονται στη χώρα μας, μέσω των χερσαίων συνόρων μας και ιδιαίτερα του ποταμού Έβρου, καθώς και των θαλασσίων συνόρων μας (από τα Τουρκικά παράλια προς τα Ελληνικά νησιά).

Κυριότερη πόλη συγκέντρωσης λαθρομεταναστών είναι η Κωνσταντινούπολη. Οι λαθρομετανάστες διαμένουν σε ξενοδοχεία και διάφορα άλλα καταλύματα και από εκεί με τη βοήθεια κυκλωμάτων διακίνησης λαθρομεταναστών, είτε μεταφέρονται στα χερσαία σύνορα με την Ελλάδα από όπου διασχίζουν λάθρα τον ποταμό Έβρο, είτε στα δυτικά παράλια της Τουρκίας, από όπου, με διάφορα πλωτά μέσα, μεταφέρονται στα ελληνικά νησιά.

ε. Εσωτερικά Σύνορα

Αρκετοί λαθρομετανάστες προσπαθούν να μεταβούν από την Ελλάδα στην Ιταλία και αντιστρόφως με πλοία της γραμμής που συνδέουν τα λιμάνια της Πάτρας - Ηγουμενίτσας, με Αγκώνα - Μπάρι και Πρίντεζι αντίστοιχα.

Ειδικότερα:

-Παράνομοι μετανάστες διαφόρων υπηκοοτήτων, κυρίως Ιρακινοί, Αφγανοί και Αλβανοί, με τη χρήση πλαστών εγγράφων ή στερούμενοι εγγράφων και κρυμμένοι σε διάφορα οχήματα, προσπαθούν να μεταβούν από την Ελλάδα στην Ιταλία. Σε αρκετές περιπτώσεις αυτοί κρύβονται σε οχήματα εν αγνοία των οδηγών, σε άλλες όμως περιπτώσεις οι οδηγοί τους κρύβουν στα οχήματα, τα οποία πολλές φορές διαθέτουν ειδικές κρύπτες.

-Παράνομοι μετανάστες, κυρίως Βούλγαροι και Ρουμάνοι, που έχουν σκοπό να παραμείνουν και να εργαστούν παράνομα στην Ελλάδα, εισέρχονται στον ενιαίο χώρο Schengen από την Αυστρία, με mini-buses, υπό το πρόσχημα του τουρισμού, εκμεταλλευόμενοι φυσικά το γεγονός ότι δεν απαιτείται για αυτούς θεώρηση εισόδου. Στη συνέχεια, μέσω Ιταλίας φθάνουν στα λιμάνια της Πάτρας και της Ηγουμενίτσας.

ΤΡΟΠΟΙ ΔΡΑΣΗΣ ΤΩΝ ΚΥΚΛΩΜΑΤΩΝ ΔΙΑΚΙΝΗΣΗΣ ΠΑΡΑΝΟΜΩΝ ΜΕΤΑΝΑΣΤΩΝ

Οι τρόποι δράσης των οργανωμένων εγκληματικών ομάδων, που ασχολούνται με τη διακίνηση λαθρομεταναστών, έχουν ως εξής:

Στις Χώρες προέλευσης των παρανόμων μεταναστών, τα κυκλώματα έχουν οργανώσει "μηχανισμούς στρατολόγησης" των υποψηφίων λαθρομεταναστών. Συνήθης μέθοδος είναι οι αγγελίες σε έντυπα, εφημερίδες και στο διαδίκτυο, που καταχωρούνται από γραφεία ταξιδίων ή γραφεία ευρέσεως εργασίας. Επαφές με τους διακινητές επίσης γίνονται σε συγκεκριμένα μπαρ, κλαμπ, καφετέριες. Τα μέρη αυτά και οι διακινητές, έχουν αποκτήσει τοπική φήμη και

έτσι είναι εύκολο να βρεθούν από τους ενδιαφερόμενους.

Σε άλλες περιπτώσεις, οι ίδιοι οι λαθρομετανάστες απευθύνονται σε συμπατριώτες τους, στη χώρα τους, μέλη οργανωμένων ομάδων διακίνησης λαθρομεταναστών και ζητούν να τους διακινήσουν σε χώρες της Ευρώπης, όπου ήδη βρίσκονται συγγενείς τους, με τους οποίους έρχονται σε επαφή και από τους οποίους πληροφορούνται ότι υπάρχει δυνατότητα άμεσης απασχόλησης.

Η διακίνηση λαθρομεταναστών συνίσταται στην υποβοήθηση - μεταφορά των μεταναστών για παράνομη είσοδο σε ένα άλλο κράτος, με σκοπό το οικονομικό ή υλικό όφελος. Αυτή έχει γίνει η δημοφιλέστερη ενασχόληση μιας σειράς εγκληματικών δικτύων, των οποίων ο αριθμός συνεχώς αυξάνεται και έχει σαν αποτέλεσμα τη μεταφορά μεγαλύτερων αριθμών ανθρώπων με τα υψηλότερα κέρδη από ποτέ.

Η χρήση βίας των μελών των κυκλωμάτων προς τους διακινούμενους μετανάστες είναι συχνή. Όταν οι διακινούμενοι προωθηθούν στον τελικό προορισμό τους, φυλακίζονται σε διαμερίσματα, αποθήκες, ή άλλους φυλασσόμενους χώρους, μέχρι οι ίδιοι η φιλικά - συγγενικά τους πρόσωπα καταβάλλουν στους διακινητές τα συμφωνηθέντα ποσά. Οι μετανάστες υφίστανται σωματική και ψυχική βία, προκειμένου να καταβάλλουν τα χρήματα.

Πολύ συχνά, οι εγκληματικές οργανώσεις διακίνησης παράνομων μεταναστών, εμπλέκονται και σε άλλες μορφές σοβαρής εγκληματικότητας, όπως: διακίνηση ναρκωτικών, διακίνηση ανθρώπων με σκοπό τη σεξουαλική τους εκμετάλλευση, αλλά και πλαστογραφίες με χρήση ταξιδιωτικών και άλλων εγγράφων.

Η μεταφορά των παράνομων μεταναστών σε ορισμένες περιπτώσεις γίνεται με οχήματα, όπως φορτηγά, τουριστικά λεωφορεία και τροχόσπιτα, στα οποία έχουν διαμορφωθεί ειδικές κρύπτες προς το σκοπό αυτό. Σε αρκετές περιπτώσεις χρησιμοποιούνται και άλλα οχήματα, ως προπομποί για την επισήμανση και αποφυγή των αστυνομικών ελέγχων, με χρήση κινητών τηλεφώνων για επικοινωνία μεταξύ των δραστών.

Σε ορισμένες περιπτώσεις τα μέλη των κυκλωμάτων έχουν δράσει αδίστακτα, πυροβολώντας ή "εμβολίζοντας" οχήματα των διωκτικών αρχών, στην προσπάθειά τους να αποφύγουν τη σύλληψη.

Για να αποφευχθεί η κατάσχεση των μεταφορικών μέσων, σε περίπτωση σύλληψής τους ή για να υπάρξει το ελάχιστο δυνατό κόστος για το κύκλωμα, χρησιμοποιούνται κλεμμένα ή ενοικιασμένα οχήματα με πλαστές πινακίδες κυκλοφορίας ή οχήματα άλλων ιδιοκτητών, οι οποίοι αγνοούν την παράνομη χρήση των οχημάτων τους.

Κατά τη διακίνηση από ξηρά, οι διακινητές οδηγούν τους μετανάστες κατά μήκος ενός συγκεκριμένου τμήματος της διαδρομής. Το μεγαλύτερο μέρος της έχει τη μορφή ενός ταξιδιού πολλών σταδίων, με τους μετανάστες να περνούν στον έλεγχο διαφορετικών διακινητών κατά μήκος μιας αλυσίδας εδαφικά περιορισμένων εγκληματικών δικτύων.

Η εναλλαγή μεθόδων των παράνομων δικτύων διακίνησης και εμπορίας ανθρώπων, με σκοπό την αποφυγή των νομικών ή άλλων προβλέψεων, είναι απαραίτητη για την επιβίωση αυτών των δικτύων. Η ευελιξία είναι ένα από τα κύρια χαρακτηριστικά της μεταφοράς και της επιλογής της διαδρομής. Αυτό σημαίνει ότι οι διαδρομές που χρησιμοποιούνται μπορεί μερικές φορές να είναι απλές και ευθείες και σε άλλες περιπτώσεις, αρκετά σύνθετες.

Η πληρωμή του αντίτιμου για τη μεταφορά γίνεται, είτε στη χώρα προέλευσης, είτε τμηματικά είτε χώρα καταγωγής, διέλευσης - συγκέντρωσης παράνομων μεταναστών και προορισμού. Το χρηματικό ποσό που καταβάλλει κάθε μετανάστης στους διακινητές καθορίζεται από τον τύπο των παρεχόμενων υπηρεσιών, την ακολουθούμενη διαδρομή και τη μέθοδο, καθώς και από τον προορισμό.

Ακόμη, σε ορισμένες περιπτώσεις οι λαθρομετανάστες έχουν εντοπιστεί και σε κατάσταση ομηρίας. Οι παράνομοι

μετανάστες, όταν προωθηθούν στον τελικό προορισμό τους, φυλακίζονται σε διαμερίσματα, αποθήκες ή άλλους φυλασσόμενους χώρους, μέχρι οι ίδιοι η φιλικά - συγγενικά τους πρόσωπα να καταβάλλουν στους διακινητές τα συμφωνημένα ποσά.

Τέλος, παρουσιάστηκαν περιπτώσεις, στις οποίες λαθρομετανάστες που κρατούνταν και δεν είχαν την δυνατότητα να πληρώσουν για την απελευθέρωσή τους, "στρατολογούνταν" από την εγκληματική οργάνωση, προκειμένου να αναλάβουν υπηρεσίες φύλαξης νέων λαθρομεταναστών.

Μέσα Μεταφοράς και Μέθοδοι Απόκρυψης

Από τη σχετική εμπειρία μας, τα χερσαία μέσα μεταφοράς που χρησιμοποιούνται για τη διακίνηση των λαθρομεταναστών είναι κάθε είδους.

Ενδεικτικά αναφέρονται:

-Φορητά δημόσια και ιδιωτικής χρήσης, κλειστά ή ανοιχτά, φέροντα υπερκατασκευές, με προσθαφαιρούμενα καλύμματα πλαστικά, καλύμματα με μαλακό υλικό ή γενικά αδιάβροχο υλικό.

-Φορητά - ελκυστήρες, με επικαθήμενη καρότσα, "κοντέινερς".

-Φορητά - ρυμουλκά μετά ρυμουλκούμενων, μπετονιέρες, βυτιοφόρα μεταφοράς υγρών καυσίμων, φορητά ψυγεία.

-Λεωφορεία, οχήματα κλειστά τύπου VAN, επιβατηγά αυτοκίνητα, τροχόσπιτα, ασθενοφόρα, τζίπ, καθώς και δίκυκλες μοτοσυκλέτες. Σε μερικές περιπτώσεις διακινήθηκαν και με τρένα, κρυπτόμενοι στις οροφές βαγονιών ή στα συστήματα εξαερισμού.

Σε αρκετά οχήματα, φορητά, λεωφορεία, ακόμη και βυτιοφόρα, είτε κατασκευάζονται ειδικές κρύπτες, είτε επινοούνται τρόποι απόκρυψης ανάμεσα στο φορτίο. Έχουν εντοπιστεί λαθρομετανάστες σε φορητά που μετέφεραν ξυλεία, κάρβουνο, καρπούζια, φελιζόλ, νήματα, οικοδομικά υλικά, ακόμη και σε βυτιοφόρα κενά καυσίμων, όπου είχαν εξευρεθεί και κατασκευασθεί επιμελώς ειδικοί χώροι και μάλιστα με

εξαερισμό και φως για την αποφυγή "απωλειών" κάτω από την καρότσα, πάνω στους άξονες, σε ειδικές κρύπτες, ανάμεσα στη δεξαμενή καυσίμων και στο χώρο αποθήκευσης των εργαλείων κλπ.

Ακόμη, έχουν διαπιστωθεί περιπτώσεις απόκρυψης και σε ιδιωτικής χρήσης αυτοκίνητα, στο πίσω κάθισμα, ανάμεσα σε ρούχα, στοιβαγμένα κλινοσκεπάσματα ή άλλα είδη οικιακής χρήσης.

ΣΧΕΣΗ ΟΡΓΑΝΩΜΕΝΟΥ ΕΓΚΛΗΜΑΤΟΣ ΚΑΙ ΠΑΡΑΝΟΜΗΣ ΔΙΑΚΙΝΗΣΗΣ ΜΕΤΑΝΑΣΤΩΝ

Η διακίνηση μεγάλου όγκου λαθρομεταναστών σε μεγάλες αποστάσεις, απαιτεί βαθμό οργάνωσης, εξειδίκευσης και επιτηδειότητας, που μόνο ομάδες του οργανωμένου εγκλήματος μπορούν να τα διαθέτουν. Αν θέλουμε να διαβαθμίσουμε τους διακινητές λαθρομεταναστών μπορούμε να πούμε ότι υπάρχουν:

-Ερασιτέχνες διακινούντες
-Μικρές Ομάδες Οργανωμένου
Εγκλήματος και
-Διεθνή Δίκτυα διακίνησης
Λαθρομεταναστών

Ειδικότερα:

Η κατηγορία των ερασιτεχνών διακινητών λαθρομεταναστών, αναφέρεται σε αυτούς που παρέχουν μια απλή υπηρεσία στους μετανάστες, όπως για παράδειγμα μεταφορά, προκειμένου να διασχίσουν τα σύνορα. Μερικοί από τους διακινητές αυτής της κατηγορίας είναι περιστασιακοί διακινητές, που χρησιμοποιούν δικά τους μέσα μεταφοράς.

-Οι μικρές ομάδες οργανωμένου εγκλήματος, συνήθως, ειδικεύονται στο να οδηγούν τους λαθρομετανάστες από μια χώρα στην άλλη, χρησιμοποιώντας δρόμους που είναι ευρέως γνωστοί. Αυτές οι ομάδες, διαθέτουν ένα υψηλότερο επίπεδο εξειδίκευσης και δομής, από ότι διαθέτουν οι ερασιτέχνες διακινητές

και δραστηριοποιούνται σε μια περισσότερο μόνιμη βάση.

-Η κατηγορία των διεθνών δικτύων διακίνησης λαθρομεταναστών περιλαμβάνει μεγάλες εγκληματικές οργανώσεις, που έχουν την ικανότητα να διενεργούν την όλη διαδικασία της διακίνησης των λαθρομεταναστών, που περιλαμβάνει την παράνομη είσοδο στη χώρα, την παροχή πλαστών ταξιδιωτικών εγγράφων, την παροχή καταλυμάτων στα σημεία διέλευσης κλπ. Κατηγοριοποιώντας τη διάρθρωση της οργάνωσης στην κορυφή της υπάρχουν, οι "επενδυτές/ρυθμιστές" και στη συνέχεια συναντάμε τους στρατολόγους, τους "μεταφορείς", τους "διαφθορείς των κρατικών λειτουργιών" και τους "προστάτες", τους "πληροφοριοδότες", τους "οδηγούς" και τα "μέλη πληρώματος", τους "υπεύθυνους αστυνόμευσης" των άλλων λαθρομεταναστών και τους "ειδικούς στο ξέπλυμα των παράνομων εσόδων"

Αξίζει ν' αναφερθεί, σε ότι έχει να κάνει με τη σχέση λαθρομετανάστευσης και διαφθοράς ότι, όπως προκύπτει από τις εκθέσεις απολογισμού της Υπηρεσίας Εσωτερικών Υποθέσεων, της κατεχοχίν αρμόδιας για την αντιμετώπιση της διαφθοράς, στους κόλπους του Αστυνομικού Σώματος Υπηρεσίας, το θεματικό αντικείμενο "αλλοδαποί" βρίσκεται πάρα πολύ ψηλά στις περιπτώσεις που απασχόλησαν την Υπηρεσία. Συγκεκριμένα, τα έτη 2000-2003 είναι πρώτο από πλευράς αριθμού περιπτώσεων, μπροστά από την εκμετάλλευση γυναικών, τις οικοδομές, τα όπλα, τα ναρκωτικά και μόνο το 2004 έρχεται δεύτερο, πίσω από το θεματικό αντικείμενο "καταστήματα".

Η ΣΗΜΑΣΙΑ ΤΗΣ ΑΝΤΑΛΛΑΓΗΣ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΩΝ ΚΑΙ ΤΗΣ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑΣ ΤΩΝ ΧΩΡΩΝ ΣΤΟΝ ΤΟΜΕΑ ΤΗΣ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗΣ ΤΟΥ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΟΣ

Τα επείγοντα σοβαρά προβλήματα που προκύπτουν σήμερα από την οργανωμένη παράνομη μετανάστευση και διαμονή προσώπων στα κράτη, έχει γίνει πλέον

κατανοητό, ότι μόνο με τη συντονισμένη αλληλέγγυα δράση των χωρών μπορούν να επιλυθούν και να αποκοπεί έτσι ή να μειωθεί το κύμα λαθρομετανάστευσης.

Σήμερα, θεωρείται επιβεβλημένο, όσο ποτέ άλλοτε, το καθήκον κάθε κράτους να δραστηριοποιήσει τις αρμόδιες Υπηρεσίες του στον τομέα της συλλογής και ανταλλαγής πληροφοριών, καθώς και την ανάπτυξη στενότερης συνεργασίας και διαβούλευσης με τα αρμόδια όργανα των άλλων χωρών προέλευσης, διέλευσης και προορισμού για την εξάρθρωση των κυκλωμάτων διακίνησης λαθρομεταναστών και καταπολέμηση της παράνομης μετανάστευσης γενικότερα.

Η παροχή πληροφοριών για την πρόληψη μεταναστευτικών ρευμάτων, η επεξεργασία και η ανταλλαγή πληροφοριών - δεδομένων - στοιχείων - τρόπου ενέργειας, που προκύπτουν από έρευνες και ανακριτικές πράξεις σε διεθνές επίπεδο και γενικότερα η συντονισμένη δράση ενάντια σε αυτό το σύγχρονο δουλεμπόριο, αποτελεί ουσιαστικό παράγοντα για την αντιμετώπισή του.

Η ανταλλαγή πληροφοριών και η συνεργασία για την καταπολέμηση της λαθρομετανάστευσης και ειδικότερα την εξάρθρωση των κυκλωμάτων διακίνησης λαθρομεταναστών, μπορεί να επιτευχθεί μέσω των παρακάτω διεθνών οργανισμών και καναλιών:

α. Του διεθνούς οργανισμού εγκληματολογικής Αστυνομίας (INTERPOL), σε παγκόσμιο επίπεδο.

β. Των Αξιωματικών συνδέσμων μετανάστευσης, καθώς και των Αξιωματικών Γενικών Καθηκόντων.

γ. Των τοπικών διμερών και πολυμερών συμφωνιών Αστυνομικής Συνεργασίας και συμφωνιών επανεισδοχής μεταξύ των χωρών, καθώς και η περιφερειακή συνεργασία αυτών.

Στην Ευρωπαϊκή Ένωση η καταπολέμηση αυτού του φαινομένου αποτελεί θέμα μείζονος σπουδαιότητας.

Προς τούτο επισημαίνονται:

-Η συγκρότηση και λειτουργία με απόφαση των αρμοδίων για τη μετανάστευση Υπουργών των Κρατών μελών της ΕΕ από το 1992, του Κέντρου Πληροφόρησης, Μελέτης και ανταλλαγών στον τομέα της διέλευσης των συνόρων και της μετανάστευσης. Στα πλαίσια αυτού του οργάνου τα Κ-Μ. συγκεντρώνουν και ανταλλάσσουν πληροφορίες και στατιστικά στοιχεία για την οργανωμένη λαθρομετανάστευση, με βάση τυποποιημένης μορφής έντυπα, καθώς και ενιαίους ορισμούς και κατηγορίες στατιστικών δεδομένων.

-Η ανταλλαγή πληροφοριών στο πλαίσιο της EUROPOL η οποία εξασφαλίζεται αφενός μέσω των Αξιωματικών συνδέσμων των Κ-Μ της ΕΕ, οι οποίοι είναι εγκατεστημένοι στη Χάγη και αφετέρου, μέσω των Εθνικών Μονάδων EUROPOL, που λειτουργούν σε κάθε Κ-Μ.

Επίσης, για την αποτελεσματική αντιμετώπιση του φαινομένου της λαθρομετανάστευσης στο πλαίσιο της ΕΕ αξιοσημείωτα είναι και τα εξής:

Το πρόγραμμα Χάγης, το οποίο εγκρίθηκε από το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, κατά τη σύνοδό του την 05-11-2004. Στο κείμενο του εν λόγω προγράμματος, αφενός τονίζεται η πρόοδος που έχει συντελεστεί για την ικανοποίηση των ήδη υφιστάμενων στόχων και αφετέρου χαράσσεται νέα στρατηγική, ως προς τον τομέα δικαιοσύνης και εσωτερικών υποθέσεων για τα επόμενα 5 έτη (μεταξύ άλλων περιλαμβάνεται η ρύθμιση των μεταναστευτικών ροών, η συνεργασία για τον έλεγχο των συνόρων, η ενσωμάτωση νομίμων μεταναστών, η διαμόρφωση ενιαίου Ευρωπαϊκού συστήματος ασύλου, η καταπολέμηση του διασυνοριακού εγκλήματος κλπ).

Η Ευρωπαϊκή Υπηρεσία διαχείρισης της επιχειρησιακής συνεργασίας στα εξωτερικά σύνορα της ΕΕ.

Ιδρύθηκε με βάση τον κανονισμό 2007/2004 των ΕΚ και τα κύρια καθήκοντα του

εν λόγω οργανισμού είναι ο συντονισμός της επιχειρησιακής συνεργασίας μεταξύ των Κ-Μ, η εκπαίδευση των Εθνικών Συνοριοφυλάκων, η πραγματοποίηση μελέτης - ανάλυσης κινδύνου, παροχή αναγκαίας συνδρομής για την οργάνωση των κοινών επιχειρήσεων επαναπατρισμού και η επικουρία σε Κ-Μ σε περιπτώσεις που απαιτείται αυξημένη τεχνική και επιχειρησιακή συνδρομή στα εξωτερικά σύνορα.

Ο οργανισμός, ο οποίος άρχισε να λειτουργεί την 01-05-2005, θα είναι αρμόδιος για την επίβλεψη και το συντονισμό των επιχειρησιακών δράσεων, των είδη υφισταμένων κέντρων για τα χερσαία, θαλάσσια και εναέρια σύνορα.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Αποτελεί μια διαχρονικά επιβεβαιωμένη διαπίστωση ότι, η μετανάστευση και η λαθρομετανάστευση αποτελούν και θα αποτελούν πάντα πρόβλημα των προηγμένων και ανεπτυγμένων χωρών, εφόσον δημιουργούνται και για όσο χρόνο διατηρούνται σοβαρές ανισότητες με τις χώρες του εγγύς και ευρύτερου αυτών περιγύρου, σε ότι αφορά στα οικονομικά, στα κοινωνικά και στα πολιτικά δεδομένα, που καθορίζουν την ποιότητα ζωής των πολιτών.

Η αποτροπή της παράνομης μετανάστευσης και κυρίως η καταπολέμηση των κυκλωμάτων διακίνησης λαθρομεταναστών και της εγκληματικής δραστηριότητας των αλλοδαπών, προϋποθέτουν βαθιά γνώση του θέματος, σχετικά με την "ανάλυση κινδύνου", την κατάρτιση του προσωπικού, επιτελικού και επιχειρησιακού, σε θέματα εθνικής και διεθνούς νομοθεσίας, σύγχρονων μεθόδων επιχειρησιακής δράσης και διερεύνησης του οργανωμένου και διασυνοριακού εγκλήματος, της δομής των εγκληματικών οργανώσεων, καθώς και της διενέργειας αποτελεσματικών ελέγχων και επιτήρησης των συνόρων.

Είναι σαφές ότι είναι δυσχερέστατη, αν όχι αδύνατη η καταπολέμηση των καλά οργανωμένων κυκλωμάτων σε τοπικό επίπεδο. Απαιτείται η συνεργασία τόσο μεταξύ των

συναρμόδιων Υπηρεσιών ενός Κράτους, αλλά και η συνεργασία μεταξύ των Αρχών των χωρών προέλευσης, διέλευσης και προορισμού, σε στρατηγικό και επιχειρησιακό επίπεδο, ανάληψης κοινών πρωτοβουλιών και ανταλλαγής πληροφοριών, εμπειριών και πρακτικών.

Εν κατακλείδι, η συνεργασία θα πρέπει να είναι έντονη, σταθερή, διαρκής και ειλικρινής, γεγονός που θα δώσει την απαραίτητη αποτελεσματικότητα στις προσπάθειες. Κλειδί θεωρείται η υλοποίηση των δεσμεύσεων και η ανάληψη ευθυνών και υποχρεώσεων, που αναλογούν σε κάθε χώρα.

ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

-Κατά τη γνώμη μας, για την αποτελεσματική αντιμετώπιση της λαθρομετανάστευσης και την πάταξη των κυκλωμάτων οργανωμένου εγκλήματος που την προωθούν και την υποστηρίζουν, απαιτείται, πέραν αυτών που έχουν προαναφερθεί:

α. Η ενεργοποίηση της κοινωνίας. Είναι βέβαιο ότι οι λαθρομετανάστες διαμένουν σε κάποιο κάλυμα, οι διακινητές τους συναναστρέφονται με κάποιους ανθρώπους μέσα στην κοινωνία κλπ. Είναι βέβαιο ότι από κάποιους συνανθρώπους μας οι κινήσεις αυτές έχουν γίνει αντιληπτές. Ας προσπαθήσουμε όλοι μαζί, πολίτες και πολιτεία να το αντιμετωπίσουμε αποτελεσματικά από κοινού.

β. Τροποποιήσεις της ισχύουσας νομοθεσίας προς την κατεύθυνση της αύξησης της αποτελεσματικότητας της έρευνας των διωκτικών αρχών για τις περιπτώσεις λαθροδιακίνησης από οργανωμένες ομάδες και την επιβολή αυστηρότερων κυρώσεων σε βάρος των υπαιτίων. Πχ να προβλεφθεί η δυνατότητα κίνησης της διαδικασίας άρσης του απορρήτου της τηλεφωνικής ανταπόκρισης, όταν διαπράττονται λαθροδιακινήσεις από οργανωμένες ομάδες. Πιστεύουμε ότι το μέτρο αυτό θα συμβάλει αποφασιστικά στην πλήρη εξάρθρωση των οργανώσεων, δεδομένου ότι οι επικοινωνίες μεταξύ των οργανωτών - εγκεφάλων και των εκτελεστικών

οργάνων γίνονται με κινητά τηλέφωνα. Σήμερα, με το ισχύον καθεστώς, δεν είναι επιτρεπτή, ούτε καν η πρόσβαση και η προανακριτική αξιοποίηση των λεγομένων εξωτερικών στοιχείων της επικοινωνίας, δηλαδή με ποια τηλέφωνα επικοινωνήσε το τηλέφωνο στόχος, σε ποιον ανήκουν οι συνδέσεις που κάλεσαν ή κλήθηκαν από αυτό κλπ.

Επίσης, να προβλεφθεί η δίωξη σε βαθμό κακουργήματος των περιπτώσεων λαθροδιακίνησης, που διαπράττονται από εγκληματικές οργανώσεις, με την ανάλογη τροποποίηση της παρ. 1 του άρθρου 187 του Ποινικού Κώδικα. Τούτο θα οδηγήσει κυρίως σε επιμήκυνση του χρόνου παραμονής στις φυλακές των υπαίτιων οργανωμένης λαθροδιακίνησης, που θα καταδικασθούν τελεσίδικα.

δ. Αξιοποίηση της ισχύουσας νομοθεσίας, που αφορά στη νομιμοποίηση εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες, έτσι ώστε οι υπαίτιοι της οργανωμένης λαθροδιακίνησης, εκτός από τις ποινικές, να αντιμετωπίζουν και οικονομικές συνέπειες, οι οποίες είναι για αυτούς οι πλέον επώδυνες.

**“ΕΝΕΡΓΕΙΑ, Ο ΚΡΙΣΙΜΟΣ
ΠΑΡΑΓΩΝ ΚΑΙ Η ΕΝΕΡΓΕΙΑΚΗ
ΔΙΑΣΤΑΣΗ ΤΗΣ ΜΕΣΟΓΕΙΟΥ”**

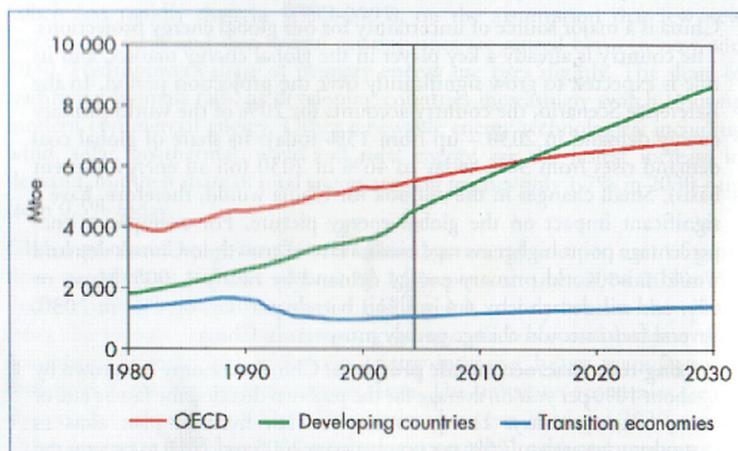
**ΕΙΣΗΓΗΣΗ ΑΠΟ ΤΗ ΔΙΗΜΕΡΙΔΑ
ΑΔΙΣΠΟ, Νοέμβριος 29-30, 2006**

από τον κ. Κωνσταντίνο Ν. Σταμπολή,
Πρόεδρο Κέντρου Μελετών ΝΑ Ευρώπης

1. Η ΔΙΕΘΝΗΣ ΕΙΚΟΝΑ

α. Όπως βλέπουμε στον πίνακα η παγκόσμια ενεργειακή ζήτηση αυξάνεται αλματωδώς σε πολλές χώρες, κυρίως στις γρήγορα αναπτυσσόμενες, όπως λ.χ. Κίνα, Ινδία, εντείνοντας έτσι την ενεργειακή αβεβαιότητα που αντιμετωπίζει ο πλανήτης.

Figure 2.2: World Primary Energy Demand by Region in the Reference Scenario

β. Προς αυτήν την κατεύθυνση θα ήθελα να κάνω τα κάτωθι σχόλια:

-Η πρωτογενής ενεργειακή ζήτηση αυξάνεται με ρυθμό 2.7 - 4.4% τα τελευταία 3 χρόνια. Η υιοθέτηση δυτικών καταναλωτικών προτύπων από αρκετές, μέχρι πρότινος χώρες του τρίτου κόσμου και η συνεχόμενη, ταυτοχρόνως οικονομική ανάπτυξη στις ανεπτυγμένες οικονομίες του

ΟΟΣΑ οδηγούν κυριολεκτικά στην αύξηση της ενεργειακής ζήτησης.

γ. Η παγκόσμια ενεργειακή ζήτηση αυξάνεται αλματωδώς σε πολλές χώρες, κυρίως στις γρήγορα αναπτυσσόμενες, όπως λ.χ. Κίνα, Ινδία, εντείνοντας έτσι την ενεργειακή αβεβαιότητα που αντιμετωπίζει ο πλανήτης. Προς αυτή την κατεύθυνση θα ήθελα να κάνω τα ακόλουθα σχόλια:

(1) Το πετρέλαιο σήμερα ευθύνεται για το 40% περίπου των ενεργειακών αναγκών του πλανήτη (από 49% το 1971). Εάν προσθέσουμε και το φυσικό αέριο, τότε οι υδρογονάνθρακες καλύπτουν το 62% της συνολικής πρωτογενούς ενεργειακής ζήτησης (το 1971 αυτό ήταν 67%). Άρα παρατηρούμε μια τεράστια εξάρτηση από τους υδρογονάνθρακες, ποσοστό που δεν αναμένεται να αλλάξει σημαντικά τα επόμενα 20 - 25 χρόνια (ref. IEA).

(2) Μετά τις πετρελαϊκές κρίσεις του 1973 - 1974 και 1979 - 1980, το φυσικό αέριο κατά 2.3% και το κάρβουνο κατά 5% αναπτύχθηκαν σημαντικά και προωθήθηκαν ως εναλλακτικά καύσιμα.

(3) Επίσης, υποστηρίχθηκε η ανάπτυξη της πυρηνικής ενέργειας για παραγωγή ηλεκτρικού ρεύματος, αλλά μετά το τραγικό δυστύχημα στο Τσέρνομπιλ υπήρξε σημαντική αναδίπλωση των προσπαθειών.

(4) Παράλληλα, κατεβλήθησαν προσπάθειες για την ανάπτυξη των ΑΠΕ, χωρίς όμως κάποια εντυπωσιακή διεύρυνση στο ενεργειακό ισοζύγιο.

(5) Σήμερα οι ΑΠΕ, μη συμπεριλαμβανομένης και της βιομάζας, καλύπτουν το 1% της παγκόσμιας ενεργειακής κατανάλωσης. Αυτό αναμένεται να αυξηθεί σε 2% το 2030 και με μια

σταθερή ετήσια αύξηση στην παραγωγή (5%), κυρίως για την παραγωγή ηλεκτρικού. Εκτιμάται ότι η χρησιμοποίηση βιομάζας θα είναι της τάξης του 10%, το 2030, σε σύγκριση με 11%, σήμερα, ενώ τα μεγάλα υδροηλεκτρικά από 16%, σήμερα, θα μειωθούν στο 13%, το 2030.

αφορμή τον έλεγχο των ενεργειακών πηγών (π.χ. πόλεμος Ιράν - Ιράκ, Ιράκ - Κουβέιτ, Ινδία - Πακιστάν, Κουρδιστάν - Τουρκία), όσο και ωμές διηπειρωτικές επεμβάσεις, όπως αυτή των ΗΠΑ στο Ιράκ, που απέβλεπε στο στρατιωτικό έλεγχο της ευρύτερης περιοχής και τελευταία την παρέμβαση της

	1980	2004	2010	2015	2030	2004-2030*
Άνθρακας	1785	2773	3354	3666	4441	1.8%
Πετρέλαιο	3107	3940	4366	4750	5575	1.3%
Ποσοστό						
Πετρελαίου επί συνόλου	(42.8%)	(35.2%)	(37%)	(33.7%)	(32.6%)	
Φυσικό Αέριο	1237	2302	2686	3017	3869	2.0%
Πυρηνικά	186	714	775	810	861	0.7%
Υδροηλεκτρικά	148	242	280	317	408	2.0%
Βιομάζα & Απόβλητα	765	1176	1283	1375	1645	1.3%
Άλλες ΑΠΕ	33	57	99	136	296	6.6%
Σύνολο	7261	11204	12842	14071	17095	1.6%

* Μέση ετήσια αύξηση

Η εξάρτηση της παγκόσμιας οικονομίας από τους υδρογονάνθρακες και ιδιαίτερα από το πετρέλαιο, είναι τεράστια και παρά τις όποιες προσπάθειες διαφοροποίησης του διεθνούς ενεργειακού ισοζυγίου, αυτή βαίνει αυξανόμενη. Αυτό εξηγείται εν μέρει από την παράλληλη εντυπωσιακή άνοδο στην ενεργειακή ζήτηση, από τις μέχρι πρόσφατα υποανάπτυκτες περιοχές (κυρίως από Ν.Α. Ασία) και εν μέρει λόγω της αδυναμίας πρόωθησης σε ιδιαίτερα μεγάλη κλίμακα εναλλακτικών ενεργειακών καυσίμων.

Αυξανόμενη είναι και η εξάρτηση των ενεργοβόρων οικονομιών της Δύσης και του Βορρά, από τους πετρελαιοπαραγωγούς του Αραβικού Κόλπου και της Ασίας (Κασπία, Ρωσία). Επακόλουθο της εξάρτησης αυτής είναι και η γεωπολιτική αστάθεια, η οποία δημιουργείται τόσο από τις ενδοηπειρωτικές αντιπαραθέσεις με

Ρωσίας με την διακοπή της ροής φυσικού αερίου προς την Ουκρανία, με απώτερο στόχο την εξασφάλιση επιρροής και ηγεμονίας της πρώτης, στις αποσχισθείσες περιοχές της πάλαι ποτέ Σοβιετικής Ένωσης. Με άλλα λόγια, οι περισσότερες μεγάλες πολιτικές και οικονομικές εξελίξεις του πλανήτη διαδραματίζονται πλέον γύρω από τις προσπάθειες, τις βλέψεις και τις φιλοδοξίες για τον έλεγχο και την εκμετάλλευση των βασικών ενεργειακών πόρων, που είναι οι υδρογονάνθρακες, σε τέτοιο βαθμό ώστε είναι εύλογο να ομιλούμε πλέον για μία πρωτοφανή οικονομική και πολιτική ομηρία. Την ομηρία του πετρελαίου.

Η υιοθέτηση Δυτικών καταναλωτικών προτύπων από αρκετές μέχρι πρότινος χώρες του τρίτου κόσμου και η ανερχόμενη,

ταυτόχρονα, οικονομική ανάπτυξη των ανεπτυγμένων οικονομιών του ΟΟΣΑ οδηγούν κυριολεκτικά στην αύξηση της ενεργειακής ζήτησης.

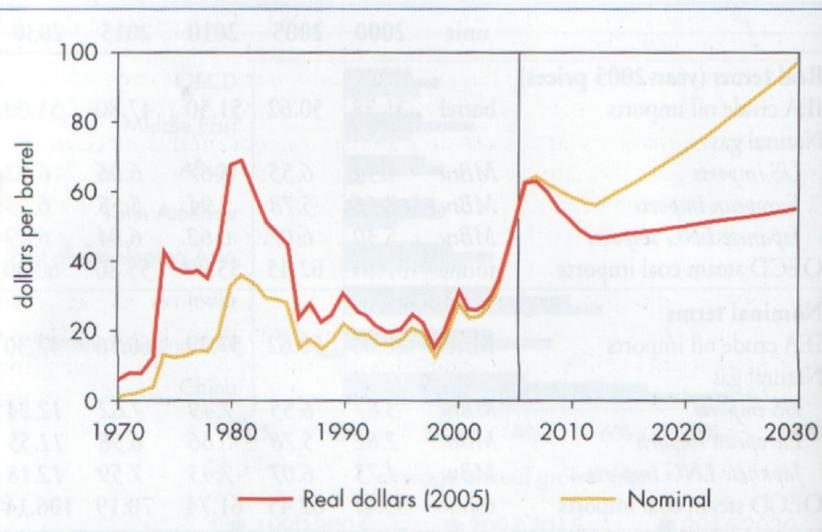
2. Η ΣΗΜΕΡΙΝΗ ΠΕΤΡΕΛΑΪΚΗ ΚΡΙΣΗ

α. Τους τελευταίους 36 μήνες έχουμε παρακολουθήσει μία αλματώδη αύξηση στις διεθνείς τιμές αργού και των προϊόντων του, από τα 20-25 δολ/βαρέλι, το Σεπτέμβριο του 2003, στα 78 δολ. το βαρέλι, τον Ιούλιο του 2006, που αναπόφευκτα μας παραπέμπει σε παλαιότερες εποχές, όπως την πρώτη πετρελαϊκή κρίση του 1973 και την Ιρανική κρίση του 1979/80. Δεν είναι υπερβολή αν πούμε ότι διανύουμε ήδη την τρίτη, μεταπολεμική, πετρελαϊκή κρίση.

κινδύνους (4,4% αύξηση το 2004, 2,7% το 2005, 1,0% - 1,3% το 2006). Και αυτή η διαφοροποίηση που χαρακτηρίζει τη σημερινή κρίση είναι που την κάνει πολύ πιο επικίνδυνη για την οικονομική και οικολογική ισορροπία του πλανήτη.

γ. Εν τω μεταξύ, η μετάθεση της διαδικασίας διαμόρφωσης των τιμών του αργού, από το στενό κύκλο παραγωγών - μεταφορέων - διυλιστηρίων (δηλ. των καταναλωτών), στα χρηματιστήρια εμπορευμάτων (το 1984 άρχισε η διαπραγμάτευση του πρώτου συμβολαίου ζήτησης πετρελαίου στο NYMEX στη Ν. Υόρκη και από το 1987 στο IPE του Λονδίνου), έχει συμβάλει στη δημιουργία κλίματος κερδοσκοπίας, αφού ο καθορισμός των τιμών δε γίνεται πλέον αποκλειστικά βάσει των απλών κανόνων προσφοράς - ζήτησης. Διεθνείς αναλυτές εκτιμούν ότι η

Figure 1.3: Average IEA Crude Oil Import Price in the Reference Scenario

β. Η διαφορά τότε με τώρα είναι ότι, τότε, οι πετρελαϊκές κρίσεις ήταν το αποτέλεσμα σοβαρών δυσλειτουργιών και διακοπών στην παραγωγή και διάθεση πετρελαίου, ενώ σήμερα οι ανοδικές τάσεις στις τιμές προκύπτουν από μία σταθερή αύξηση στην παγκόσμια ζήτηση σε συνδυασμό με εμφανείς και διαρκείς - τα τελευταία 4 χρόνια - γεωπολιτικούς

χρηματιστηριακή διαμόρφωση των τιμών προσθέτει ένα καπέλο της τάξης του 5-25% επί των βασικών τιμών, ανάλογα με την γεωπολιτική συγκυρία.

δ. Επίσης, η βασική διαφοροποίηση μεταξύ των παλαιότερων πετρελαϊκών κρίσεων και της σημερινής κατάστασης είναι ότι, οι αυξήσεις δεν είναι

απότομες, αλλά σταδιακές και δεν επιφέρουν κλυδωνισμούς στην παγκόσμια οικονομία, ακόμα. Η παγκόσμια οικονομική ανάπτυξη παραμένει σε ικανοποιητικά επίπεδα, γύρω στο 4,8%, ο πληθωρισμός στις χώρες του ΟΟΣΑ είναι υπό έλεγχο, ενώ η παγκόσμια ζήτηση έχει αποδειχθεί αναπάντεχα ευπροσάρμοστη, έως τώρα, στις αυξήσεις των διεθνών ενεργειακών τιμών. Χαρακτηριστικό είναι το γεγονός ότι, στο μεγαλύτερο καταναλωτή ενέργειας στον κόσμο, τις ΗΠΑ, παρά την κατακόρυφη αύξηση των τιμών της βενζίνης, οι καταναλωτικές δαπάνες τα τελευταία τρία χρόνια (2004 - 2006) εμφανίζονται σχετικά υψηλές.

ε. Σήμερα, η παγκόσμια κατανάλωση πετρελαίου φθάνει τα 85 εκατ. βαρέλια τη μέρα, με ζήτηση τα 84,5. Η διεθνής αγορά χαρακτηρίζεται από εξαιρετικά μικρή δυνατότητα πλεονάζουσας ή εφεδρικής παραγωγής (3%), γεγονός που αναμένεται να επηρεάσει τη μελλοντική διαμόρφωση τιμών σε υψηλά επίπεδα, δηλαδή, άνω των 50δολ/βαρέλι. Με προβλεπόμενη υψηλή σχετικά παγκόσμια οικονομική ανάπτυξη, η αντίστοιχη ζήτηση για υδρογονάνθρακες αναμένεται και αυτή να κρατηθεί σε υψηλά επίπεδα και η ζήτηση

για πετρέλαιο να φθάσει τα 90εκατ.βαρέλια/ημέρα, το 2010 και 121εκατ.βαρέλια/ημέρα, το 2030, σύμφωνα με τις εκτιμήσεις διεθνών οργανισμών (λ.χ ΙΕΑ,CGES).

στ. Άρα, η εξάρτηση από το πετρέλαιο θα εξακολουθήσει για αρκετά χρόνια ακόμα.

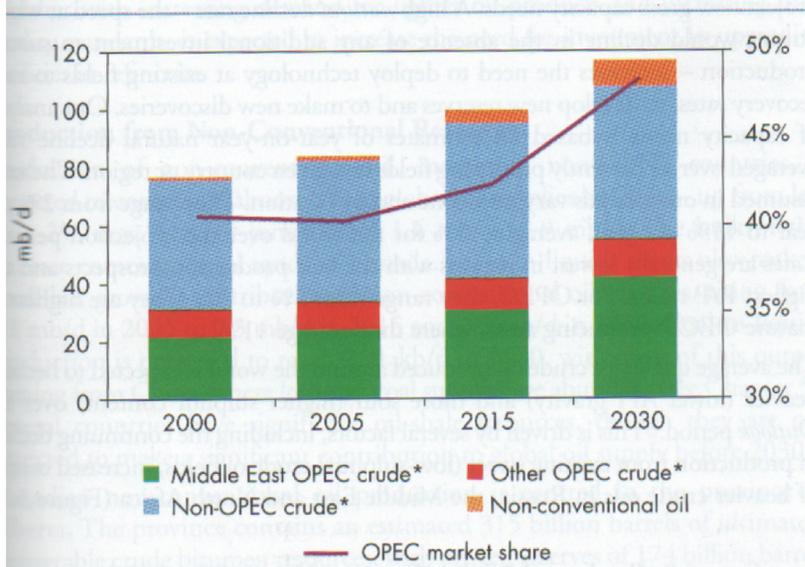
3. Η ΕΝΕΡΓΕΙΑΚΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

α. Για αυτό, το θέμα των πετρελαϊκών αποθεμάτων και η εκμετάλλευσή τους έχει μεγάλη σημασία, ακόμα για μία μικρή χώρα, όπως η Ελλάδα, με ημερήσια κατανάλωση 400.000 βαρέλια/ημέρα, ποσότητα που αναμένεται να αυξηθεί σε 450.000, μέχρι το 2010.

β. Η γεωπολιτική αστάθεια και οι κίνδυνοι, η υψηλή ζήτηση από της βιομηχανοποιημένες χώρες και η στενότητα που εμφανίζεται στην παραγωγή, αναμένεται να δημιουργήσουν, αργά ή γρήγορα, προβλήματα στην εξασφάλιση προμηθειών πετρελαίου σε αρκετές χώρες. Ήδη, πολλές χώρες του τρίτου κόσμου αντιμετωπίζουν τέτοια προβλήματα. Η

Ελλάδα, ως γνωστό, εξαρτάται κατά 70% από εισαγωγές υδρογονανθράκων για τις πρωτογενείς ενεργειακές ανάγκες της. Γι' αυτό οι εγχώριες πηγές πετρελαίου έχουν πρωτεύουσα σημασία για την ενεργειακή της ασφάλεια, κάτι που κατάλαβαν αρκετά νωρίς άλλες Ευρωπαϊκές χώρες και εγκαίρως προχώρησαν στην αξιοποίηση των κοιτασμάτων τους, λ.χ. Βρετανία, Ολλανδία, Γερμανία, Νορβηγία, Δανία, η οποία σημειωτέον είναι η πλέον ενεργειακά αυτόνομη χώρα της Ευρώπης.

Figure 3.5: World Oil Supply by Source

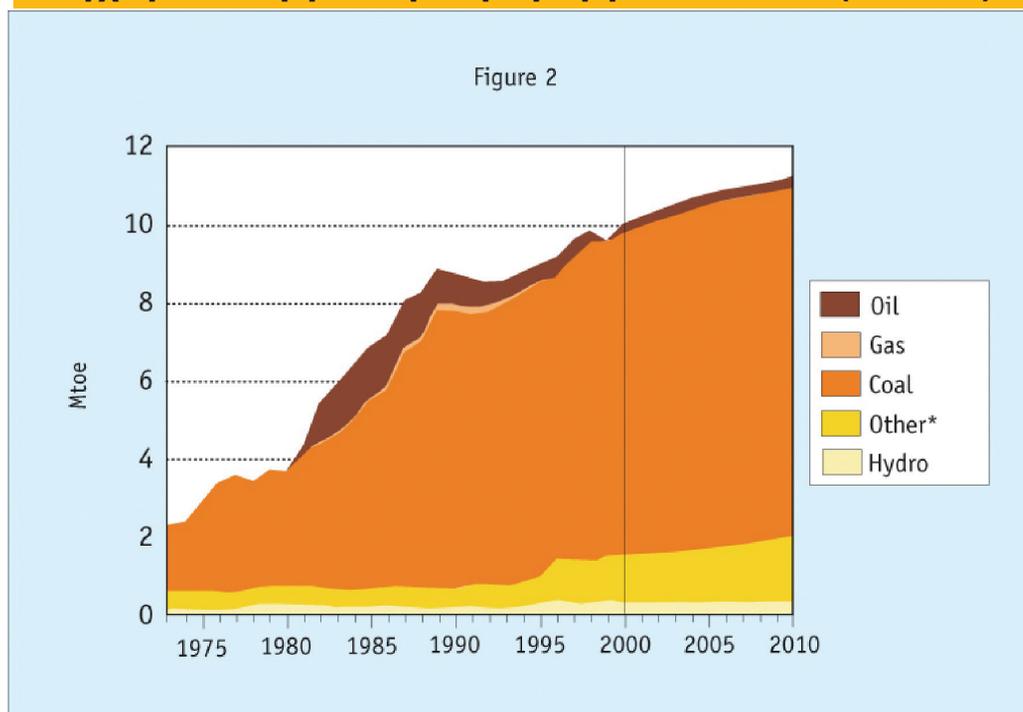

γ. Δυστυχώς, τα τελευταία χρόνια έχει δημιουργηθεί ένας μύθος που καλλιεργείται έντεχνα και συστηματικά από όλες τις κυβερνήσεις (την παρούσα και την προηγούμενη), η ιδέα ότι η Ελλάδα δε διαθέτει αξιοποιήσιμα κοιτάσματα πετρελαίου. Μάλιστα δε, καταβάλλονται συστηματικές προσπάθειες για να εμποδιστεί καθ' οιονδήποτε τρόπο η έρευνα για την αξιοποίησή τους.

δ. Έκτοτε, σταμάτησε κάθε ερευνητική προσπάθεια και δεν πραγματοποιήθηκε, ούτε μια γεώτρηση. Χωρίς όμως την ύπαρξη ανεξάρτητου φορέα δε μπορούν να οργανωθούν οι διεθνείς

ύψους 2,0 δισεκατ. βαρελιων, και αυτά όχι στην ευπαθή περιοχή του Ν.Α. Αιγαίου (βλέπε Πρίνος), αλλά στη Δυτική και Νότιο Ελλάδα. Η δε σημερινή κυβέρνηση, 2 ½ χρόνια, ήδη στην εξουσία, αδυνατεί να διατυπώσει μια συγκεκριμένη πολιτική στον κρίσιμο αυτό τομέα, στον οποίο και αποφεύγει να αναφερθεί σε μια εμφανή πλέον προσπάθεια συγκάλυψης του όλου θέματος. Για λόγους, που μόνο η ίδια γνωρίζει, έχει αποφασίσει ότι, δεν είναι προς το εθνικό συμφέρον η ανακάλυψη και αξιοποίηση του εγχώριου πετρελαϊκού πλούτου. Επιπλέον, εκτιμά ότι το διεθνές γεωπολιτικό περιβάλλον είναι και θα παραμείνει σταθερό και ιδιαίτερα ευνοϊκό για τα ελληνικά συμφέροντα, ώστε να μην

Εγχώρια Ενεργειακή Παραγωγή, 1975-2010 (in Mtoe)

γύροι παραχωρήσεων, βάσει του μοντέλου που ακολουθούν όλες οι χώρες με προηγμένη οικονομία και αυτό παρά το γεγονός ότι υπάρχουν βεβαιωμένα αποθέματα της τάξης των 100εκατ. βαρέλια και άνω και μη βεβαιωμένα, αλλά γνωστά,

απαιτείται η κάλυψη, έστω και ενός μικρού ποσοστού της κατανάλωσης πετρελαίου και φυσικού αερίου, από εγχώρια παραγωγή. Οι άλλες Ευρωπαϊκές χώρες ακολουθούν προφανώς μια λανθασμένη πολιτική σε αυτόν τον τομέα.

4. ΕΝΕΡΓΕΙΑΚΗ ΑΣΦΑΛΕΙΑ ΣΤΗ ΜΕΣΟΓΕΙΟ - Η ΘΕΣΗ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ

α. Από ενεργειακής πλευράς, η Μεσόγειος είναι μια άκρως ενδιαφέρουσα, αλλά και λίαν ευαίσθητη περιοχή. Οι λόγοι του ενεργειακού ενδιαφέροντος της Μεσογείου συνοψίζονται, ως εξής:

(1) Μέσω της Μεσογείου, πραγματοποιείται ένα μεγάλο μέρος, σχεδόν το 50%, της διακίνησης του πετρελαίου που προορίζεται για τις αγορές της Ευρώπης και των ΗΠΑ. Επίσης, το αργό πετρέλαιο που προέρχεται, κυρίως από τις χώρες του Κόλπου (μέσω της διώρυγας του Σουέζ) και της Βορείου Αφρικής, αλλά και από τη Ρωσία, Αζερμπαϊτζάν, Καζακστάν, μέσω Μαύρης Θάλασσας (δια των στενών του Βοσπόρου) και πολύ πρόσφατα από το λιμένα Σεϊχάν στην Τουρκία.

(2) Μέσω της Μεσογείου, διακινούνται ολοένα και μεγαλύτερες ποσότητες φυσικού αερίου (i) μέσω υποθαλάσσιων αγωγών από Αλγερία και Λιβύη, προς νότιο Ιταλία και (ii) μέσω φορτίων υγροποιημένου αερίου (LNG) από Αίγυπτο, Λιβύη, Αλγερία προς άλλες χώρες της Μεσογείου (Ελλάδα, Τουρκία, Ιταλία, Ισπανία, Βόρεια Ευρώπη και ΗΠΑ). Η αυξανόμενη σε όγκο αγορά LNG στη Μεσόγειο, αποτελεί ενδιαφέρον και χαρακτηριστικό στοιχείο του ανερχόμενου ενεργειακού ρόλου της κλειστής αυτής θάλασσας. Η αναμενόμενη εισαγωγή φυσικού αερίου στα ενεργειακά συστήματα της Κύπρου και της Κρήτης (μέσω κατασκευής terminals LNG), θα ενισχύσει περαιτέρω το στρατηγικό ρόλο των δύο αυτών μεγαλονήσων.

(3) Τον υποθαλάσσιο χώρο της Μεσογείου διατρέχουν μεγάλο μήκος καλώδια βασικών ηλεκτρικών διασυνδέσεων, όπως λ.χ. Ελλάδα-Ιταλία, Ισπανία-Μαρόκο, με τάση για περαιτέρω ανάπτυξη των ηλεκτρικών αυτών διασυνδέσεων (π.χ. Ιταλία-Λιβύη-Αίγυπτος).

Η ηλεκτρική διασύνδεση της Μεσογείου, όπως η διασύνδεση με αγωγούς φυσικού αερίου, σε περιφερειακή βάση (Mediterranean rig), αποτελεί έναν μακροπρόθεσμο στόχο της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

(4) Τέλος, αγωγοί πετρελαίου, όπως ο Μπακού-Σεϊχάν, ο υπό διαπραγμάτευση Μπουργκάς - Αλεξανδρούπολη και ο υπό κατασκευή αγωγός αερίου Τουρκίας-Ελλάδος, καθώς και ο υπό σχεδίαση αγωγός αερίου Ελλάδος-Ιταλίας, αποτελούν επιπλέον σημαντικά στοιχεία ενίσχυσης του ενεργειακού διαμετακομιστικού ρόλου της Μεσογείου.

(5) Η θέση της Ελλάδος στη Μεσόγειο από ενεργειακής πλευράς είναι κομβική, αλλά σαφώς σε δεύτερο πλάνο σε σύγκριση με αυτήν της Τουρκίας, καθότι η δεύτερη αποτελεί τον αδιαμφισβήτητο ενεργειακό κόμβο της Ανατολικής Μεσογείου, αφού αυτή ελέγχει τα στενά του Βοσπόρου, μέσω των οποίων διέρχονται τα Ρωσικά και Καζακικά πετρέλαια, ενώ επίσης, μέσω αυτής διέρχονται τα πετρέλαια του Αζερμπαϊτζάν. Επίσης, μέσω της Τουρκίας διέρχονται και μεγάλες ποσότητες φυσικού αερίου της περιοχής (λ.χ. ο αγωγός Blue Stream από Ρωσία προς Τουρκία, υποθαλασσίως, μέσω Μαύρης Θάλασσας και αγωγός Ιράν-Τουρκίας). Εάν και εφόσον, η Ελλάδα καταφέρει να κατασκευαστεί ο πετρελαιοαγωγός Μπουργκάς-Αλεξανδρούπολης και ο αγωγός αερίου Τουρκίας-Ελλάδος-Ιταλίας, τότε θα αναδειχθεί σε ένα δευτερεύοντα αλλά σημαντικό, από στρατηγικής άποψης, ενεργειακό κόμβο της Ανατολικής Μεσογείου.

**“Ο ΡΟΛΟΣ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ
ΈΝΩΣΗΣ ΣΤΗ ΜΕΣΟΓΕΙΑΚΗ
ΑΣΦΑΛΕΙΑ”**

**ΕΙΣΗΓΗΣΗ ΑΠΟ ΤΗ ΔΙΗΜΕΡΙΔΑ
ΑΔΙΣΠΟ, Νοέμβριος 29-30, 2006**

από τον κ. Δημήτριο Ξενάκη
Λέκτορα Πανεπιστημίου Κρήτης

1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

α. Η Μεσόγειος άρχισε να αναδεικνύεται ως η σημαντικότερη πηγή ανασφάλειας και αποσταθεροποίησης για τη σύγχρονη Ευρώπη, ήδη, από τις αρχές της δεκαετίας του '90, οι διεθνοπολιτικές αναλύσεις άρχισαν σταδιακά να τη χαρακτηρίζουν, ως εξαιρετικά ασταθή, με προβλήματα στρατηγικής ασφάλειας, οικονομικής ασυμμετρίας, κοινωνικών και πολιτισμικών συγκρούσεων, πιεστικών μεταναστευτικών ροών στην περίμετρο του Schengen και απειλητικών διχαστικών ρηγμάτων θρησκευτικού χαρακτήρα¹. Ωστόσο, η συστημική ένταση που παρατηρείται μπορεί να αποδοθεί μόνο σε ένα βαθμό σε πολιτικο-στρατιωτικούς παράγοντες ή στην αναβίωση και έξαρση του ριζοσπαστικού Ισλάμ, καθώς πολλές Μεσογειακές χώρες αντιμετωπίζουν μία σειρά νέων διεθνικών αποσταθεροποιητικών προκλήσεων, όπως η τρομοκρατία, το οργανωμένο έγκλημα και η διακίνηση όπλων και παράνομων ουσιών.

β. Στη νότια όχθη της Μεσόγειου υπάρχει, επιπλέον, ένα συνολικό

1. Ενδεικτικά βλέπε στα W.Weidenfeld, Challenges in the Mediterranean: The European Response, Bertelsman Foundation, Gutersloh, 1991, I.O. Lesser, Mediterranean Security: New Perspectives and Implications for US Policy, RAND, Santa Monica, 1992, P. Ludlow, (επιμ.), Europe and the Mediterranean, CEPS for Brassey's, London, 1994, και R. Aliboni, G. Joffe, T. Niblock (επιμ.), Security Challenges in the Mediterranean Region, Frank Cass, London 1996.

έλλειμμα ασφάλειας, το οποίο απορρέει από μία μετααποικιακή αίσθηση ευπάθειας του αραβικού κόσμου, σε συνδυασμό με τις μεταψυχροπολεμικές πολιτικές παρεμβάσεις της Δύσης². Επίσης, στις χώρες του Νότου, ένα μεγάλο μέρος των οποίων χαρακτηρίζεται από ανεπάρκεια οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών, διχασμό της κοινής γνώμης και των ηγετικών ομάδων, αλλά και αυτό που η σχολή της κοινωνιολογίας ορίζει ως, "οριζόντιες τομές"³, υπάρχει μια γενικότερη αντίσταση στην πολιτική αλλαγή. Πολλές συνεχίζουν να βρίσκονται ακόμη στη διαδικασία κρατικού σχηματισμού και ως εκ τούτου, τα περισσότερα καθεστώτα στηρίζονται για την επιβίωσή τους, στη συγκεντρωτική και αυταρχική διακυβέρνηση⁴. Σε γενικές γραμμές, υπάρχει ευρεία ανασφάλεια, που απορρέει από τα προβλήματα εθνικο-θρησκευτικής ταυτότητας, οικονομικής υστέρησης και από τη γενικευμένη έλλειψη κυβερνητικής νομιμότητας, η οποία "έρχεται στην επιφάνεια, μέσα από τις ανταγωνιστικές απαιτήσεις των κοινωνικά συνεκτικών, πολιτικά ανταποδοτικών και διοικητικά αποτελεσματικών κρατών της Δύσης"⁵.

γ. Πρέπει να καταστεί σαφές,

2. Η αντίληψη αυτή ενισχύθηκε από μια σειρά γεγονότων που τροφοδότησαν τον Αραβικό κόσμο με μια βαθιά αίσθηση στρατηγικής ανασφάλειας. Αρχικά, η εγκατάσταση του κράτους του Ισραήλ στην Παλαιστίνη, με τη βοήθεια των ΗΠΑ το 1948, εκλήφθηκε από τον αραβικό κόσμο ως αυθαίρετη παρέμβαση και πρόκληση της Δύσης. Έκτοτε, οι συνεχείς επεμβάσεις και η υπερβολική ενασχόληση των ΗΠΑ με την ασφάλεια του Ισραήλ, έχουν "πείσει" τους Άραβες ότι η Δύση δε θα διστάσει να στραφεί εναντίον τους εάν τα συμφέροντά της το απαιτήσουν.

3. N. Ayubi (1995), Over-Stating the Arab State. Politics and Society in the Middle East, I.B. Tauris Publishers, London & New York, 1995.

4. M. Barnett, "Sovereignty, Nationalism and Regional Order in the Arab States System", International Organization, Vol. 40, No 3, 1995.

5. M. Ayoob, "State Making, State Breaking, and State failure" στο C. Crocker and F. Osler Hampson (επιμ.) Turbulent Peace, US Institute for Peace, Washington D.C. 2001.

πως η Μεσόγειος αποτελεί μία σύνθετη περιφέρεια, όπου τα υψηλά επίπεδα οικονομικής ανισοκατανομής, ο πλουραλισμός των πολιτικών και οικονομικών καθεστώτων, οι διισταμένες απόψεις για τη δημοκρατία και την ασφάλεια και οι εκρηκτικές δημογραφικές και μεταναστευτικές τάσεις, δυσκολεύουν κάθε απόπειρα συνολικής προσέγγισης. Η Μεσόγειος αποτελεί έναν ετερογενή περιφερειακό χώρο, όπου η γεωγραφία, η ιστορία και η πολιτική περιπλέκονται με τον πολιτισμό και τη θρησκεία, καταλήγοντας σε ένα σύνθετο σύστημα "ατελών" καθεστώτων, το καθένα από τα οποία αντανάκλα μία ξεχωριστή αίσθηση Μεσογειακού είναι και ανήκει⁶. Ειδικά, μετά το 1989, η Μεσόγειος χαρακτηρίζεται από ένα νέο πολύ-αιτιακό και πολύ-λογικό δυναμισμό, που ωθεί τον ανασχηματισμό των συστατικών της συλλογικότητων. Τόσο τα στοιχεία σύγκλισης, όσο και αυτά της απόκλισης, επαναπροσδιορίζονται, μέσω ενός αυξανόμενου πλουραλισμού, σε (δια)περιφερειακές αλληλεξαρτήσεις και δομές διακυβέρνησης, βρίσκοντας συνήθως έκφραση, είτε μέσω νέων κοινωνικών κινημάτων και τάσεων που τέμνουν προκαθορισμένα όρια, είτε μέσω νέων πολιτικο-θεσμικών διευθετήσεων⁷. Αναμφίβολα όμως, σήμερα, παρουσιάζονται και εξαιρετικές ευκαιρίες για τον επαναπροσδιορισμό της πολιτισμικής ιδιαιτερότητας, του οικονομικού προσανατολισμού και, γενικότερα, του πολιτικού μέλλοντος της Μεσογείου, με την ενθάρρυνση ενός νέου κύκλου ευκαιριών περιφερειακής συνεργασίας με την Ευρωπαϊκή Ένωση (ΕΕ).

δ. Η πρόσφατη διεύρυνση της ΕΕ, δημιούργησε νέα εξωτερικά σύνορα και νέους γείτονες στην Ανατολική Ευρώπη και

6. D.K. Xenakis και D.N. Chrysoschoou, *The emerging Euro-Mediterranean system*, Manchester University Press, Manchester & New York, 2001.

7. Οι αλλαγές νοοτροπιών και τρόπων δράσης εξαρτώνται από τις διαφορετικές θρησκευτικές και κοσμικές ερμηνείες σχετικά με την αίσθηση εθνικοφυλετικής ταυτότητας και θρησκευτικής διαφορετικότητας, ενώ συχνά υποκρύπτονται από τις πιέσεις των (κυρίαρχων) δυνάμεων του συντηρητισμού και τους υποστηρικτές ενός εξιδανικευμένου παρελθόντος.

τον Καύκασο, μειώνοντας ταυτόχρονα την απόσταση από τις όχθες της Μέσης Ανατολής και της Βόρειας Αφρικής. Συνορεύοντας πλέον με χώρες που βρίσκονται σε κατάσταση ρευστότητας, λόγω υπαρκτών ή δυνητικών συγκρούσεων, η ΕΕ καλείται να αντιμετωπίσει ακόμη πιο δραστικά προκλήσεις, όπως η παράνομη μετανάστευση και η απειλή της τρομοκρατίας. Τα διαδοχικά τρομοκρατικά χτυπήματα στο Ριάντ, την Καζαμπλάνκα, την Κωνσταντινούπολη, τη Μαδρίτη, το Λονδίνο, και αλλού, έχουν αυξήσει σημαντικά τις ανησυχίες, που σε θεσμικό επίπεδο, αντανάκλωνται στην αύξηση των πρωτοβουλιών στην περιοχή. Εκτός από την Ευρω-Μεσογειακή Συνεργασία (ΕΜΣ), η οποία επωμίζεται από το 1995 τις σχέσεις της ΕΕ με τις Μεσογειακές χώρες, ως αποτέλεσμα της διεύρυνσης, είχαμε τη νέα Ευρωπαϊκή Πολιτική Γειτονίας (ΕΠΓ) (European Neighborhood Policy)⁸.

2. ΕΥΡΩ - ΜΕΣΟΓΕΙΑΚΗ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ

α. Σε θεσμικό επίπεδο, πριν από δέκα, περίπου, χρόνια, το Νοέμβριο του 1995, οι Υπουργοί Εξωτερικών της ΕΕ και των χωρών της Μεσογείου, επαναποθέτησαν τις διμερείς τους σχέσεις σε μια πλατφόρμα πολυμερούς συνεργασίας, η οποία βασίζεται στην αλληλένδετη σχέση που έχουν αποκτήσει στη μεταψυχροπολεμική περίοδο οι πολιτικές, οικονομικές και κοινωνικο-

8. Η ΕΠΓ βασίζεται στις αρχές της περιεκτικότητας και της διαφορετικότητας, με στόχο τη βαθύτερη ενοποίηση με τον ευρωπαϊκό οικονομικό πυρήνα, και την υιοθέτηση διαφορετικής τακτικής και στήριξης από μέρους της ΕΕ, στο βαθμό βέβαια που η κάθε χώρα επιθυμεί να υποβληθεί σε περιορισμούς και μεταρρυθμίσεις. Το κεφάλαιο αυτό εξετάζει τις Ευρω-Μεσογειακές σχέσεις μέσα από τη δεκαετή εξέλιξη της ΔτΒ, αλλά και την επίδραση της νέας ΕΠΓ, η οποία αναμένεται να είναι καθοριστική στο νέο, "διευρυμένο" πλέον, ισοζύγιο των εξωτερικών σχέσεων της ΕΕ. Βλέπε αναλυτικότερα στο Δ. Ξανάκης και Μ. Τσινισιζέλης, *Παγκόσμια Ευρώπη; Οι Διεθνείς Διαστάσεις της Ευρωπαϊκής Ένωσης*, Ελληνική Πανεπιστημιακή Ένωση Ευρωπαϊκών Σπουδών, εκδόσεις Ι. Σιδέρης, Αθήνα, 2006.

πολιτισμικές διαστάσεις της ασφάλειας⁹. Η λογική της ΕΕ ήταν να "ενώσει" τις δύο όχθες της Μεσογείου, μέσω πολιτικών, οικονομικών και κοινωνικών/πολιτισμικών δεσμών, οδηγώντας έτσι στη δημιουργία κλίματος σταθερότητας, κατάλληλου για την οικονομική ανάπτυξη των εταίρων και τον έλεγχο των πιεστικών μεταναστευτικών ροών από το Νότο. Γι' αυτό το λόγο η Διαδικασία της Βαρκελώνης (ΔτΒ) σχεδιάστηκε, κατά το πρότυπο της Διαδικασίας του Ελσίνκι - 1975, στο πλαίσιο της Διάσκεψης για την Ασφάλεια και τη Συνεργασία στην Ευρώπη, σε τρεις (αντίστοιχους) πυλώνες συνεργατικής δράσης¹⁰, ενώ με το πρόγραμμα εργασίας (follow up) εξασφάλισε την εξελικτική της "συνέχεια", μετατρέποντας έτσι τη ΔτΒ σε ένα μόνιμο μηχανισμό πολυεπίπεδης περιφερειακής συνεργασίας. Υπό το πρίσμα της διεθνούς διακυβέρνησης, το μοντέλο των αλληλεξαρτώμενων πυλώνων (baskets), το οποίο αναγνωρίζει την αλληλένδετη σχέση ανάμεσα στις πολιτικές, οικονομικές και κοινωνικές διαστάσεις της ασφάλειας, σε συνδυασμό με το πρόγραμμα εργασίας, αποτελούν, υπό προϋποθέσεις, επιτυχημένη μέθοδο διευθέτησης και υπερκερασμού πιθανών εμποδίων στο σχηματισμό διεθνών καθεστώτων μεγάλης κλίμακας¹¹.

9. Για το νέο πλαίσιο μελέτης και κατανόησης της "συνεκτικής ασφάλειας" βλέπε αναλυτικότερα στα Β. Buzan, People, States and Fear: An Agenda for International Security Studies in the Post - Cold War Era, Harvester Wheatsheaf, New York 1991, Β. Buzan, O. Waever, J.D. Wilde, Security: a New Framework for Analysis, Lynne Rienner, London, 1998.

10. Ο πρώτος πυλώνας, αφορά την ασφάλεια, την πρόωθηση της ειρήνης, των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, την ενδυνάμωση του πολιτικού διαλόγου και της δημοκρατίας. Ο δεύτερος πυλώνας, αποβλέπει στην ενίσχυση της οικονομικής ανάπτυξης και τη δημιουργία μιας περιφερειακής ζώνης ελεύθερων συναλλαγών. Ο τρίτος πυλώνας, αφορά τις διαπολιτισμικές ανταλλαγές, στην εκπαίδευση και στην αντιμετώπιση προβλημάτων, όπως ο ισλαμικός φονταμενταλισμός και η παράνομη μετανάστευση.

11. D.K. Xenakis, "The Barcelona Process: Some Lessons from Helsinki", Jean Monnet Working Papers in Comparative and International Politics, Special EuroMed Edition - No.17, Department of Political Science, Πανεπιστήμιο Catania, 1998 και αναλυτικότερα στο Transforming Regional Orders: The Helsinki and Barcelona Processes Compared, Διδακτορική Διατριβή, Τμήμα Πολιτικής Επιστήμης ...

β. Πέραν της ρητορικής και των διπλωματικών διακηρύξεων και παρά το διαφορετικό βαθμό ενθουσιασμού με τον οποίο υποδέχτηκαν οι εταίροι το νέο πλαίσιο συνεργασίας¹², η ιδρυτική Σύνοδος στη Βαρκελώνη εγκαινίασε μία νέα εποχή στις περιφερειακές σχέσεις, ανανεώνοντας το ενδιαφέρον για το μετασχηματισμό μέχρι και τη θεσμική ολοκλήρωση της περιφερειακής διακυβέρνησης, βασισμένη σε κοινά αποδεκτές συμφωνίες.

γ. Ωστόσο, μετά την εναρκτήρια Διάσκεψη στη Βαρκελώνη, το 1995, οι επόμενες συναντήσεις της ΕΜΣ έλαβαν χώρα μέσα σε ένα εντελώς διαφορετικό κλίμα από εκείνο το οποίο επικρατούσε στις αρχές της δεκαετίας του '90 στη Μέση Ανατολή και το οποίο είχε διευκολύνει την εγκαθίδρυση μίας "συνολικής" προσέγγισης των περιφερειακών προκλήσεων. Μέχρι το 2003, η επιδείνωση των Αραβο-Ισραηλινών σχέσεων με τη 2η Intifada, το κλίμα τρομοκρατίας που εμπέδωσε η 11η Σεπτεμβρίου, η επέμβαση στο Αφγανιστάν και η απειλή ενός ακόμη πολέμου στο Ιράκ, αποτέλεσαν τα σημαντικότερα εμπόδια για την επίτευξη ικανοποιητικών συνθηκών περιφερειακής σταθερότητας και συνεργασίας. Ειδικά, τα γεγονότα της 11ης Σεπτεμβρίου και οι εξελίξεις, που ακολούθησαν, αναίρεσαν τις όποιες βεβαιότητες και η ανάδυση των ασύμμετρων απειλών είχε τις επιπτώσεις που αναλογούν και στην περιφερειακή συνεργασία, όπως μεταξύ άλλων, την ενίσχυση των εθνικών πολιτικών ασφάλειας σε βάρος της περιφερειακής διαδικασίας εκδημοκρατισμού και φιλελευθεροποίησης, την αύξηση των περιορισμών στη διακίνηση προσώπων και αγαθών, και κυρίως, την αποξένωση των

...Πανεπιστήμιο του Exeter, Ιανουάριος 2000. Βλέπε επίσης D.K. Xenakis, "From Policy to Regime: Trends in Euro-Mediterranean Governance", Cambridge Review of International Affairs, Vol.13, No1 1999,σελ.254-270.

12. G.Edwards and E. Philippart, "The EU Mediterranean Policy: Virtue Unrewarded or ...?", Cambridge Review of International Affairs, XI, No.1, 1997, και J.Marks, "High Hopes and Low Motives: the New Euro-Mediterranean Partnership Initiative", Mediterranean Politics, Vol.1, No.1, Summer 1996, σελ.11.

Χριστιανικών και Μουσουλμανικών πληθυσμών, που κατοικούν στην Ευρώπη και που πλέον διακατέχονται από αμοιβαία αισθήματα καχυποψίας. Δημιούργησαν, επίσης, σοβαρά εμπόδια στη ΔτΒ, όχι μόνο αποδίδοντας έμφαση σε θέματα ασφάλειας που εμπίπτουν στη σφαίρα της υπεροχής των ΗΠΑ και του "ανταγωνιστικής" Μεσογειακής πρωτοβουλίας του ΝΑΤΟ¹³, αλλά και όσον αφορά στην πολυμερή λειτουργία της ΔτΒ¹⁴. Επιπλέον, η αποτυχία της ΕΕ να παρέμβει αποτελεσματικά, αλλά και το χάσμα που δημιουργήθηκε ανάμεσα στα κράτη-μέλη, σχετικά με τη συμμετοχή τους ή όχι στην "εκστρατεία" των ΗΠΑ, στο Ιράκ, επηρέασαν αρνητικά τη δυναμική της ΔτΒ¹⁵, δημιουργώντας απογοήτευση στον αραβικό κόσμο για την αναξιοπιστία των ευρωπαίων εταίρων τους.

δ. Θα πρέπει να τονιστεί, πως οι αρχικές φιλοδοξίες των Ευρωπαίων να ενσωματώσουν τους Μεσογειακούς τους εταίρους, μέσω της οικονομικής και πολιτιστικής τους ισχύος (soft power), ήρθαν αντιμέτωπες με τη "σκληρή ισχύ" των ΗΠΑ, οι οποίες προωθούν την αναμόρφωση της "ευρύτερης Μέσης Ανατολής" (Greater Middle East Initiative)¹⁶. Είναι σημαντικό να τονίσουμε τη δυσκολία στο χειρισμό των θεμάτων ασφάλειας στη Μεσόγειο από τους

ευρωπαίους, οι οποίοι πρέπει να προβλέπουν τους κινδύνους, χωρίς όμως να ασκούν δραστική πολιτική, αφού κάτι τέτοιο θα δημιουργούσε ανησυχία στην αραβική κοινότητα. Παράλληλα, κατηγορούνται για την αδράνειά τους να αναλάβουν ένα σημαντικό ρόλο στην εξομάλυνση των προβλημάτων, κάτι που οδηγεί στην αύξηση του ανταγωνισμού για τους εξοπλισμούς¹⁷. Στην πραγματικότητα, οι ευρωπαίοι μειονεκτούν, στο να αναλάβουν σημαντικό ρόλο στη διαχείριση της ασφάλειας στην περιοχή, εξαιτίας της παρουσίας των ΗΠΑ και της άρνησης αυτών να μοιραστούν τις πρωτοβουλίες που έχουν αναπτύξει, ιδιαίτερα στην ανατολική Μεσόγειο, όπου το επίπεδο της αμερικανικής παρέμβασης έχει καταλυτικό ρόλο¹⁸.

ε. Ιδιαίτερη αναφορά πρέπει να γίνει στη "Μεσογειακή Διάσταση" της Ευρωπαϊκής Πολιτικής Ασφάλειας και Άμυνας (ΕΠΑΑ). Η έμφαση που είχε αποδοθεί έως το 2002 στην ανάπτυξη στρατιωτικών ικανοτήτων, πριν την πλήρη θεσμική ενσωμάτωση στην Κοινή Εξωτερική Πολιτική και Πολιτική Ασφάλειας (ΚΕΠΠΑ), οδήγησε αρκετά τμήματα των κοινωνιών των Μεσογειακών εταίρων σε παρερμηνείες (misperceptions) και λανθασμένα συμπεράσματα για τους στόχους της ΕΠΑΑ. Όπως κατέγραψε η σχετική μελέτη του Euro-Mediterranean Study Committee (EuroMeSCo), οι κατηγορίες, ότι η ΕΕ μοιράζεται το στρατηγικό σχέδιο του ΝΑΤΟ, εστιάζοντας στην καταπολέμηση των ασύμμετρων απειλών και τον περιορισμό της εξάπλωσης των όπλων μαζικής καταστροφής, δημιουργούν κίνδυνο, οι θετικές προσδοκίες των ευρωπαϊκών προσπαθειών για ενίσχυση της συνεργασίας με τον αραβικό κόσμο να περάσουν στο περιθώριο, εν όψει των νέων προτεραιοτήτων της διεθνούς ασφάλειας,

13. Βλέπε αναλυτικότερα στο Thanos Dokos, "NATO's Mediterranean Dialogue: Prospects and policy recommendations", ELIAMEP Policy Paper No3, ELIAMEP, Athens 2003.

14. Για τις επιπτώσεις από την κρίση της 11ης Σεπτεμβρίου βλέπε αναλυτικότερα στο Δ.Κ. Ξανάκης, η "ΕυρωΜεσογειακή Συνεργασία μετά την Κρίση", στο Θ. Κουλουμπής, Θ. Ντόκος και Α. Κιντής (επιμ.), Η Ελλάδα και ο Κόσμος 2001-2002: Ανασκόπηση Εξωτερικής και Αμυντικής Πολιτικής, ΕΛΙΑΜΕΠ, εκδόσεις Ι.Σιδέρης, Αθήνα 2002, σελ. 103-123, και γενικότερα στο σχετικό αφιέρωμα του συλλογικού τόμου.

15. I. Scafer and F. Ibrahim, "Regional Crises and Europe: How the Middle East Conflict an Iraq War Affect the EMP", EuroMeSCo Papers, No. 40, Ιανουάριος 2005.

16. Η πρωτοβουλία των ΗΠΑ για τον εκδημοκρατισμό της "Ευρύτερης Μέσης Ανατολής" (Greater Middle East Initiative), μετά την Σύνοδο του ΝΑΤΟ στην Κωνσταντινούπολη, μετονομάστηκε σε Istanbul Initiative.

17. Οι αμυντικές δαπάνες των αράβων εταίρων της ΕΜΣ έχουν αυξηθεί τα τελευταία έτη κατά μέσον όρο 5-7% του ΑΕΠ τους.

18. Θ. Ντόκος και Φ. Πιέρρος, Η Μεσόγειος προς τον 21ο Αιώνα. Η Θέση της Ελλάδας, εκδόσεις Παπαζήση, Αθήνα 1995, σελ. 74-101.

για τις οποίες η ΕΠΑΑ αποτελεί απλώς μια "βιτρίνα"¹⁹. Μία ισχυρή αμυντικά ΕΕ δε συνεπάγεται τη δημιουργία μίας Ευρώπης "φρούριο" (fortress). Δεδομένου του χαμηλού επιπέδου πληροφόρησης για την ΕΠΑΑ στις χώρες του Μεσογειακού Νότου, κρίθηκε απαραίτητο να επαναπροσδιοριστεί η εμπλοκή της ΕΕ στο στρατηγικό χώρο της Μεσογείου, με ιδιαίτερη προσοχή στις ανησυχίες των αραβικών χωρών, λόγω της ενίσχυσης του Δυτικού ελέγχου. Η ΕΠΑΑ διαθέτει τη δική της "Μεσογειακή διάσταση", χάριν της πρωτοβουλίας που ανέλαβε η Ισπανική Προεδρία το Μάιο του 2002, την οποία υλοποίησε ουσιαστικά η Ελλάδα. Με πρωτοβουλία του Ελληνικού Υπουργείου Εθνικής Άμυνας στο πλαίσιο της Ελληνικής Προεδρίας της ΕΕ, οργανώθηκαν σεμινάρια στη Ρόδο (1-2 Νοεμβρίου 2002) και στην (Κέρκυρα 9-10 Μαΐου 2003), κατά τη διάρκεια της οποίας διασαφηνίστηκαν θέματα διαχείρισης κρίσεων και αμβλύθηκαν πιθανές παρερμηνείες, γεγονός που προήγαγε την περιφερειακή συνεργασία, με τελικό στόχο την ευόδωση μιας συνεργατικής αντίληψης περί στρατηγικής διακυβέρνησης στη Μεσόγειο²⁰. Οι περιφερειακές σχέσεις έπρεπε να τεθούν σε βάση τέτοια, ώστε να διαφυλαχθούν, τόσο ο ήπιος και ανοικτός χαρακτήρας της ΕΠΑΑ, όσο και η ευρύτερη προσπάθεια της ΕΕ για τον εκδημοκρατισμό και την οικονομική αναβάθμιση των Μεσογειακών της εταίρων.

19. EuroMeSCo, "European Defence: Perceptions and Realities", EuroMeSCo Paper, No. 16, 2002.

20. Οι προτάσεις για τη θεσμική πλαίσιο των Ευρω-Μεσογειακού Διαλόγου σε θέματα ασφάλειας και άμυνας έθεσαν τα θεμέλια για τη θεσμοθέτηση ενός τακτικού σεμιναρίου για τη Μεσογειακή διάσταση της ΕΠΑΑ ως μέτρο οικοδόμησης εμπιστοσύνης. Η συμμετοχή στρατιωτικών αντιπροσώπων και αξιωματούχων των Υπουργείων Αμύνης από τους Μεσογειακούς εταίρους σε σεμινάρια με εισηγήσεις ειδικών αξιωματούχων και επισήμων και από τις δύο πλευρές της Μεσογείου, αποτελεί μέτρο οικοδόμησης εταιρισμού στις περιφερειακές σχέσεις. Βλέπε αναλυτικότερα στο M. J. Tsinizelis, D.K. Xenakis, D.N. Chrysoschoou, "Promoting Security Dialogue in the Mediterranean: The Hellenic Presidency and Beyond", Hellenic Studies, Vol. 11, No.2. 2003, σελ. 119-136.

3. ΜΕΤΑ ΤΗ ΒΑΡΚΕΛΩΝΗ +/-10

α. Σε μια περίοδο ιδιαιτέρως δύσκολη, λόγω της συνολικής επιδείνωσης της κατάστασης στη Μέση Ανατολή, η επετειακή Διάσκεψη για τα δέκα χρόνια της ΕΜΣ (Barcelona +10), που πραγματοποιήθηκε στην ομώνυμη πόλη της Καταλονίας, πριν ένα ακριβώς χρόνο, θα μπορούσε να οδηγήσει στην ενίσχυση και την επαναδρομολόγηση της ΔτΒ, καθώς προσέφερε τη μοναδική ευκαιρία να συναντηθούν για πρώτη φορά οι αρχηγοί Κρατών και Κυβερνήσεων της ΕΕ με τους Μεσογειακούς ομολόγους τους. Αυτή η συγκυρία προσέδωσε ένα συμβολικό χαρακτήρα στη συνάντηση, δεδομένου ότι η ΕΕ πραγματοποιεί συναντήσεις κορυφής με σχεδόν όλες τις μεγάλες χώρες ή με ομάδες χωρών ανά περιοχή, εκτός από τις Μεσογειακές. Δυστυχώς όμως, τα αποτελέσματα αυτής της Διάσκεψης δεν ανταποκρίθηκαν στις αυξημένες προσδοκίες.

β. Η Διάσκεψη στη Βαρκελώνη φιλοδοξούσε να αποτελέσει "μία ευκαιρία περίσκεψης για τα επιτεύγματα και τις ελλείψεις αυτής της Διαδικασίας, κατά την πρώτη δεκαετία της, αλλά και να γεννηθεί μία δέσμευση για το μέλλον"²¹. Σε μια τέτοια Διάσκεψη θα μπορούσαν να προκύψουν σοβαρές δεσμεύσεις μεταξύ των εταίρων, ακόμη και επανεξέταση της "παγωμένης" από το 2000 Ευρω-Μεσογειακής Χάρτας. Ωστόσο τα πράγματα δεν εξελίχθηκαν έτσι, καθώς η επετειακή Διάσκεψη δεν αποτέλεσε μία απόδειξη "διαύγειας και γενναιότητας" για την ποιοτική εξέλιξη των περιφερειακών σχέσεων, καθώς ο τελικός απολογισμός δε μπορεί να χαρακτηριστεί ικανοποιητικός, ούτε ως προς τις προσδοκίες που δημιούργησε η "επέτειος" των δέκα ετών της ΔτΒ, ούτε ως προς τις ανάγκες της περιφερειακής συνεργασίας.

γ. Από εκεί και μετά, η νίκη της ΧΑΜΑΣ στις εκλογές του Ιανουαρίου 2006 στην Παλαιστίνη επιβεβαίωσε ότι η

21. M. Angel Moratinos, "Η Ισπανία στην Μεσόγειο", La Vanguardia, 20-11-2005.

Διαδικασία της Βαρκελώνης και οι κοπιώδεις προσπάθειες για τη διαμόρφωση στενότερων σχέσεων με την Ευρώπη δε συνεχίστηκαν, αφού λιγότερο μετριοπαθείς και φιλελεύθερες δυνάμεις ανέλαβαν τη διακυβέρνηση στη Μέση Ανατολή. Συγχρόνως, είναι πλέον δύσκολο να αναγνωριστεί αξιόπιστη ευρωπαϊκή ηγεσία στην περιοχή. Ο Ζακ Σιράκ έχει αποδυναμωθεί στο εσωτερικό, ο Τόνι Μπλερ παρουσιάζεται αναξιόπιστος, η ισπανική κυβέρνηση του Ζαπατέρο στερείται στρατηγικού οράματος και στη Γερμανία η Καγκελάρια Άγκελα Μέρκελ μόλις αρχίζει να διαμορφώνει εξωτερική πολιτική ως επικεφαλής του ασταθούς κυβερνητικού συνασπισμού.

δ. Πολλές από τις σημαντικές πολιτικές προκλήσεις του σήμερα διευθετήθηκαν προκλητικά εκτός του πλαισίου της Διαδικασίας της Βαρκελώνης. Έτσι, η τελευταία διαδραμάτισε σημαντικό ρόλο στον κατευνασμό της έντασης μεταξύ Λιβάνου και Συρίας, που ακολούθησε τη δολοφονία του Ραφίκ Χαρίρι. Αντίθετα, οι εξελίξεις στο θέμα ενεργοποιήθηκαν από μια ασυνήθιστη κατάσταση στα πλαίσια της γαλλο-αμερικάνικης διπλωματίας. Πράγματι, δε χρησιμοποιήθηκαν μέσα της ΕΜΣ, παρά μόνο σε μικρό βαθμό, ούτε για παροχή βοήθειας στο Λίβανο, ούτε για αποπλισμό της Χεζμπολάχ, ούτε για πίεση στο Ισραήλ για τις ελλείψεις του δόγματος ασφάλειας του στον τομέα των ανθρωπίνων δικαιωμάτων - όλες αιτίες της τρέχουσας σύγκρουσης.

ε. Στα Παλαιστινιακά εδάφη, έμφαση δόθηκε στο Κουαρτέτο και στο μεγάλο πρόγραμμα βοήθειας της Ευρωπαϊκής Επιτροπής. Μετά την εκλογική νίκη της Χαμάς, τα εργαλεία της Διαδικασίας της Βαρκελώνης απέτυχαν να αναχθούν σε σημείο αναφοράς για να επηρεάσουν τόσο τη δράση των Ισραηλινών, όσο και τις εξελίξεις στο εσωτερικό πολιτικό σκηνικό της Παλαιστίνης. Στο ίδιο περίπου μοτίβο, οι διαπραγματεύσεις που οδήγησαν το Συνταγματάρχη Καντάφι στην απόφαση

να εγκαταλείψει τα προγράμματα "Όπλων Μαζικής Καταστροφής", κατευθύνθηκαν από το Λονδίνο και την Ουάσιγκτον και η Λιβύη επέλεξε να παραμείνει εκτός της Μεσογειακής στρατηγικής της ΕΕ. Με άλλα λόγια, τα εργαλεία υπόθαλψης της τοπικής συνεργασίας στη Μεσόγειο που προωθεί η Διαδικασία της Βαρκελώνης δεν απέτρεψαν τον παραγκωνισμό της ΕΕ από το στρατηγικό σκηνικό στη Μέση Ανατολή.

στ. Στο μεταξύ, το ενδιαφέρον των ΗΠΑ για τη Μεσόγειο έχει εντατικοποιηθεί. Το Μαρόκο πρόκειται να λάβει μεγάλα ποσά αμερικάνικης οικονομικής βοήθειας, που προέρχονται από το Millennium Challenge Account που θέσπισε η κυβέρνηση Μπους. Επίσης, μία όλο και πιο στενή συνεργασία στον τομέα της ασφάλειας έχει αναπτυχθεί, μεταξύ της Ουάσιγκτον και της Αλγερινής κυβέρνησης Bouteflika. Η αμερικανική εμπλοκή στην περιοχή θα μπορούσε μακροπρόθεσμα και με σημαντικές αλλαγές στις στρατηγικές των ΗΠΑ να παρέχει τελικά ένα κίνητρο στους ευρωπαϊκούς στόχους. Αυτό όμως σημαίνει πως η Ευρώπη αντιμετωπίζει νέους ανταγωνιστές στην περιοχή, ιδιαίτερα αν αναλογιστεί κανείς το παραδοσιακά κυρίαρχο προφίλ της Γαλλίας στη Βόρεια Αφρική. Οι Αμερικάνοι σχεδιαστές πολιτικής υποστηρίζουν τώρα ότι, μέρος του ενδιαφέροντός τους για τη Μεσόγειο οφείλεται στην αποτυχία της Διαδικασίας της Βαρκελώνης.

4. ΑΠΟΤΙΜΗΣΗ ΚΑΙ ΠΡΟΟΠΤΙΚΕΣ ΤΩΝ ΕΥΡΩ-ΜΕΣΟΓΕΙΑΚΩΝ

α. Η Ευρω-Μεσογειακή Διάσκεψη του 1995 υπήρξε η πιο ξεκάθαρη προσπάθεια να αποφευχθεί η αντικατάσταση του Τείχους του Βερολίνου, από ένα άλλο "τείχος" που η ανισότητα, οι παρερμηνείες και οι εντάσεις διαφόρων ειδών απειλούσαν να οικοδομήσουν ανάμεσα στην ΕΕ και τον αραβικό κόσμο της Μεσογείου. Μία ανομολόγητη, αλλά εμφανής πλευρά της πρωτοβουλίας, το 1995, ήταν η προσπάθεια Γαλλίας και Ισπανίας να εξισορροπήσουν τη

μετατόπιση του κέντρου βάρους της ΕΕ, λόγω της διεύρυνσης, ενισχύοντας τη μεσογειακή της διάσταση. Ωστόσο, η ΕΜΣ "είδε το φως" εκμεταλλευόμενη τη χαραμάδα ενός μισανοιγμένου παραθύρου ευκαιριών, που λίγο μετά ξανάκλεισε. Η επιτυχής εξέλιξη της Διαδικασίας του Όσλο είχε δημιουργήσει πολλές ελπίδες για μία σταθερή ειρήνη μεταξύ Ισραήλ και Παλαιστινίων, ενώ η παγκόσμια οικονομία βρισκόταν στο ζενίθ της, κατά τη "χρυσή δεκαετία" του '90. Ωστόσο, ήρθαν πιο δύσκολοι καιροί, από την επιδείνωση της κατάστασης στη Μέση Ανατολή και την εσωστρέφεια που έχει προκαλέσει η πρόσφατη μαζική διεύρυνση της ΕΕ. Αντί η ΔτΒ να συμβάλλει θετικά στον τερματισμό της αραβο-ισραηλινής διαμάχης, οι αρνητικές εξελίξεις στο Παλαιστινιακό ζήτημα έχουν επηρεάσει τη δεκαετή της εξέλιξη. Επιπλέον, ο πόλεμος κατά της τρομοκρατίας, μετά την 11η Σεπτεμβρίου, έχει εντείνει τα φαινόμενα βίας στην περιοχή, με αποτέλεσμα, η Ευρω-Μεσογειακή Χάρτα για την ειρήνη και την σταθερότητα, που προωθεί η ΕΕ, να εξακολουθεί να αποτελεί "κενό γράμμα".

β. Σήμερα, τα αποτελέσματα της ΔτΒ, αν και σημαντικά, λόγω της φύσης των προβλημάτων και της επιδείνωσης του διεθνούς κλίματος, απέχουν από τους αρχικούς στόχους και τις προσδοκίες. Το όραμα της ΕΕ για "τη δημιουργία ενός κλειού ασφαλείας, από σχετικά εημερούσες και κατά το δυνατόν δημοκρατικές χώρες, παραμένει μακρινό. Εκτός από την κλιμακούμενη κρίση στη Μέση Ανατολή, μετά το 2001, οι "ασύμμετρες" απειλές και οι ηγεμονικές παρεμβάσεις των ΗΠΑ, οδήγησαν στη συνολική υποβάθμιση του κλίματος περιφερειακής συνεργασίας, ακόμη και σε θέματα χαμηλής πολιτικής, που παραδοσιακά χαρακτηρίζουν την ευρωπαϊκή προσέγγιση.

γ. Τα αποτελέσματα στο δεύτερο και τρίτο πυλώνα της ΔτΒ είναι εξίσου συγκεχυμένα, ενώ οι οικονομικές

ανισότητες μεταξύ των εταίρων, οι παραβιάσεις των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και η παράνομη μετανάστευση, τείνουν αυξητικά. Η πρώτη δεκαετία της ΔτΒ, θα έπρεπε να είχε οδηγήσει στις απαραίτητες μεταρρυθμίσεις στις Μεσογειακές χώρες για την οικονομική και κοινωνικο-πολιτική φιλελευθεροποίηση τους. Ο απολογισμός προς αυτή την κατεύθυνση είναι απογοητευτικός. Η πλειοψηφία των εταίρων δεν έχει ακόμη αποκτήσει τα απαραίτητα νομικά και διοικητικά πλαίσια, ώστε να προσελκύουν άμεσες ξένες επενδύσεις, ενώ η δημοκρατική συμμετοχή στην πολιτική ζωή υπόκειται σε αδικαιολόγητους περιορισμούς. Αδύναμες να βρουν ελεύθερα μέσα επικοινωνίας και έκφρασης, οι δυνάμεις (της αλλαγής), που απαιτούν ισότιμη συμμετοχή, δημιουργούν κοινωνικό-πολιτικές εντάσεις και τροφοδοτούν τα μεταναστευτικά κύματα. Η μετανάστευση και τα ανθρώπινα δικαιώματα, αποτελούν τα κυρίαρχα θέματα στον τρίτο πυλώνα, της ΕΜΣ, όπου συνυπάρχουν οι φόβοι των Ευρωπαίων για ανεξέλεγκτη εισροή και η Αραβική ανησυχία για την περιφρούρηση της περιμέτρου του Schengen και τη μεταχείριση των ομοεθνών τους. Η πρόσφατη "εισβολή" απελπισμένων μεταναστών στους ισπανικούς θύλακες του Μαρόκου (Θέουτα και Μελίγια), ανέδειξε τις τρομακτικά αυξανόμενες διαστάσεις του προβλήματος. Ενώ, τα γεγονότα στο Γιβραλτάρ το 2005 (το μεγαλύτερο υγρό νεκροταφείο του κόσμου) αποτελούν ένα μόνο παράδειγμα των ελλειμμάτων της ΕΜΣ στον τομέα αυτό.

δ. Αν και έχει καθυστερήσει η ενδελεγειμένη λύση για τη συστηματοποίηση της περιφερειακής σταθερότητας, είναι σαφές, ότι η τελευταία εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό από τη διαδικασία εκδημοκρατισμού. Η κυρίαρχη άποψη, ότι οι δημοκρατικές χώρες τείνουν να επιλύουν τις διαφορές τους με ειρηνικά μέσα, καθιστά τη ΔτΒ καταλυτική για το μέλλον της Μεσογείου. Η ιδέα της ενίσχυσης των δημοκρατικών θεσμών στο Νότο, δεν αποτελούσε εξ αρχής μέρος του σχεδίου της ΕΕ για την περιοχή,

προστέθηκε ωστόσο, μετά από την επιμονή του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και έτσι, πολλοί εταίροι, ακόμα και Ευρωπαίοι, συνηγορούν υπέρ της κατάργησης του στόχου, δίνοντας έμφαση στην περισσότερο μετριοπαθή χρηστή διακυβέρνηση (good governance). Η προώθηση του στόχου αυτού, περιπλέχθηκε ακόμη περισσότερο, μετά από την αναγγελία της Ουάσιγκτον για την αλλαγή καθεστώτος, ως ένα από τα βασικά κίνητρα της επέμβασης στο Ιράκ. Το γεγονός αυτό ενίσχυσε τις υποψίες και τις πολιτιστικές παρερμηνείες στη Μέση Ανατολή, ότι η προώθηση της δημοκρατίας σημαίνει και την έξωθεν επιβολή μιας νέο-ηγεμονικής μορφής διακυβέρνησης.

ε. Παρά το γεγονός, ότι ο στόχος της προώθησης του εκδημοκρατισμού²² και των ανθρωπίνων δικαιωμάτων²³ αποδείχτηκαν εξαιρετικά δύσκολο εγχείρημα, η περιφερειακή συνεργασία και ο ευρωπαϊκός παράγοντας στην περιοχή έχουν συνολικά ενισχυθεί Η, έστω και περιορισμένη, ανάπτυξη της ΔτΒ (2ος και 3ος Πυλώνας) έχει βοηθήσει στην εμπέδωση μιας περιφερειακής κουλτούρας συνεργασίας, ενώ η Μεσογειακή διάσταση της ΕΠΑΑ έχει εξελιχθεί σε μία κρίσιμη περιφερειακή στρατηγική παράμετρο²⁴ Βέβαια, η αναζήτηση των σημείων θετικής εξέλιξης του συστήματος δε σημαίνει υποτίμηση των πραγματικών δυσκολιών, όπως για παράδειγμα, η αναγνώριση των προβλημάτων, που προκύπτουν από την παρατεταμένη κρίση στη Μέση Ανατολή, η οποία περιορίζει σημαντικά τις δυνατότητες

22. R. Youngs, *The European Union and the promotion of democracy - Europe's Mediterranean and Asian policies*, Oxford University Press, Oxford 2003.

23. Laura Feliu, "Human rights and the Barcelona Process", στο F. Atina και S. Stavridis (επιμ.), *The Barcelona Process and Euro-Mediterranean Issues from Stuttgart to Marseilles*, Giuffre, Milan, 2001, σελ.77.

24. Παρότι οι μηχανισμοί διμερούς συνεργασίας φαίνεται να χαίρουν περισσότερης εκτίμησης στις χώρες του Νότου, ο πολυ-διμερής (multilateral) διάλογος με τις δομές της ΕΠΑΑ παραμένει στο μενού των προτιμήσεών τους και η προοπτική ενίσχυσης της συνεργασίας μέσω μιας αναβάθμισης της συνεργασίας στον πρώτο πυλώνα της ΕΜΣ αποτελεί επιθυμία των περισσότερων Μεσογειακών εταίρων.

της ΕΜΣ να διαμορφώσει ικανοποιητικές συνθήκες συνεργασίας και η αδυναμία υπογραφής της Ευρω-Μεσογειακής Χάρτας. Αναμφίβολα, μια μακρο-διαδικασία, όπως αυτή της Βαρκελώνης, δε μπορεί παρά να προχωρήσει με δοκιμασίες, λάθη και "πισωγυρίσματα". Δεν πρέπει, επίσης, να ξεχνάμε, ότι ο σχεδιασμός, η λειτουργία και η αποτελεσματικότητα συστημάτων διεθνούς συνεργασίας και συλλογικής διακυβέρνησης, απαιτούν μέγιστη (και όχι ελάχιστη) ικανότητα διακυβέρνησης. Στην ΕΜΣ τέτοια ικανότητα δεν υπάρχει, όχι μόνο εξαιτίας της θεσμικής αδυναμίας αυτής καθεαυτής, αλλά κυρίως εξαιτίας της έλλειψης πραγματικής πολιτικής διάθεσης - κυρίως στο Νότο - για χρήση των υπάρχοντων θεσμικών ρυθμίσεων, που στοχεύουν στη διαχείριση των "κοινών" περιφερειακών προκλήσεων.

στ. Μετά από δέκα χρόνια λειτουργίας της ΔτΒ και σε μια προσπάθεια υπέρβασης της παρούσας στασιμότητας, απαιτείται, αφενός η δημιουργία περισσότερων και ποιοτικότερων δεσμών εμπιστοσύνης, ανεξάρτητα από τις παρούσες δυσκολίες στη Μέση Ανατολή και αφετέρου η ενίσχυση του σταθεροποιητικού ρόλου της ΕΕ στη διαδικασία πολιτικο-οικονομικής μετάβασης του Νότου. Η ενίσχυση των δεσμών και της πίστης σε ένα κοινό μέλλον αποδείχθηκαν καταλύτες στην επιτυχή πολιτικο-οικονομική μετάβαση των χωρών της Ανατολικής Ευρώπης, σε αντίθεση με τα πενιχρά επιτεύγματα της ΔτΒ, η οποία δεν προβλέπει το ενδεχόμενο "ενσωμάτωσης" στον ευρωπαϊκό πυρήνα. Η ΕΕ θα πρέπει, παράλληλα, να προσφέρει στους Μεσογειακούς της εταίρους ένα ουσιαστικό πλαίσιο συνεργασίας για τον προσδιορισμό, από τους ίδιους τους Μεσογειακούς εταίρους, των όρων εκκίνησης των μεταρρυθμίσεων για την προσέλκυση επενδύσεων, την ένταξη στο διεθνές οικονομικό σύστημα και την σταθερότητα της έννομης τάξης.

ζ. Απαραίτητη προϋπόθεση για να επιτύχει η ΕΕ τη διακηρυγμένη φιλοδοξία

της, να παρουσιαστεί ως μία πολιτεία με αυτόνομη δράση στις διεθνείς σχέσεις, αποτελεί η αναγνώριση μεταξύ όλων των μελών της, κοινών ενδιαφερόντων, φιλοδοξιών και κυρίως, ενός νέου σχεδίου ειρήνευσης, στη βάση των αρχών που διέπουν την πολιτική της στο Μεσανατολικό ζήτημα: τη δημιουργία Παλαιστινιακού κράτους και την εγγύηση της ασφάλειας του κράτους του Ισραήλ. Παράλληλα, με την υλοποίηση του "Οδικού Χάρτη", η ΕΕ θα πρέπει να αναλάβει πρωτοβουλίες για τη διαμόρφωση ενός συνολικού σχεδίου για την ειρήνη στη Μέση Ανατολή και για τη συγκρότηση ενός σταθερού πολιτικού ιστού στο μεταπολεμικό Ιράκ, σε συνεργασία με τις ΗΠΑ, τη μοναδική δύναμη με δυνατότητα άμεσης επιρροής σε όλα τα αντιμαχόμενα μέρη.

η. Από την πλευρά τους, οι Μεσογειακοί εταίροι θα πρέπει να υιοθετήσουν στρατηγικές, ικανές να αντεπεξέλθουν στη διαχείριση ενός περισσότερο ισορροπημένου συστήματος στις συνδιαλλαγές τους με την ΕΕ, βασισμένες στις αρχές της αμοιβαιότητας, της ανταποδοτικότητας και της ιστορικής συμφιλίωσης. Στο πλαίσιο αυτό, η προώθηση μίας "νέας ερμηνευτικής" του πολιτιστικού διαλόγου, μέσω αμοιβαίων ανταλλαγών και μίας φιλοσοφίας αμοιβαίας κατανόησης, είναι αναγκαία για να καταρριφθούν οι βαθιά ριζωμένες πολιτισμικές και ιστορικές προκαταλήψεις για τον "άλλο". Μέχρι σήμερα, τέτοιες εικόνες αντιπαράθεσης παρέχουν μία βολική δικαιολογία για να μένουν στο περιθώριο οι προσπάθειες περιφερειακής συνεργασίας. Σήμερα, η "ικανότητα διαλόγου" των Ευρω-Μεσογειακών εταίρων παραμένει η πιο καθοριστική παράμετρος για την ανάδειξη μίας νέας διασταύρωσης, ανάμεσα στους ετερογενείς περιφερειακούς δρώντες και τη δημιουργία ενός νέου κύκλου πιθανοτήτων για τη σταθεροποίηση του αναδυόμενου Ευρω-Μεσογειακού συστήματος.

**“Ο ΡΟΛΟΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ
ΣΤΗ ΜΕΣΟΓΕΙΑΚΗ ΑΣΦΑΛΕΙΑ”**

**ΕΙΣΗΓΗΣΗ ΑΠΟ ΤΗ ΔΙΗΜΕΡΙΔΑ
ΑΔΙΣΠΟ, Νοέμβριος 29-30, 2006**

από τον **κ. Γεράσιμο Καραμπελιά**
Επικουρο Καθηγητή
Παντείου Πανεπιστημίου

1. Αποτελεί ιδιαίτερη τιμή προς το πρόσωπό μου η πρόσκληση της Διοίκησης της Ανωτάτης Διακλαδικής Σχολής Πολέμου (ΑΔΙΣΠΟ) για την παρουσίαση του θέματος που αφορά το ρόλο της Ελλάδας στη Μεσογειακή Ασφάλεια, στο πλαίσιο της διοργάνωσης της ετήσιας διημερίδας. Η εκδήλωση αυτή πιστεύω ότι, θα συμβάλλει στην προσπάθεια που καταβάλλει η χώρα μας, τόσο σε διεθνές, όσο και σε περιφερειακό επίπεδο για την κατανόηση των σύγχρονων, σύνθετων, πολύπλοκων συνθηκών ασφάλειας. Επίσης, τονίζει την ανάγκη ύπαρξης και προώθησης πολυεθνικών σχημάτων συνεργασίας σε θέματα ασφάλειας, τα οποία όμως, μεταξύ άλλων, οφείλουν να συνεισφέρουν και στην αποτελεσματικότερη προστασία της ίδιας της Ελλάδας.

2. Πριν από λίγο καιρό, διάβασα σε επιστημονικό άρθρο ότι το ανθρώπινο μάτι έχει τη δυνατότητα να αναγνωρίζει εννέα (9) αποχρώσεις του γκρι χρώματος ενώ οι ηλεκτρονικοί υπολογιστές την ικανότητα αναγνώρισης διακοσίων πενήντα έξι (256) αποχρώσεων του ιδίου χρώματος. Ο απεγκλωβισμός της διεθνούς κοινότητας, αλλά και της χώρας μας, από την ακραία επιλογή του άσπρου ή μαύρου, που κυριαρχούσε κατά τη διάρκεια του Ψυχρού Πολέμου, έδειξε να δημιουργεί αρκετά προβλήματα ομοφωνίας. Η μείωση της αξίας της εθνικής ασφάλειας σε βάρος της αντίστοιχης πολυεθνικής-περιφερειακής, σε συνάρτηση με την άνοδο του βαθμού

επικινδυνότητας μη-κρατικών ομάδων, ήταν φυσικό να οδηγήσει πολλά κράτη, κυβερνητικές ελίτ, πολίτες, αλλά και ένστολο προσωπικό, σε διαφωνία για την ακριβή απόχρωση του γκρι στη ζωή μας. Για παράδειγμα, μέλη, ομάδες, κόμματα, αλλά και κράτη που συνήθιζαν να υπερασπίζονται την αριστερή-διεθμιστική ιδεολογία έχουν αρχίσει να χρησιμοποιούν εκτεταμένα την αντίστοιχη εθνικιστική φρασεολογία. Κατά παρόμοιο τρόπο, οπαδοί, κόμματα και κράτη που αντιπροσώπευαν την ιδεολογία της δεξιάς, δε μπορούν να κρύψουν το αντι-αμερικανισμό τους, ενώ στελέχη των σοσιαλιστικών παρατάξεων εμφανίζονται ως υποστηρικτές του απόλυτου καπιταλισμού.

3. Στη δίνη της εποχής των συγκεχυμένων μέσων και σκοπών, η εξωτερική πολιτική της χώρας μας και η συμβολή της σε θέματα παγκόσμιας, αλλά και περιφερειακής ασφάλειας δείχνει να έχει μια λογική συνέχεια. Μέσα από την παρουσία της στους διεθνείς και περιφερειακούς πολυεθνικούς οργανισμούς, η Ελλάδα, ως παραδοσιακό μέλος, είναι παρούσα σε όλες τις κρίσιμες συζητήσεις για θέματα ασφάλειας, τόσο σε θέματα ενημέρωσης, όσο και ενεργούς συμμετοχής. Το μικρό σε πληθυσμό και οικονομική ευρωστία μέγεθός της, της επιβάλλει να εξετάζει πολύπλευρα και προσεκτικότερα το θέμα της οιασδήποτε εμπλοκής της. Η προσκόλλησή της στις αρχές του διεθνούς δικαίου και η ευαισθησία της για τα ανθρώπινα δικαιώματα, της επιτρέπει να συγκεντρώνει το μεγαλύτερο βάρος της συμμετοχής της σε επιχειρήσεις καθαρά ανθρωπιστικού-ειρηνικού χαρακτήρα, δίχως να στερεί από τις φίλιες δυνάμεις την χρησιμοποίηση τμημάτων του χερσαίου, ναυτικού και θαλασσίου εθνικού χώρου της.

4. Η περιοχή της Μεσογείου, γενέθλιος τόπος των κυριοτέρων μονοθεϊστικών θρησκευτικών κινημάτων, του δυτικού πολιτισμού, αλλά και παραδοσιακή πηγή πολιτικών, οικονομικών και κοινωνικών και στρατιωτικών συγκρούσεων και απειλών για την παγκόσμια ειρήνη, βρίσκεται

αντιμέτωπη, κατά γενική ομολογία, μια πληθώρα σύνθετων προβλημάτων και προκλήσεων που λειτουργούν ως πηγές αστάθειας, τόσο για την περιφερειακή, όσο και για την παγκόσμια ασφάλεια, ιδιαίτερα μετά το τέλος του Ψυχρού Πολέμου και τα γεγονότα που ακολούθησαν την 11η Σεπτεμβρίου 2001. Μεταξύ άλλων, η μείωση της πρωτοκαθεδρίας της κρατικής ασφάλειας με βάση τα στρατιωτικά κριτήρια (hard security issues), σε συνάρτηση με την διαρκώς αυξανόμενη παρουσία απειλών κοινωνικής και οικονομικής μορφής, όπως η διεθνής τρομοκρατία, η παράνομη μετακίνηση και εμπορία ανθρώπων (λαθρομετανάστευση) και υλικών, οι φυσικές καταστροφές κλπ (soft security issues), ήταν φυσικό να οδηγήσουν τις ένοπλες δυνάμεις στην αναζήτηση ανάληψης ενός πιο πολυσύνθετου, σε σχέση με τον παραδοσιακό, ρόλου. Η έμφαση στην αποτροπή μιας καλά οροθετημένης απειλής, είναι ξεπερασμένη και η συλλογικού χαρακτήρα πρόληψη κρίσεων και διαχείριση συγκρούσεων (cooperative security), είναι η πλέον ενδεδειγμένη πολιτική ασφάλειας.

5. Φυσικό επακόλουθο της φιλειρηνικής, pro-status quo ταυτότητας, που πρεσβεύει η μεταπολεμική Ελλάδα, είναι και η προσπάθεια προσαρμογής της στις επιταγές των προκλήσεων και αλλαγών του εικοστού-πρώτου αιώνα. Ως κράτος-μέλος της Βορειο-Ατλαντικής Συμμαχίας (NATO), για περισσότερο από πενήντα χρόνια και της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΕΕ) πάνω από είκοσι, η χώρα μας έδειξε ιδιαίτερο ζήλο για την ανάπτυξη του Μεσογειακού Διαλόγου (ΜΔ) και της Ευρω-Μεσογειακής Συνεργασίας (ΕΜΣ), ως σημαντικών διαύλων συνεισφοράς στην περιφερειακή ασφάλεια και σταθερότητα, καθώς και στην προώθηση των σχέσεων καλής γειτονίας. Η επικέντρωση των προγραμμάτων στη συνεργασία των ενδιαφερομένων μεσογειακών κρατών σε θέματα άμυνας, ασφάλειας συνόρων και αερομεταφορών, στην οικονομική ανάπτυξη και κοινωνική σταθερότητα, στην ειρηνευτική διαδικασία στη Μέση Ανατολή,

στον περιορισμό της διασποράς όπλων μαζικής καταστροφής στην ευρύτερη περιοχή, στην καλύτερη επαφή στα πεδία της επιστήμης και του περιβάλλοντος, στον σχεδιασμό αντιμετώπισης φυσικών καταστροφών, καθώς και στη συνεργασία σε θέματα πληροφορικής και ανταλλαγής πληροφοριών σε ευαίσθητα θέματα, όπως αυτό της τρομοκρατίας, ήταν λογικό να προκαλέσει το ενδιαφέρον της Ελλάδας. Οι εγκάρδιες σχέσεις που έχει η χώρα μας αναπτύξει με τις περισσότερες χώρες της Μεσογείου και η απουσία αποικιοκρατικού παρελθόντος, της επιτρέπει να διατηρεί ένα ιδιαίτερο "διπλωματικό βάρος". Για παράδειγμα, το έτος 2005, οι Ελληνικές Ένοπλες Δυνάμεις οργάνωσαν μια πολυεθνική άσκηση διάσωσης, τη DOFEN 2005 με τη συμμετοχή των δυνάμεων της Αιγύπτου, της Αλγερίας, της Ιορδανίας, του Ισραήλ, του Μαρόκου και της Τυνησίας. Η σημασία της άσκησης δε βρίσκεται μόνο στον ανθρωπιστικού στόχου περιεχομένου της, αλλά και στο γεγονός ότι δόθηκε για πρώτη φορά η ευκαιρία κοινής συνεργασίας του κράτους του Ισραήλ με τις συγκεκριμένες αραβικές χώρες.

6. Λόγω των εκτεταμένων θαλασσίων συνόρων της και της ναυτικής της παράδοσης, η χώρα μας διαδραματίζει πρωταγωνιστικό ρόλο στην επιχείρηση Active Endeavour, που αποσκοπεί στην αποτελεσματική πρόληψη και φύλαξη από τρομοκρατικά κτυπήματα θαλασσίων στόχων με 343 άτομα. Συγκεκριμένα, συμμετέχει μια φρεγάτα τύπου MEKO ή τύπου "S" με οργανικό ελικόπτερο τύπου S-70B6 ή AB-212 και με επανδρωμένη ομάδα των Υποβρύχιων Καταστροφών (ΟΥΚ). Συμμετέχουν σε ναυτικές επιχειρήσεις ανάσχεσης (ΜΙΟ), σε επιχειρήσεις προστασίας μονάδων ανεφοδιασμού και Αεροπλανοφόρων, σε επιχειρήσεις ελέγχου και προστασίας θαλασσίων οδών επικοινωνίας (SLOC), καθώς και σε επιχειρήσεις έρευνας και διάσωσης (SAR). Μάλιστα, ο ρόλος της Ελλάδας αναβαθμίστηκε σημαντικά στην επιχείρηση Active Endeavour κατά τη διάρκεια της επιτυχούς και ασφαλούς διεξαγωγής των

Ολυμπιακών και Παραολυμπιακών αγώνων, το καλοκαίρι του 2004. Επίσης, στα πλαίσια της παραδοσιακής φιλίας με τον αραβικό κόσμο, η Ελλάδα έδειξε ιδιαίτερο ζήλο για την αποστολή δύο ναυτικών μονάδων, ελικοπτέρου και ανθρωπιστικού υλικού στο Λίβανο, μετά το πέρας των επιχειρήσεων των Ισραηλινών δυνάμεων στα νότια εδάφη του. Επίσης, η χώρα μας επιτρέπει στις ναυτικές δυνάμεις του ΟΗΕ να ελλιμενιστούν στη βάση της Σούδας, στις αεροπορικές δυνάμεις να χρησιμοποιήσουν το αεροδρόμιο της Σούδας για υποστήριξη, καθώς και την παροχή πληροφοριών από τη βάση των ιπτάμενων ραντάρ στην Πρέβεζα. Τέλος, σημαντική συνεισφορά στον αγώνα της πρόληψης απειλών έχει και το συμμαχικό στρατηγείο στον Τίρναβο.

7. Ο ρόλος της Ελλάδας στη Μεσογειακή Ασφάλεια όμως, δεν εξαντλείται μόνο στις σχέσεις με τα Αραβικά κράτη. Αντίθετα, διαδραμάτισε και συνεχίζει να διεξάγει σημαντικό ανθρωπιστικό και ειρηνευτικό έργο στα βαλκανικά κράτη της μετα-κομμουνιστικής περιόδου. Για παράδειγμα, συμμετέχει με 687 άτομα, ένα αεροσκάφος τύπου C-130 και 291 στρατιωτικά οχήματα, στην ειρηνευτική δύναμη "Joint Enterprise", που εδρεύει στο Κόσοβο, με 83 άτομα και 12 οχήματα στις επιχειρήσεις "ALTHEA" και "EUPM", στη Βοσνία-Ερζεγοβίνη και με 6 άτομα στην έδρα των παρατηρητών για τα Βαλκάνια, στο Σεράγεβο, με 10 αξιωματικούς στο Στρατηγείο του NATO, στα Σκόπια, μ' ένα αεροσκάφος τύπου C-130 και ένα ελικόπτερο για την επιχείρηση εσωτερικής ασφάλειας "PROXIMA", καθώς και 63 άτομα και 10 στρατιωτικά οχήματα, στην Αλβανία, για την επιχείρηση "PAMECA". Παρά τις διαφορές που υπήρξαν με κάποια από αυτά τα κράτη στο πρόσφατο παρελθόν, οι δυνάμεις της χώρας μας προσπαθούν και έχουν καταφέρει με βάση τους την αντικειμενικότητα και τη δικαιοσύνη, να διαδραματίσουν θετικότατο ρόλο στη μείωση της έντασης και στην πρόληψη κρίσεων στην ευρύτερη περιοχή των Βαλκανίων. Επιπρόσθετα, η ραγδαία αύξηση

της παρουσίας ελληνικών οικονομικών επιχειρήσεων σε Σκόπια και Αλβανία έχει συνδράμει τα μέγιστα στη βελτίωση της οικονομικής ζωής και στην κοινωνική σταθερότητα των περιοχών. Τέλος, η χώρα μας καταβάλλει σε ετήσια βάση περίπου 5 (πέντε) εκατομμύρια ευρώ, ως εθελοντική εισφορά για την υποστήριξη των ειρηνευτικών δραστηριοτήτων της UNFICYP στην Κύπρο.

8. Η οικονομική συνεισφορά στην ειρηνευτική αποστολή του ΟΗΕ, αποτελεί μια μόνο πράξη από τις άπειρες της Ελλάδας για μια ειρηνική και δίκαιη λύση του Κυπριακού προβλήματος. Η αγάπη της Ελλάδας για την Κύπρο δε στηρίζεται αποκλειστικά και μόνο στην κοινή εθνική καταγωγή των δύο λαών και συνεπώς στην αδελφική αλληλεγγύη. Υπεράνω όλων, βασίζεται στην πεποίθηση ολοκλήρου του πληθυσμού ότι, η δίκαιη επίλυση του προβλήματος θα ωφελήσει όχι μόνο τις δύο κοινότητες, την Ελληνοκυπριακή και την Τουρκοκυπριακή, όσο και την ευρύτερη ειρηνευτική προσπάθεια στη Μέση Ανατολή. Η συνεχιζόμενη αδιαλλαξία και η εριστική συμπεριφορά έναντι των αρχών του διεθνούς δικαίου και της βελτίωσης των συνθηκών φιλίας και γειτονίας των όμορων κρατών που έχει επιλέξει ως έκφραση της εξωτερικής του πολιτικής το τουρκικό κράτος, για περισσότερο από σαράντα έτη, ήταν φυσικό να περιπλέξει τις εκάστοτε προσπάθειες ειρήνευσης. Η ένταση του Ψυχρού Πολέμου έδειχνε να επιτρέπει την εκδήλωση τέτοιας συμπεριφοράς, λόγω του υπάρχοντος ορατού κινδύνου των κρατών του Συμφώνου της Βαρσοβίας. Η πτώση του Ανατολικού Μπλοκ, η σημαντική βελτίωση των οικονομικών και κοινωνικών συνθηκών στις χώρες αυτές και η σύναψη φιλικών σχέσεων με τα δυτικά κράτη, σε συνάρτηση με την εμφάνιση πολυεθνικών ισλαμικών ομάδων με τρομοκρατικές προδιαθέσεις και πολιτική, θα ωθήσει την εξ' ανατολών γείτονα χώρα να επιλέξει στρατόπεδο, αυτό της παροχής ασφάλειας ή της πηγής ανασφάλειας. Επίσης, η αυξανόμενη τάση της διεθνούς κοινότητας για δίκαιη λύση των

εθνοτικών, οικονομικών και κοινωνικών προβλημάτων στη Μέση Ανατολή, οδηγεί στην αναθεώρηση πολλών εκ των παραδοσιακών τρόπων συμπεριφοράς και ανοχής προς "φίλιες", αλλά και "εχθρικές" δυνάμεις. Η ειρηνική και δίκαιη επίλυση του Κυπριακού προβλήματος θα αποτελέσει πρότυπο και θα λειτουργήσει ως ντόμινο για την ειρήνη στην Ανατολική Μεσόγειο και στη Μέση Ανατολή.

9. Συνοψίζοντας, η εδραίωση της Ασφάλειας, Σταθερότητας και Ευημερίας στη Λεκάνη της Μεσογείου, απαιτεί μεγάλη προσπάθεια για να ξεπεραστούν προκαταλήψεις και να αντιμετωπισθούν με επιτυχία τυχόν παρανοήσεις ή και παραλείψεις. Η Ελλάδα, έχοντας συναίσθηση της πολιτιστικής της κληρονομιάς, στην ευρύτερη περιοχή της Μεσογείου, όχι μόνο διαδραματίζει ενεργό ρόλο στην πρόληψη κρίσεων και τον τερματισμό συγκρούσεων, αλλά στηρίζει τις αναπτυξιακές προσπάθειες των μεσογειακών κρατών για ειρήνη, ασφάλεια και ευημερία, τόσο σε εθνικό επίπεδο, όσο και σε συλλογικό, μέσα από την πολύ-επίπεδη συμμετοχή της σε διεθνείς, αλλά και περιφερειακούς οργανισμούς. Αξιολογώντας την πολύχρονη προσφορά της, θέλω να πιστεύω ότι η πολιτική αυτή θα αποδώσει καρπούς στον εικοστό-πρώτο αιώνα, τόσο σε εθνικό, όσο και σε περιφερειακό επίπεδο.

**ΙΣΛΑΜΙΚΟΣ
ΦΟΝΤΑΜΕΝΤΑΛΙΣΜΟΣ
ΚΑΙ ΤΡΟΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΣΤΙΣ ΧΩΡΕΣ ΤΗΣ ΜΕΣΟΓΕΙΟΥ**

**ΕΙΣΗΓΗΣΗ ΑΠΟ ΤΗ ΔΙΗΜΕΡΙΔΑ
ΑΔΙΣΠΟ, Νοέμβριος 29-30, 2006**

από τον κ. **Βασίλειο Γιούλτση**
Καθηγητή ΑΠΘ

1. ΓΕΝΙΚΑ

α. Η ισλαμική παρουσία στις χώρες της Μεσογείου και ο μαχητικός ισλαμικός φονταμενταλισμός είναι σήμερα δύο μεγέθη που μόνο λάθος και μάλιστα επικίνδυνο, θα ήταν να τα ταυτίσουμε. Το πρώτο, η παρουσία αυτή, ως θρησκείας, πολιτισμού και γλώσσας ξεκινά από τις αρχές του 8ου αιώνα, τότε που οι μουσουλμάνοι Μαυριτανοί (711 μ.Χ.) με το στρατηγό Ταρίκ πέρασαν το στενό του Γιβλαρτάρ, κατέλαβαν την Ανδαλουσία και το Τολέδο και σε λίγα χρόνια συνέβαλαν να στηθεί από τους Άραβες στην Ισπανία το Εμιράτο της Κόρδοβας. Η Ελλάδα με τα νησιά και προοδευτικά η υπόλοιπη Βαλκανική, γνωρίζουν την ισλαμική παρουσία (Σελτσούκοι και Οθωμανοί Τούρκοι), μετά την πτώση της Βασιλεύουσας, αλλά και τις σφαγές, καθώς και τον βίαιο εξισλαμισμό, κυρίως της υπαίθρου. Στην άλλη άκρη της λεκάνης, η Κύπρος, λίγο μετά τα μέσα του 16ου αιώνα, και ενώ βρίσκεται υπό κυριαρχία Ενετών, αντιμετωπίζει τις πρώτες σοβαρές τουρκικές απειλές, για να υποκύψει τελικά κατά την εισβολή και τη σφαγή του 1570-71.

β. Στις άλλες μεσογειακές ευρωπαϊκές χώρες, τη Γαλλία και την Ιταλία, αλλά και στον ευρύτερο χώρο της Ευρώπης, η εγκατάσταση ισλαμικών πληθυσμών πραγματοποιήθηκε διαφορετικά. Σε ένα πρώτο κύμα, λειτούργησε ως "εσωτερική" μετανάστευση από ισλαμικές χώρες της Αφρικής και της

Ασίας που ανήκαν στις αποικιοκρατικές ευρωπαϊκές αυτοκρατορίες και σε ένα δεύτερο, μετά τον Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο, ως μεταναστευτικό ρεύμα εργατικού δυναμικού, στις ήδη εξελισσόμενες βιομηχανικές χώρες. Τα δύο κύματα, από τις αρχές του 20ού αιώνα έφεραν στην Ευρώπη ένα πολυποίκιλο πλήθος μεταναστών, που ήταν αναμενόμενο να γεννήσει δύο-τρεις καινούργιες γενιές με δύο αμφίσημες πατρίδες, μια του ονείρου και μια της σκληρής πραγματικότητας του μετανάστη.

γ. Σε αυτή τη δεύτερη πατρίδα ανδρώθηκαν εκατομμύρια μουσουλμάνων που με τη γέννησή τους πολιτογραφήθηκαν Ευρωπαίοι και διεκδικούν σήμερα, πέρα από την επιβίωση, και το δικαίωμα συμμετοχής σε όλα τα αγαθά του πολιτισμού, και τα αυτονόητα συνταγματικά προνόμια. Ήδη, ένας μικρός σήμερα αριθμός ευρωπαίων μουσουλμάνων, που αύριο θα είναι μεγαλύτερος, κατέχει κορυφαίες θέσεις στην παιδεία, το δίκαιο, τις επιστήμες, την τέχνη και την πολιτική. Είναι νομοταγείς πολίτες, συνήθως λόγω οικογενειακής αγωγής ή ίσως και "του συνδρόμου του εγχρώμου ή του ξένου". Είναι περισσότερο νομοταγείς από τους γηγενείς Ευρωπαίους, παρά ταύτα υφίστανται τον θεατό ή αθέατο "κοινωνικό διαχωρισμό", περιχαρακωμένοι στη διάκριση και την κοινωνική απόσταση. Όμως αγαπούν με πάθος την καινούργια πατρίδα τους, αλλά ανήκουν σε εθνοφυλετικές ομάδες και οικογένειες που γεύτηκαν πολλά από τα αρνητικά στοιχεία του ευρωπαϊκού ιστορικού παρελθόντος. Έχουν άλλη θρησκεία, άλλα ήθη και άλλες παραδόσεις, πέρα από αυτές που ξέρει να εκτιμά η "χριστιανική" Ευρώπη. Το τελευταίο στοιχείο μοιραία τους διαφοροποιεί, αφού εισάγει την υποψία, ότι μέσω αυτών μπορούν να κινούνται αθέατοι οι μαχητικοί φονταμενταλιστές του τζιχάντ, στη Δύση.

δ. Στο σημείο αυτό, χρειάζεται να διευκρινίσουμε ότι, σχετικά με την ονομασία και την προέλευση των φονταμενταλιστών και του φονταμενταλισμού, έχει διαπιστωθεί από καιρό μια σοβαρή

παρεξήγηση. Ένας ορισμένος αριθμός μελετητών χαρακτήρισε το φαινόμενο, αποκλειστικά ισλαμικό και αβίαστα το θεώρησε ως ένδειξη "φανατισμού και επιστροφής στο παρελθόν", όμως η αρχική εμφάνιση του φονταμενταλισμού έγινε πολύ μακριά από ισλαμικές χώρες.

ε. Οι πρώτες φονταμενταλιστικές κινήσεις, σαφώς χριστιανικές, χωρίς να έχει ακόμη πολιτογραφηθεί ο σχετικός όρος, καταγράφονται στο γεωγραφικό χώρο των Ηνωμένων Πολιτειών της Αμερικής, κατά τις τελευταίες δεκαετίες του 19ου αιώνα. Συγκεκριμένα, στα μέσα της δεκαετίας του 1860, διατυπώνονται από συντηρητικούς προτεστάντες θεολόγους, οι δύο θεμελιώδεις θέσεις του φονταμενταλισμού, δηλαδή, η χιλιαστική προσδοκία και το αλάθητο της Βίβλου. Η στάση αποτελεί έκφραση μιας φοβίας, από την έκρηξη της θρησκευτικής εκκοσμίκευσης, και αγωνία για την επιβίωση της θρησκευτικής πίστης. Τελικά, οι όροι "fundamentalist" και "fundamentalism" καθιερώθηκαν το 1920, για να υποδηλώσουν την ιδεολογία και εκείνον που "κάνει αγώνα για την υπεράσπιση των θεμελίων της πίστης" (doing battle royal for the Fundamentals of Faith).

στ. Στο πλαίσιο αυτό θεωρούνται εσφαλμένες οι ερμηνευτικές τοποθετήσεις ορισμένων κοινωνιολόγων που αποπειράθηκαν να αιτιολογήσουν τα κινήτρα που προκάλεσαν στο διάστημα του μεσοπολέμου την εμφάνιση στην Αμερική της μαχητικής αίρεσης των Μαύρων Πανθήρων, αλλά και των Μαύρων Αμερικανών (Black Americans) που δεν είχαν σχέση με το Ισλάμ, γιατί ήταν στην πλειοψηφία τους Χριστιανοί. Φυσικά οι τοποθετήσεις, οι φοβίες κι οι ερμηνείες, αρνήθηκαν να δουν τις πολιτιστικές απειλές πάνω στις κλειστές κοινότητες των μαύρων και αναζήτησαν την αφετηρία των αντιδράσεων στη γνώση που πληροφορήθηκε τη φυλετική καταγωγή (οι αφρικανικές ρίζες) και την τραγική εθνοφυλετική περιπέτεια της ομηρίας της από τη Δυτική Αφρική στο Νέο Κόσμο¹.

ζ. Εδώ, είναι ανάγκη να παρατηρήσουμε ότι τα γενικά χαρακτηριστικά όλων σχεδόν των φονταμενταλισμών παραπέμπουν στις ίδιες γενεσιουργές αιτίες, δηλαδή στο φανατισμό, στη φοβία, στη μαζοποίηση του θρησκευτικού πλήθους, στο χαμηλό πολιτιστικό ή πνευματικό επίπεδο του και κυρίως στην ύπαρξη χαρισματικών πνευματικών ηγετών, που αποκτούν προφητικό ρόλο και αναλαμβάνουν την καθοδήγηση των πιστών. Εξάλλου, η έντονη μεσσιανική προσδοκία, που χαρακτηρίζει τις αναβιώσεις αυτές, ευνοεί πληθυσμιακές συσσωματώσεις με εμφανή συναισθηματική φόρτιση, που είναι ενδεχόμενο να εξελιχθεί, είτε σε ακόμη πιο ακραίες μορφές φονταμενταλισμού, είτε και σε απογοήτευση, θρησκευτική αδιαφορία και τελική απομάκρυνση.

η. Ο πιο σημαντικός τύπος φονταμενταλισμού αναφέρεται σήμερα στο Ισλάμ, που είναι απαραίτητο να γνωρίζουμε ότι, διαφοροποιείται σε δύο παραδόσεις: το "σουννιτισμό" και τον "σιιτισμό". Σουννίτες (από το σούννα = παράδοση) είναι η πλειοψηφία των "ορθοδόξων" μουσουλμάνων σε ποσοστό γύρω στο 80%, και μάλιστα σε αντίθεση με τους Σίιτες που θεωρούνται μειοψηφία. Ο χαρακτηρισμός των Σουννιτών, ως "ορθοδόξων", προέρχεται κυρίως από την πλειοψηφία τους και λιγότερο από το περιεχόμενο της πίστης².

1. Πληροφορίες για την εξέλιξη των ιδεολογικών απόψεων που θεμελίωσαν γνωστά φονταμενταλιστικά κινήματα στη Δύση βλ. Youssef, M., *Revolt against modernity: Muslim Sealots and the West*, Leiden 1985 σσ. 24 κ. ε. Πρβλ. επίσης Mernissi, Fatima, *Islam and Democracy: Fear of the Modern World*, μετ'φρ. Mary Jo Lakeland, New Jersey 1992, σσ. 31-163.

2. Η διάκριση μεταξύ των δύο αυτών υποδιαίρεσεων συνδέεται με το σύστημα της "διαδοχής" του προφήτη, το οποίο στην περίπτωση των Σουννιτών ορίζεται από τη βούληση των προκρίτων της κοινότητας που υποδεικνύουν τη συνέχεια της διαδοχής. Οι Σουννίτες υποστηρίζουν την πλήρη νομιμότητα των τριών "εκλεκτών χαλιφών", μεγαλύτερων στην ηλικία από τον Αλή, εξαδέλφο και γαμπρό του προφήτη, των Αμπού Μπάκρ, Ομάρ και Οθμάν. Αντίθετα, η διαδοχή στους Σίιτες ορίζεται άνωθεν, μέσω "νας", δηλαδή θείας εντολής του ίδιου του Μωάμεθ και μετά από αυτόν, από τους αλάθητους διαδόχους του, που φυσικά ανήκουν στην οικογένεια ...

2. ΤΖΙΧΑΝΤ ΚΑΙ ΒΙΑ

α. Ο μαχητικός ισλαμικός φονταμενταλισμός είναι μια άλλη ιστορία. Τα κίνητρά του είναι βαθύτερα και η ερμηνεία τους απαιτεί κυρίως γνώση και νηφαλιότητα. Θεωρητικά συνδέεται με το βασικό καθήκον των πιστών να αναλαμβάνουν ιερό αγώνα³, για να αποτρέπουν τη νόθευση του περιεχομένου της πίστης στον Αλλάχ, να υπερασπίζονται την εθνοφυλετική τους υπόσταση από εξωτερικούς και εσωτερικούς

... του. Ο πλησιέστερος από αυτούς ο Αλή, ανήκει στην "εκλεκτή μερίδα" την "σία", από την οποία προέρχεται και το όνομα των σιτών.

Οι Σουννίτες διαφοροποιούνται σε πλήθος θεολογικών κατευθύνσεων και χαρακτηρίζονται για τη μετριοπάθειά τους, έναντι των Σιτών, που είναι απόλυτοι και μαχητικοί. Στα σουννικά κείμενα δεν υπάρχουν κατάρες για τα πρόσωπα που τιμούν και σέβονται οι Σίτες. Αντίθετα, στα σιτικά κείμενα οι διάδοχοι των εκλεκτών χαλιφών αντιμετωπίζονται με περιφρόνηση και οι οπαδοί τους Σουννίτες θεωρούνται αιρετικοί. Θρησκευτικό κέντρο των Σουννιτών είναι η Μέκκα, ενώ των Σιτών η περσική πόλη Κομ, όπου έχει ταφεί το 816 μΧ η Φατίμα κόρη του Ιμάμη, Μούσα αλ-Καζίμ. Οι Σουννίτες χαρακτηρίζονται για την μετριοπάθειά τους έναντι των άλλων μονοθεϊστικών θρησκειών, ενώ οι Σίτες αγωνίζονται για την καθαρότητα της πίστης, τον αφανισμό των απίστων και τη διάδοση και επικυριαρχία του Ισλάμ. Είναι φανερό, λοιπόν, ότι ο σιτισμός αποτελεί τη μαχητική έκφραση της μουσουλμανικής θρησκείας. Από την έκφραση αυτή αναδύεται ως περιοδικό κυκλικό φαινόμενο ο ισλαμικός φονταμενταλισμός.

3. Με το περιεχόμενο αυτό προσδιορίζεται κατά βάση η έννοια του ιερού πολέμου στο Ισλάμ. Η ιερότητα του πολέμου όμως διαλαμβάνει πολύ περισσότερα κίνητρα και φυσικά καταγράφεται ιστορικά με πλήθος μορφών. Αρχικά η έννοια του ιερού πολέμου απαντά στα μυθολογικά κείμενα και τους λαϊκούς θρύλους και αναφέρεται σε συγκρούσεις θεοτήτων, γιγάντων και επαναστατημένων αγγέλων. Πλήθος αφηγήσεων της Παλαιάς Διαθήκης περιγράφουν πολεμικές συγκρούσεις, αλλά και αντίστοιχες περιπέτειες του αρχαίου Ισραήλ κατά τις πολεμικές συναντήσεις με γειτονικά έθνη (Φιλισταίους, Μαδιανίτες, Εδωμίτες, Αιγυπτίους, Ασσυρίους, Βαβυλωνίους, και Ρωμαίους). Περισσότερα βλ. Gaston Bouthoul, *Trait? de rol?mologie. Sociologie des guerres*, Paris 1970 και ελληνική μετάφραση του Π. Καφετζόπουλου με τον τίτλο: Πραγματεία περί Πολεμολογίας. Κοινωνιολογία του πολέμου, Αθήνα 1980, σσ. 49-65. Στην αρχαία Ελλάδα καταγράφονται τέσσερις ιεροί πόλεμοι με στόχο τη διεκδίκηση των Δελφών: το 600 πΧ, μεταξύ Αμφικτυονίας Θερμοπυλών και Κρίσσης, τό 447 πΧ, όταν οι Φωκείς έχασαν τους Δελφούς, το 357-347 πΧ, όταν οι Φωκείς ξαναπήραν τους Δελφούς και το 339-338 πΧ, όταν οι Φωκείς έδωξαν την Άμφισσα από τα κτήματα των ...

κινδύνους και να αποφασίζουν την τιμωρία των αποστατών ηγετών τους. Οι τρεις αυτές λεπτομέρειες του έκτου, συγκεκριμένα, μεταξύ των καθηκόντων (τα πέντε προηγούμενα είναι η ομολογία πίστης, η προσευχή, η ελεημοσύνη, η νηστεία και το ιερό προσκύνημα), αποτελούν το περιεχόμενο του Τζιχάντ (Jihad ή Djihad ή Gihad)⁴.

β. Οι σημασίες του όρου κινούνται σε δύο επίπεδα, το εσωτερικό (καταπολέμηση παθών, εξευγενισμός των ηθών, αγώνας με τον εαυτό μας) και το εξωτερικό (δράση για την επιβολή της κυριαρχίας του Ισλάμ, τιμωρία των απίστων, μαχητική εξάπλωση της πίστης). Τα δύο επίπεδα είναι κατ' ανάγκη αλληλένδετα. Καμία εξωτερική μάχη δεν κερδίζεται, δίχως προηγούμενη εσωτερική κάθαρση και πνευματική ανάταση.

... Δελφών. Ως ιεροί πόλεμοι καταγράφονται και οι Σταυροφορίες που με το πρόσχημα της απελευθέρωσης των Αγίων Τόπων από τους Σελτζούκους Τούρκους εξελίχθηκαν σε κατακτητικούς πολέμους για την απόσπαση βυζαντινών επαρχιών από το ανατολικό imperium και προσάρτησή τους στο παπικό και τα άλλα τότε ευρωπαϊκά κράτη. Τελικά εκείνοι οι λεγόμενοι "ιεροί πόλεμοι" προετοίμασαν την πτώση του Βυζαντίου και μετέτρεψαν τις χώρες της Ανατολικής Μεσογείου σε δυτικά φέουδα. Περισσότερα βλ. Armstrong, Karen. *Holy War*. London, 1988, New York, 1991. Ballard, Michel, Kedar, Benjamin Z., and Riley-Smith, Jonathan (eds.). *Dei gesta per Francos: Etudes sur les croisades dedites a Jean Richard*, Ashgate, 2001. Bartlett, Wayne. *God Wills It!: An Illustrated History of the Crusades*. Sutton, 1999. Billings, Malcolm. *The Crusades: Five Centuries of Holy Wars*, New York, 1996. Brundage, James A. ed. *The Crusades, Motives and Achievements*. Boston, 1964. Constable, Giles. "The Historiography of the Crusades." Edited by Angeliki E. Laiou and Roy Parviz Mottahedeh. 1-22. Washington DC: Dumbarton Oaks, 2001.

4. Για τη σημασία του όρου, τη σύσταση και καθιέρωσή του, τις σύγχρονες εφαρμογές, τις απειλές και τις διαγραφόμενες προοπτικές βλ. την ειδική μελέτη του Η. Νικολακάκη, Ο ιερός πόλεμος του Ισλάμ "Τζιχάντ". Σύσταση - Καθιέρωση - Σύγχρονες εφαρμογές του, Θεσσαλονίκη 1989 και ειδικότερα σσ. 13 κ. ε. Πρβλ. Akhtar, S., *A Faith for All Seasons*, London 1991. Anerill, L. J., *Religious Right, Religious Wrong*, Chicago 1989, όπου και σχετικές πληροφορίες για αντίστοιχες κινήσεις στην Ευρώπη και τις μέσες Πολιτείες της Αμερικής. Τέλος βλ. το πολύ σημαντικό έργο, με πλήρεις κοινωνιολογικές αναλύσεις του φαινομένου, της Mackey, Sandra, *Passion and Politics: The Turbulent World of the Arabs*, New York 1983.

γ. Χωρίς άλλο ο μαχητικός χαρακτήρας του τζιχάντ αντιστοιχεί σε συγκεκριμένες τεχνικές πολέμου, με τη χρήση της βίας. Παρά ταύτα και η κορανική διδασκαλία και η μεταγενέστερη παράδοση διεκδικούν την επίτευξη των ιερών επιδιώξεων και με ειρηνικά μέσα, όπως λ.χ. τα λόγια, τα επιχειρήματα, τις υποσχέσεις, ακόμη και τα δώρα. Όμως, η χρήση της βίας παραμένει στη συνείδηση των λαϊκών στρωμάτων ως κυρίαρχη εκδήλωση, και μάλιστα σε κλίμα ιερότητας. Η εσωτερική σχέση των δύο μεγεθών είναι δύσκολο να ερμηνευτεί στις διαστάσεις του Χριστιανισμού και του Ιουδαϊσμού, την ίδια δε γνώμη έχουν και διαπρεπείς Σουνίτες θεολόγοι⁵, που διατείνονται ότι, ούτε ο Μωάμεθ, ούτε το Κοράνιο, αλλά ούτε και τα Hadith (Λόγια του προφήτη σε μεταγενέστερες συλλογές διδασκάλων), υποδεικνύουν την οποιαδήποτε χρήση της βίας.

δ. Μια πρώτη ιστορική άποψη φαίνεται ότι ξεκινά από πρακτικούς λόγους. Μετά τη φυγή του Μωάμεθ από τη Μέκκα στη Μεδίνα (Εγίρα, 622 μ.Χ.) και για την επιβίωση της μικρής κοινότητας, ο Προφήτης οργάνωνε επιδρομές εναντίον των караβανιών και των φελάχων της ερήμου. Η χρήση της βίας εξασφάλιζε τα σπάνια στην έρημο ζωτικά αγαθά, αλλά και μεγάλωνε διαρκώς τον αριθμό των νέων πιστών. Μια δεύτερη, πιο πιθανή, αιτιολόγηση οδηγεί στους ιεροδικαστές που επέβαλαν τη χρήση της βίας με διάφορα προσχήματα (ίσως και για να αυξήσουν την επιρροή τους) και τη νομιμοποίησαν με την απειλή κυρώσεων. Έτσι, η αρχική πρακτική οδήγησε στη μεταγενέστερη θεωρητική συστηματοποίηση, που έγινε διδασκαλία και από τούς πρώτους ισλαμικούς αιώνες, με την παρέμβαση των ιεροδικαστών, απετέλεσε θεμελιώδη αρχή του ισλαμικού νόμου.

ε. Ένα άλλο σημείο, που χρειάζεται επίσης διευκρίνηση, είναι η

5. Maulana Muhammad Ali, *The religion of Islam*, Cairo (χωρίς χρονολογία) σσ. 545, 546, 548, 551 κ. ε. Πρβλ. Η. Νικολακάκη, ό. π. σσ. 13-17.

εσωτερική σχέση ανάμεσα στη θρησκευτική και την πολιτική κοινωνία. Στο σημείο αυτό, πρέπει να σημειώσουμε ότι η ισλαμική κοινότητα λειτουργεί ως "κλειστή κοινωνία", όπου πίστη, κοινωνικές σχέσεις, ιδεολογία, πολιτικές πεποιθήσεις, αλλά και οικογενειακή ζωή, κατευθύνονται, ελέγχονται και διευθετούνται από το θρησκευτικό ιερατείο, που μέσω των αρχηγών των οικογενειών (πάντα άρρενες), επιβάλλει στα μέλη τους την απόλυτη βούλησή του. Για την ισλαμική πίστη, ο προφήτης δεν είναι απλά ο κομιστής της βούλησης και της αποκάλυψης του Θεού στον κόσμο, αλλά και ο ηγέτης της κοινότητας, που αποδέχεται την αποκάλυψη αυτή. Συνεπώς, δεν υπάρχει διάκριση ανάμεσα στο θείο και τον ανθρώπινο νόμο, αφού η θρησκευτική κοινότητα είναι ταυτόχρονα και πολιτική, με αυτονόητη υπέρβαση οποιασδήποτε εθνοφυλετικής ιδιαιτερότητας. Ο θείος νόμος αποκωδικοποιείται στις πηγές του, που είναι το Κοράνιο, η Sounna, δηλαδή, το σύνολο των παραδόσεων (Hadith), και η Itzma (συναίνεση) των νομομαθών, όταν είναι αδύνατο να βρεθεί λύση σε διχογνωμίες των δύο πρώτων πηγών.

στ. Στις λεπτομέρειες των πηγών κλείνονται τα θεσμικά όρια και οι λειτουργίες των ισλαμικών θεοκρατιών, που κατά το τζιχάντ θεωρούνται ως η έσχατη επιδίωξη των ιερών πολέμων. Όπου, λοιπόν, κυριαρχεί το Ισλάμ, εκεί επικρατεί ο ισλαμικός νόμος, δηλαδή η ειρήνη. Αντίθετα, οι ιεροί πόλεμοι επιφυλάσσονται για τις μη ισλαμικές χώρες και το χρέος των πραγματικών οπαδών του Αλλάχ, είναι η επέκταση της ισλαμικής κυριαρχίας σε αυτές. Γι' αυτό, το Τζιχάντ είναι από τη φύση του εξαγωγίμο είδος⁶ θρησκευτικού

6. Άλλωστε το πρότυπο που καθιέρωσε το Ιράν, άρχισε ήδη να εξαγεται επιμελώς σε συνοριακές περιοχές, της Συρίας, στο Νότιο Λίβανο και ειδικά στα "κατεχόμενά" του με την οργάνωση Χαμμάς και κυρίως την Χεζμπολάχ, στην Ιορδανία με την Ισλαμική Απελευθερωτική Οργάνωση, αλλά αθόρυβα και στα Εμιράτα, με ανάλογα σχήματα. Ακόμη, είναι γνωστό ότι κατευθύνει από χρόνια την ιστορική πορεία του Σουδάν. Στην ίδια προοπτική εντάσσεται το Αλγερινό Ισλαμικό Μετωπο Σωτηρίας, οι Αδελφοί Μουσουλμάνοι και κυρίως η οργάνωση Γκάμαα αλ Ισλαμια της ...

φανατισμού που αποβλέπει στην εσχατολογική ισλαμική ολοκλήρωση, με έντονα στοιχεία θρησκευτικο-πολιτικού μεσσιανισμού⁷.

3. ΙΕΡΑΤΕΙΟ ΚΑΙ ΣΤΡΑΤΟΛΟΓΗΣΗ ΜΑΧΗΤΩΝ

α. Η εμπειρία των τελευταίων τριάντα πέντε (35) ετών επιβεβαιώνει ότι η διακίνηση των μαχητικών ιδεών του Τζιχάντ, πραγματοποιείται με τη μετακίνηση χαρισματικών μελών του ισλαμικού ιερατείου. Επιλεγμένοι ιμάμηδες, σεΐχηδες ή Αγιατολαχ επισκέπτονται, με το πρόσχημα της διδασχής, ισλαμικές κοινότητες σε υποβαθμισμένες συνοικίες αραβικών ή ευρωπαϊκών πόλεων. Η πρώτη επαφή με ομοθρήσκους πραγματοποιείται σε συγγενικά τους σπίτια, για να ακολουθήσει η επίσημη στα τζαμιά ή όταν αυτά δεν υπάρχουν, σε διασκευασμένες σε τόπους προσευχής αίθουσες, υπόγεια, μεγάλα δωμάτια διαμερισμάτων, αίθουσες ή αυλές διπλωματικών αποστολών και όχι σπάνια και γήπεδα. Στις συναντήσεις αυτές, μετά την καθιερωμένη προσευχή, ακολουθεί το κήρυγμα. Συνήθως τα πρώτα κήρυγματα έχουν καθαρά πνευματικό περιεχόμενο και υποδεικνύουν την τήρηση των εντολών του Κορανίου για καθαρότητα σκέψης, προσευχή, νηστεία και ελεημοσύνη προς τους ομοθρήσκους. Έχει διαπιστωθεί ότι σε επόμενη φάση αρχίζουν κατ' οίκον συναντήσεις, με πολύ προσεκτική επιλογή των πιστών.

β. Τα τελευταία χρόνια λείπουν

... Αιγύπτου, ενώ σύμφωνα με ορισμένους μελετητές συγγενή στοιχεία είχαν εντοπιστεί στις παρυφές του κόμματος της Ευημερίας του Ερμπακάν στην Τουρκία και επίσης στο μεσσιανικό όραμα του Αλί Ιζετμπέκοβιτς στη Βοσνία. Πρέπει δε να σημειώσουμε, σύμφωνα με ακριβείς πληροφορίες, ότι στις παραπάνω περιπτώσεις τα ποσοστά συμμετοχής των μαχητικών αιτών ξεπερνούν το 85%. Το υπόλοιπο ποσοστό, που ανήκει στο άλλο σκέλος του Ισλάμ, έχει κατηγορηθεί για "βιαστικό ενθουσιασμό" που τελικά λογικοποιεί το εγχείρημα και αποχωρεί με το πρόσχημα της διαφωνίας.

7. Λεπτομέρειες από το τελικό όραμα του ιερού πολέμου, όπως ακριβώς το φαντάζονται επάνυμιτο αγωνιστές του, βλ. Η. Νικολακάκη, ό. π., σσ. 143-144.

σχεδόν παντελώς από τις δημόσιες προσευχές στα τζαμιά, όχι μόνο των ευρωπαϊκών πόλεων, αλλά και των μεγάλων κέντρων του ισλαμικού κόσμου, τα φλογερά κήρυγματα που υποδεικνύουν την ανάληψη μαχητικών πρωτοβουλιών για τη διάδοση της πίστης και την τιμωρία των απίστων (Σταυροφόροι), που βεβήλωσαν τους ιερούς τους τόπους. Τέτοιες κατευθύνσεις δίνονται μόνον, αφού δημιουργηθούν πυρήνες μαχητικών πιστών, με έντονο φανατισμό, σε κλειστές συναντήσεις οικογενειακού τύπου, και μεταξύ οικογενειών που έχουν θύματα, είτε από την παλαιστινιακή τραγωδία, είτε από στρατιωτικές, πολιτικές και οικονομικές παρεμβάσεις δυτικών σε ισλαμικές χώρες.

γ. Η στρατολόγηση των μαχητών είναι το τελευταίο στάδιο μιας συλλογικής θρησκευτικής αφύπνισης ολόκληρων οικογενειών. Αυτή είναι απαραίτητη για να στηρίξει αποτελεσματικά τις αποφάσεις των νεότερων κυρίως μελών της, όταν σε μια έξαρση μεσσιανικού φανατισμού αναλάβουν τολμηρές αποστολές και μάλιστα με απόφαση ένταξής τους σε ομάδες αυτοκτονίας. Ας σημειωθεί ότι η εσχατολογία του Ισλάμ έχει έναν έντονο ανταποδοτικό χαρακτήρα. Στις περιπτώσεις απειλών εναντίον της πίστης, τα έργα που διακρίνονται για τον ηρωικό και μαρτυρικό χαρακτήρα τους μεταβάλλονται σε προνόμια κατάκτησης του Παραδείσου. Πέραν των προνομίων αυτών, η οικογένεια του μάρτυρα αποκτά τον τίτλο της "σεβαστής", προστατεύεται από την κοινότητα και συνήθως, σε περίπτωση απώλειας του προστάτη της, συντηρείται δια βίου από αυτήν.

δ. Μια τυπολογική ερμηνεία του Τζιχάντ θα μπορούσε να κατατάξει τις εκδηλώσεις του σε τρεις τύπους:

(1) Ο πρώτος, εμφανίζεται μετά το 1973, με αποσπασματικές πράξεις βίας, όπως αεροπειρατείες, καταλήψεις πλοίων, βομβιστικές επιθέσεις, απαγωγές και δολοφονίες προσώπων, καταλήψεις ξένων πρεσβειών, αντιδυτικές διαδηλώσεις με

βεβηλώσεις ή προσβολές ξένων θρησκευτικών και εθνικών συμβόλων. Η ανάληψη των ευθυνών γίνεται αποκλειστικά από μαχητικές ομάδες (Φατάχ, Χαμάς και Χεζμπολάχ, στη Μ. Ανατολή), που κατευθύνουν συνήθως πολιτικοί ηγέτες και προβάλλουν ως αιτιολογίες, κυρίως τη συμπαράσταση στον αγώνα των Παλαιστινίων και βέβαια αντισιωνιστικά αισθήματα, αντιδυτική πικρία και ακόμη δυσφορία για πολιτικούς ηγέτες τους, που ενοχοποιούνται για την απομάκρυνση του λαού από την αυθεντική πίστη του Ισλάμ. Ταυτόχρονα, διατυπώνονται αιτήματα επιστροφής στην παράδοση αυτή. Απορρίπτεται ο δυτικός τρόπος ζωής, η δυτική ηθική, η δυτική αμφίεση κι αυτή ακόμη η δυτική διαιτητική ιδιαιτερότητα. Σε ορισμένες μάλιστα περιπτώσεις ο ισλαμικός νόμος αντικαθιστά βίαια πολιτειακές απόπειρες προσαρμογής στο διεθνές δίκαιο, ενώ σε επίπεδο κοινωνικο-οικονομικής οργάνωσης καταδικάζεται απόλυτα το μαρξιστικό πρότυπο, και οι οπαδοί του διώκονται χωρίς ελαφρυντικά. Την ίδια στιγμή το καταπιεσμένο από την περίοδο των αποικιοκρατιών ιερατείο αφυπνίζεται και διεκδικεί το ρόλο του. Απαιτεί την επιστροφή στη θρησκευτική παράδοση, για να ισχυροποιήσει την εξουσία και το γόητρό του.

(2) Ο δεύτερος τύπος Τζιχάντ, αναδύεται μέσα από τον αραβικό κόσμο της νοτιοδυτικής Ασίας και κατευθύνεται από το ισλαμικό ιερατείο. Χαρακτηριστικά γεγονότα αυτής της περιόδου είναι η επανάσταση του στρατηγού Ζία Ul-Haq, το 1977, στο Πακιστάν, που ανέτρεψε, με τη βοήθεια του ισλαμικού ιερατείου τον Zulfikar Ali Bhutto, και εγκατέστησε στο Ισλαμαμπάντ την πρώτη θεοκρατική δημοκρατία. Δύο χρόνια αργότερα, το 1979, νέα ισλαμική δημοκρατία εγκαθιδρύεται στο Ιράν μετά την αποπομπή ως αποστάτη της πίστης του Σάχη Muhammad Reza Pahlawi, από τους φρουρούς της επανάστασης και το ιερατείο του χαρισματικού Αγιατολάχ Chomeynii. Δύο χρόνια αργότερα, το 1981, και με το

ίδιο πρόσχημα, οι Αδελφοί Μουσουλμάνοι, δολοφονούν τον πρόεδρο της Αιγύπτου Anouar Saddat και επαναλαμβάνουν μετά από 12 χρόνια την ίδια απόπειρα, ευτυχώς ανεπιτυχώς και εναντίον του Hosni Mubarrak, κατά την επίσκεψή του στην Αντίς Αμπέμπα. Στην ίδια λογική εντάσσονται ο βομβαρδισμός της πρεσβείας των ΗΠΑ στη Βηρυτό και στο Κουβέιτ το 1983, η δολοφονία του Προέδρου του Αμερικανικού Πανεπιστημίου στο Λίβανο, Malcolm Kerr, το 1984 και ένα πλήθος άλλων δολοφονιών και τρομοκρατικών εκδηλώσεων.

(3) Ο τρίτος τύπος πρακτικής Τζιχάντ, συνδέεται με την τρομοκρατική επίθεση της 11ης Σεπτεμβρίου του 2001, που θα αποτελέσει απαρχή μιας περιόδου διεθνούς τρομοκρατίας με επιδίωξη ευρείας δημοσιότητας και συνταρακτικού αποτελέσματος. Στο προσκήνιο εμφανίζεται η οργάνωση της Al Kaida, που αναπτύσσει δίκτυο επικοινωνίας με τοπικές αντιδυτικές ισλαμικές οργανώσεις, που τις κατευθύνει ή και τις χρηματοδοτεί. Η στρατολόγηση μαχητών γίνεται σε χώρες της Αφρικής. Ενδεικτικά αναφέρονται η Αίγυπτος, η Λιβύη, η Αλγερία, η Τανζανία, το Σουδάν και η Κένυα. Από το χώρο της Ανατολικής Μεσογείου, Μέσης και Άπω Ανατολής αναφέρονται η Τουρκία, η Παλαιστίνη, ο Λίβανος, η Ιορδανία, το Ιράκ, το Ιράν, το Αφγανιστάν, η Σαουδική Αραβία, το Πακιστάν, η Ινδονησία και η Μαλαισία. Ευρωπαϊκής προέλευσης τρομοκράτες αναφέρονται ελάχιστοι. Είναι Ολλανδοί και Βρετανοί που έχουν ασιατική προέλευση και πολιτογραφήθηκαν Ευρωπαίοι. Αναφέρονται επίσης και δύο περιπτώσεις δυτικών που ασπάστηκαν τον Ισλαμισμό και εντάχθηκαν σε τρομοκρατικές οργανώσεις.

Ορισμένοι δυτικοί σχολιαστές υποστηρίζουν ότι τα πρόσφατα γεγονότα στο Ιράκ με τις αμφίπλευρες εμφύλιες σφαγές Σιτών και Σουνιτών θα μπορούσαν να θεωρηθούν, ως το τέταρτο κύμα του Τζιχάντ. Αφορμή για τον χαρακτηρισμό υπήρξαν δημοσιεύσεις που αιτιολόγησαν τις

σχετικές πράξεις βίας μετά από ακρόαση κηρυγμάτων με έντονο περιεχόμενο φονικού φανατισμού, από επισκέπτη Ιμάμη στην πόλη της Βαγδάτης. Είναι φανερό ότι, τα γεγονότα αποτελούν εκδηλώσεις φανατισμού, με σαφή φόρτιση "ενδοσυλλογικού μίσους", που παραπέμπει σε τραγικές εμπειρίες του παρελθόντος. Είναι γνωστό το θρησκευτικό χάσμα μεταξύ των δύο ομάδων και επίσης γνωστή η περιφρόνηση των Σουνιτών από τους Σίιτες. Δεν αποτελούν όμως τα γεγονότα αυτά εφαρμογή των κορανικών διατάξεων που ορίζουν το περιεχόμενο του Τζιχάντ.

4. ΔΙΑΠΙΣΤΩΣΕΙΣ ΚΑΙ ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

α. Ο τρομοκρατικός αιφνιδιασμός της Αμερικής, την 11η Σεπτεμβρίου του 2001, η φονική επίθεση στα παραθεριστικά θέρετρα του Μπαλί, το 2002, οι εκρήξεις σε συναγωγές και διπλωματικά κτίρια βρετανικών συμφερόντων, στην Κωνσταντινούπολη, το 2003, η κόλαση στο μετρό της Μαδρίτης, το 2004, οι τρομοκρατικές επιθέσεις, το Μάρτιο του 2004 και τον Ιούλιο του 2005, στο Λονδίνο, αλλά και οι όμοιές τους στο Σουδάν, την Υεμένη, την Ινδονησία και το Πακιστάν, αποκαλύπτουν μια πραγματικότητα που δεν αμφισβητείται, αλλά και δεν τιθασεύεται. Οι πολιτικές της "αντιβίας", των "προληπτικών πολέμων", στο Αφγανιστάν και το Ιράκ, των "φυλακών υψίστης ασφαλείας", τύπου Guantanamo και Abu Ghraib, που μέχρι σήμερα εφαρμόστηκαν, δείχνουν να μην εγκρίνονται πλέον κι από τους χθεσινούς φανατικούς υποστηρικτές τους. Ο πρωθυπουργός της Βρετανίας (Toní Bler) στις 19 Νοεμβρίου, στο Πακιστάν, ομολόγησε ότι "η εισβολή στο Ιράκ ήταν ένα τραγικό ολίσθημα"⁸.

β. Σε δημόσιο διάλογο στις Βρυξέλλες, το καλοκαίρι του 2005, ο Colin Powell, πρώην Υπουργός Εξωτερικών των Ηνωμένων Πολιτειών έκανε μια περίεργη εξομολόγηση λέγοντας: "ενώ γνωρίζουμε το

πρόβλημα αυτής της παγκόσμιας αναταραχής, αναζητούμε λύσεις που οξύνουν το πρόβλημα, απομακρύνουν της λύσεις και προσθέτουν νέες εκατόμβες θυμάτων, μεγιστοποιώντας τις απειλές και το άγχος της ανθρωπότητας. Το πρόβλημα ακούει στο όνομα Μεσανατολικό κι αν δεν λυθεί δε θα ηρεμήσει η ανθρωπότητα"⁹.

γ. Ο πρόσφατος πόλεμος στο Ιράκ, εκτός από τα γνωστά ερωτηματικά, φαίνεται ότι δημιούργησε μεγάλα αποθέματα, πέραν του αντιαμερικανικού, γενικά αντιδυτικού μίσους που, μαζί με τα διάχυτα συναισθήματα μιας διευρυνόμενης ισλαμικής - παναραβικής αβεβαιότητας για το πολιτικό μέλλον της περιοχής, δεν είναι σε θέση να πείσουν, ακόμη και τους πλέον εύπιστους για τον τερματισμό των τρομοκρατικών αντιδράσεων. Είναι φανερό ότι, η απειλή αποκτά ιδιαίτερη τραγικότητα, όταν η συλλογική ισλαμική μνήμη τροφοδοτείται συνεχώς με πικρίες και μίσση, που οφείλονται σε σκληρότητα, εκμετάλλευση, περιφρόνηση, λάθη και παραλείψεις των δυτικών προς τον ισλαμικό κόσμο.

δ. Παρόλα αυτά, τίποτε δεν αλλάζει. Οι μυστικές υπηρεσίες της Βρετανίας παρακολουθούν 200 τρομοκρατικές οργανώσεις, που άμεσα ή έμμεσα ελέγχονται από την Al Qaeda, ενώ σε ολόκληρο τον κόσμο, σύμφωνα με τον πρόεδρο της μη κυβερνητικής οργάνωσης "Γιατροί του Ιράκ", 60.000 χιλιάδες φανατικοί Ιρακινοί είναι έτοιμοι να πλαισιώσουν ομάδες αυτοκτονίας, εναντίον δυτικών στόχων. Σημειώστε ότι "το καθεστώς του Σαντάμ Χουσεΐν πλήρωνε 25.000 δολάρια στις οικογένειες των "δήθεν αυθόρμητων" βομβιστών αυτοκτονίας και Χεζμπολάχ και Ιράν πληρώνουν σήμερα 100.000 δολάρια για κάθε τρομοκρατική επιχείρηση εναντίον του Ισραήλ, ενώ η Χεζμπολάχ διαθέτει από 750.000, μέχρι 1.500.000 δολάρια το χρόνο σε παλαιστινιακές οργανώσεις για παρόμοιες

8. Βλ. The Guardian Unlimited, Monday November 27 2006, p. 6.

9. Βλ. International Herald Tribune, Thursday August 25 2005, p. 3.

τρομοκρατικές ενέργειες¹⁰.

Τελικά, είναι ανάγκη να κατανοήσουμε τον ισλαμικό κόσμο, βάσει του πολιτισμού και των λαϊκών του παραδόσεων που μορφοποιήθηκαν μέσα σε μια διαφορετική από το Χριστιανισμό θρησκεία και παιδεία, διαφορετική κοινωνική ηθική, κώδικα επικοινωνίας, αξίες, ανθρωπολογία, κοσμολογία και εσχατολογία. Ήδη, η ανάπτυξη των ισλαμικών σπουδών στις δυτικές κοινωνίες, είναι ένα καλό πρώτο βήμα, που όμως χρειάζεται να συνοδεύεται από την άλλη ανάπτυξη των χριστιανικών σπουδών στις ισλαμικές κοινωνίες. Σε κάποιες ισλαμικές χώρες άρχισε κι αυτό. Σε αρκετές ισλαμικές θεολογικές σχολές της Άπω Ανατολής εκδηλώνεται πρόσφατα ζωηρό ενδιαφέρον για την Ορθόδοξη Εκκλησία και τη θεολογία της. Συχνά επιστήμονες τους εμφανίζονται σε συνέδριά μας και, αν και με δισταγμό αποφασίζουν να καλέσουν δικούς μας καθηγητές των θεολογικών σχολών, η φιλοξενία και η ευγένεια στην τελευταία περίπτωση, είναι ιδιαίτερα συγκινητικές.

Ακόμη, η έννοια της πίστης λειτουργεί εκεί κυριαρχικά πάνω στην ανθρώπινη ύπαρξη, που εκμηδενίζεται μπροστά στα βασικά καθήκοντα και προσφέρεται για το θρίαμβό της. Η ελευθερία αποκτά περιεχόμενο άρνησης και η υποταγή στο θείο νόμο γίνεται το μέσο για την τελική δικαίωση των εκλεκτών. Επιπλέον, η ιεροκρατική δομή του Ισλάμ, με την σχεδόν αποθεωμένη εξουσία του ιερατείου, λειτουργεί ως φύλακας και τροφодότης της παράδοσης. Αυτή τη δομή δεν μπόρεσε ποτέ να αμφισβητήσει, ούτε η εξέλιξη, ούτε η διάνοηση, ούτε και η γνώση του αντίστοιχου φαινομένου στο δυτικό κόσμο. Γι' αυτό και ενώ πηγή του ισλαμικού φονταμενταλισμού είναι η εμμονή στις

στατικές και μη ανανεούμενες, κορανική πίστη και παράδοση, συνεκτική του αιτία ήταν και παραμένει, το θεοκρατικό ιερατείο.

Είναι, τέλος, σημαντικό να σημειώσουμε ότι η Δύση γνώρισε το Ισλάμ από θέσης ισχύος και δε συνέβη το ίδιο στις χώρες της Βαλκανικής και της Μέσης Ανατολής που γεύτηκαν για πάνω από τετρακόσια (400) χρόνια τη σκληρότητα της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας. Οι στρατοκρατικές "επισκέψεις" της Δύσης στις ισλαμικές χώρες μπορεί να ξεκίνησαν με θρησκευτικές προθέσεις προστασίας ιερών χριστιανικών προσκυνημάτων, σε τελική μορφή όμως, κατέληξαν σε αποικιοκρατικές ηγεμονίες που καταπίεσαν για αιώνες αφρικανικές και ασιατικές χώρες. Αν μελετήσει κανείς τις δυτικές Σταυροφορίες και τις ιστορικές μετεξελίξεις τους θα διαπιστώσει ένα πολύπλοκο, αλλά σαφές στρατηγικό σχέδιο για την αφαίμαξη κάθε ζωτικής πλουτοπαραγωγικής πηγής των περιοχών αυτών και τη συνακόλουθη μετατροπή τους σε οικονομικο-πολιτικούς ουραγούς των πολυεθνικών δυτικών βιομηχανικών κολοσσών. Οι χαρακτηρισμοί "Τρίτες Χώρες" και "Τρίτος Κόσμος" είναι προϊόντα μεταβιομηχανικών συγκρίσεων και αποκαλύπτουν τη λογική των διαβαθμίσεων. Το σχέδιο αρχικά στηρίχθηκε στην εφαρμογή ενός συστήματος διοίκησης, που προώθησε τη θεωρητική και πρακτική διάδοση του ακραίου φυλετισμού, με υπαγωγή των αυτοχθόνων σε πολίτες δεύτερης ή τρίτης κατηγορίας. Η σκληρότητα των ειδικών νόμων που εφαρμόστηκαν για τη φίμωση του δικαιώματος της αυτοδιάθεσης των λαών, τα βασανιστήρια, οι φυλακίσεις και οι εκτελέσεις, περιγράφονται με τα πιο μελανά χρώματα από τους γηγενείς στη σύγχρονη λογοτεχνία των λαών αυτών. Οι διαπιστώσεις αυτές μας δείχνουν έναν ασφαλή δρόμο. Εδώ, αναδύεται το πρόβλημα και η υπέρβασή του δεν είναι, ούτε νομοθετικό, ούτε πολιτικό, ούτε διπλωματικό, αλλά αποκλειστικά διακοινωνικό και ηθικό θέμα. Χρειάζεται αλλαγή στάσης απέναντι στον ξένο, τον

10. Βλ. άρθρο Αθανασίου-Μιλτιάδη Β. Κοκκίνου, "Αυτονόητες? αλήθειες για το Ισραήλ, Αξία, 29.7.2006. Περισσότερα βλ. στα Χρονικά. Έκδοση του κεντρικού Ισραηλιτικού Συμβουλίου της Ελλάδος, Τόμος ΚΘ' Αριθμ. Τεύχους 205, Σεπτέμβριος-Οκτώβριος 2006, Παράρτημα: Ο Πόλεμος στο Λίβανο, σσ. 21-30.

διαφορετικό, τον "άλλον". Σε έναν τύπο πολυδιάστατου και πολυεπίπεδου πολιτισμού δεν μπορούμε να συμπεριφερόμαστε με λογικές του παρελθόντος που κατατεμάχισαν την ανθρωπότητα και όρθωσαν τείχη διαφορετικότητας και μίσους. Οι αποτυχημένοι ηγεμονισμοί που επαναλαμβάνονται άκριτα στους φιλελεύθερους καιρούς μας, επιδεινώνουν αντί να θεραπεύουν τα διεθνή αδιέξοδα και απομακρύνουν επικίνδυνα το οικουμενικό όραμα της ειρήνης.

**Η ΓΕΩΠΟΛΙΤΙΚΗ /
ΓΕΩΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΣΗΜΑΣΙΑ
ΤΗΣ ΜΕΣΟΓΕΙΟΥ**

**ΕΙΣΗΓΗΣΗ ΑΠΟ ΤΗ ΔΙΗΜΕΡΙΔΑ
ΑΔΙΣΠΟ, Νοέμβριος 29-30, 2006**

από τον κ. Ιωάννη Μάζη
Καθηγητή Ιονίου Πανεπιστημίου

**1. ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΤΩΝ ΓΕΩΠΟΛΙΤΙΚΩΝ
ΚΟΜΒΩΝ ΤΟΥ ΥΠΟΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ
ΤΗΣ ΜΕΣΟΓΕΙΟΥ:
ΓΕΝΙΚΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ**

α. Οι κόμβοι του γεωπολιτικού Υποσυστήματος της Μεσογείου, προσδιορίζονται βάσει:

(1) Του ρόλου τους, ως κυριάρχου επικοινωνιακού κόμβου (από οικονομικής, πολιτικής και πολιτισμικής πλευράς),

(2) Του ρόλου τους, ως σημείου ενεργειακών κοιτασμάτων, φυσικών αποθεμάτων και φυσικών διαθεσίμων,

(3) Του ρόλου τους, ως σημείου συσσωρεύσεως οπλικής δύναμης και συγκεντρώσεως και διασποράς πολιτικής ισχύος ή

(4) Του ρόλου τους, ως δευτερογενούς, δηλαδή υπομητροπολιτικού κέντρου προβολής και επιβολής μητροπολιτικής ισχύος στρατιωτικού τύπου.

β. Η μητροπολιτική αυτή ισχύς προβάλλεται ή/και επιβάλλεται μέσω των κόμβων αυτών του μεσογειακού γεωπολιτικού συστήματος, είτε:

(1) Μέσω απευθείας σχέσεων του υπομητροπολιτικού αυτού Κόμβου με την μητρόπολη, είτε

(2) Μέσω των επιρροών και των διαδράσεων που ασκούνται επί του Κόμβου στο πλαίσιο των μηχανισμών Διεθνών ή Περιφερειακών

Συλλογικών Συστημάτων Ασφαλείας, στα οποία ανήκει ο υπό εξέταση Κόμβος.

**2. ΓΕΩΓΡΑΦΙΚΟΣ ΠΡΟΣΔΙΟΡΙΣΜΟΣ
ΤΩΝ ΓΕΩΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΚΟΜΒΩΝ ΤΗΣ
ΜΕΣΟΓΕΙΟΥ**

Στην κατηγορία (1) καταγράφονται: (α) το Γιβραλτάρ, (β) η Μάλτα, (γ) ο Κόλπος της Σύρτης, (δ) η Κρήτη, (ε) η Κύπρος, (στ) το Σουέζ, (ζ) τα Στενά του Βοσπόρου, (η) τα Στενά του Ελλησπόντου, (θ) το Ελληνικό Ανατολικό Αιγαίο και τα νησιωτικά του συμπλέγματα, ως συνέχεια του εμπορευματικού και στρατιωτικού διαύλου των Δαρδανελίων, (ι) ο λιμένας της Θεσσαλονίκης, (ια) ο λιμένας του Βόλου, και (ιβ) τα Στενά Οτράντο-Κέρκυρας.

Η παρατήρησή μας ως προς τα ανωτέρω αφορά στη σημαντική διαφορά πυκνότητας στη συσσώρευση των κέντρων του τύπου αυτού, που παρατηρείται μεταξύ Ανατολικής και Δυτικής Μεσογείου, με πλεονεκτική τη θέση της Ανατολικής Μεσογειακής Λεκάνης.

Στην κατηγορία (2) εντάσσονται: (α) η περιοχή της Κασπίας, (β) η περιοχή του ανατολικού Αιγαίου, (γ) η περιοχή Οτράντο-Κερκύρας, (δ) η περιοχή Κύπρου-Αλεξανδρέττας-Συρίας-Λιβάνου-Ισραήλ, (ε) ο Κόλπος της Σύρτης (Λιβύης), (στ) η περιοχή Αλγερίου, και (ζ) η περιοχή του Μαρόκου.

Η παρατήρησή μας, ως προς τα ανωτέρω και πάλι ενισχύει τη γεωπολιτική σημασία της Ανατολικής Μεσογειακής Λεκάνης.

Στην κατηγορία (3) εντάσσονται ζώνες, όπως αυτές (α) της Ν. Ιταλίας (NATO-ϊκές βάσεις), (β) της Β. και Β/Δ Ελλάδος (NATO-ϊκές βάσεις), (γ) της Κρήτης (αμερικανο-N.A.T.O-ϊκές βάσεις), (δ) της Κύπρου (αγγλικές και αμερικανικές βάσεις), (ε) της Μάλτας, (στ) του Γιβραλτάρ (αγγλική κυριαρχία).

Στην κατηγορία (4) εντάσσονται ζώνες, όπως αυτές:

α. Του Ισραήλ. Δυτικής γεωπολιτικής επιρροής με σημαντικά εσωτερικά προβλήματα, λόγω του φλέγοντος παλαιστινιακού προβλήματος και προβλήματα εξωτερικού περιβάλλοντος, λόγω της συγκρούσεώς του με την Χεζμπολάχ στο Λίβανο.

β. Του Ιράκ. Μέχρι πρότινος πόλος αμφισβητήσεως της αμερικανικής γεωπολιτικής επιρροής, ενώ το οριστικό γεωπολιτικό μέλλον του μένει πλέον να δειχθεί.

γ. Της Συρίας. Πόλος αμφισβητήσεως της αμερικανικής γεωπολιτικής επιρροής με ασαφή στάση έναντι του διεθνούς Ισλαμιστικού κινήματος και αμφίβολο γεωπολιτικό μέλλον.

δ. Του Λιβάνου. Μέχρι πρότινος, πόλος αμφισβητήσεως της αμερικανικής γεωπολιτικής επιρροής - εξάρτημα συριακής επιρροής, με ραγδαίως μεταβαλλόμενο γεωπολιτικό μέλλον.

ε. Της Αιγύπτου. Τελούσης υπό δυτική γεωπολιτική επιρροή, με ορατά στοιχεία αστάθειας, οφειλόμενα στο ισχυρό ισλαμιστικό κίνημα της περιοχής, που και ιστορικά άλλωστε, σχετίζεται με την εν λόγω χώρα.

στ. Της ζώνης του Μαγκρέμπ. Ζώνη ασταθούς δυτικής γεωπολιτικής επιρροής με ισχυρό και ενεργό ισλαμιστικό κίνημα.

ζ. Του Ιράν. Ζώνη έντονης αμφισβητήσεως της αμερικανικής γεωπολιτικής επιρροής με αμφίβολο γεωπολιτικό μέλλον.

η. Της Τουρκίας. Ζώνη δυτικοστραφούς γεωπολιτικής επιρροής, διαθέτουμε ορατούς παράγοντες αστάθειας, ισλαμιστικής και κουρδικής προελεύσεως, όπως και άλυτα προβλήματα πολιτικών ελευθεριών και ανθρωπίνων

δικαιωμάτων, ενώ το γεωπολιτικό μέλλον της παραμένει αμφίβολο, συσχετιζόμενο σε πρώτο επίπεδο υποσυστήματος με αυτό των Ιράκ, Συρίας, Ιράν και σε δεύτερο επίπεδο συστήματος με εκείνο της Αιγύπτου, Ιορδανίας, Σαουδικής Αραβίας και Ηνωμ. Αραβικών Εμιράτων.

3. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

α. Το πρώτο συμπέρασμα που προκύπτει από τη σύντομη επισκόπηση της θέσεως των ανωτέρω ζωνών είναι ότι, η πυκνότητα των σημαντικών γεωπολιτικών κέντρων είναι πολύ μεγαλύτερη στην Ανατολική Μεσογειακή Λεκάνη εν συγκρίσει με αυτήν της Δυτικής.

β. Επίσης, ένα δεύτερο συμπέρασμα είναι ότι, και οι εστίες αστάθειας, συγκρούσεων και ιδεολογικο-πολιτισμικών, όπως και εθνο-φυλετικών αντιπαραθέσεων (Ισλαμιστικό Κίνημα, Κουρδικό και Παλαιστινιακό Ζήτημα), εντοπίζονται κυρίως στην Ν. και Ν/Α Μεσόγειο.

4. ΑΞΟΝΕΣ ΓΕΩΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΕΠΙΡΡΟΩΝ

Στη Λεκάνη της Μεσογείου μπορούμε, κατόπιν των ανωτέρω, να εντοπίσουμε :

α. Μια οριζόντια ζώνη-άξονα αγγλοσαξονικής γεωπολιτικής επιρροής, μεταξύ του 36ου και 30ου παραλλήλου, αρχομένη από τις περιοχές Τσεϊχάν-Βηρυτού - Τελαβίβ και εξικνυομένη στο Γιβραλτάρ. Ο άξονας της ζώνης αυτής ορίζεται από σημεία εγκατεστημένης στρατηγικής αγγλοσαξονικής ισχύος, υπό μορφή στρατιωτικών διευκολύνσεων, όπως:

(1) Οι προϋπάρχουσες Ζώνες Απαγορεύσεως Πτήσεων στο Βόρειο και Νότιο Ιράκ (άνωθεν του 36ου και κάτωθεν των 33ου και 32ου παραλλήλου αντιστοίχως), των οποίων η ανάμνηση στις ημέρες μας είναι άκρως αποκαλυπτική για

τις επιβεβαιωθείσες βλέψεις του αγγλοσαξονικού, αλλά και του γαλλικού παράγοντος στην περιοχή¹.

(2) Η αμερικανό-τουρκική διευκόλυνση του Λευκονοίκου, στο κατεχόμενο από την Τουρκία βόρειο τμήμα της Κύπρου, την οποία η αμερικανική πλευρά επιθυμεί να μετατρέψει σε ΝΑΤΟϊκή, θέλοντας να μεταφέρει εκεί αρκετές από τις δραστηριότητες και τις διευκολύνσεις που απολαμβάνει στην τουρκική βάση του Ιντσιρλίκ, την οποίαν και θεωρεί ως στρατηγικώς συμπληρωματική με αυτήν του Λευκονοίκου, για την προάσπιση των αμερικανικών συμφερόντων στη Μ. Ανατολή. Πρέπει να σημειωθεί δε ότι, η βάση του Λευκονοίκου διαθέτει αυτήν την στιγμή σύγχρονο ανθυποβρυχιακό εξοπλισμό.

(3) Οι βρετανικές "κυρίαρχες περιοχές" της Δεκέλειας και του Ακρωτηρίου στο ελεύθερο, νότιο τμήμα της Κύπρου.

(4) Οι αμερικανικές και ΝΑΤΟ-ικές διευκολύνσεις, στην Κρήτη.

(5) Η Μάλτα, και

(6) Οι βρετανικές βάσεις, στο Γιβραλτάρ.

β. Η Αγγλο-αμερικανική αυτή ζώνη γεωπολιτικής επιρροής, η οποία διχοτομεί σε Βόρειο και Νότιο τμήμα τη Μεσογειακή Λεκάνη, μπορεί να ασκήσει στρατηγικό έλεγχο σε επίπεδο Πυρηνικού Πολέμου, όπως και σε επίπεδο Ηλεκτρονικού Πολέμου, αλλά και Ηλεκτρονικής Κατασκοπείας, σε μία ευρύτατη περιοχή, η οποία εξαπλούται από τη ζώνη του Μαγκρέμπ, μέχρι την περιοχή της Κριμαίας, γεγονός ιδιαίτερος κρίσιμο αναφορικώς προς την Πυρηνική Βαλλιστική Άμυνα, αλλά και σε συνάρτηση προς τις υπηρεσίες του αμερικανό-βρετανικού δικτύου Echelon, το οποίο δρα σε πλανητικό επίπεδο.

γ. Μία κάθετη ζώνη, προς την ανωτέρω περιγραφείσα, η οποία συνδέει τα σημεία:

1. βλ. Ι. Θ. Μάζης, Γεωπολιτική προσέγγιση του Νέου Ελληνικού Αμυντικού Δόγματος, Εκδ. Geolab/Παπαζήσης, Αθήνα 2006.

(1) Του Πορτ-Σάιντ, στη Διώρυγα του Σουέζ, απ' όπου διέρχεται το 40% περίπου του αργού πετρελαίου της Μ. Ανατολής για τις αγορές της Β/Δ Ευρώπης και τις αντίστοιχες υπερατλαντικές, μέσω Γιβραλτάρ.

(2) Λιμένα της Θεσ/νίκης, και την προέκταση αυτού, ήτοι το Λιμένα του Ρότερνταμ, τη μεγαλύτερη αγορά spot πετρελαίου στον κόσμο.

(3) Μια διαγώνια ζώνη, επίσης αγγλοσαξονικής επιρροής, η οποία συνδέει τα Δαρδανέλια με το Γιβραλτάρ.

δ. Οι ζώνες αυτές χαρακτηρίζονται από μεταφορά υδρογονανθράκων και ελέγχονται πλήρως από ΝΑΤΟϊκούς, και δη αγγλοσαξονικούς αμυντικο-πολιτικούς και στρατιωτικούς μηχανισμούς.

5. ΑΝΑΓΝΩΣΗ ΤΗΣ ΣΥΓΧΡΟΝΗΣ ΓΕΩΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑΣ ΤΗΣ ΜΕΣΟΓΕΙΟΥ ΑΠΟ ΤΟ ΙΣΡΑΗΛ ΚΑΙ ΤΙΣ Η.Π.Α / ΤΟ ΚΥΠΡΙΑΚΟ ΖΗΤΗΜΑ.

α. Η γεωπολιτική πραγματικότητα στην Ν/Α Μεσόγειο, όπως αυτή αναγιγνώσκεται σήμερα από τις Η.Π.Α, διακρίνεται από τα εξής χαρακτηριστικά:

(1) Η Κύπρος ελέγχει το κρίσιμο εκείνο σημείο της Ν/Α Μεσογείου στο οποίο:

(α) Καταλήγουν οι πετρελαιαγωγοί της Μοσούλης και του Κιρκούκ μέσω Γιουμουρταλίκ και τελικώς του λιμένος Αλεξανδρέττας.

(β) Καταλήγει ο πετρελαιαγωγός Μπακού-Τσεϊχάν.

(γ) Καταλήγουν οι πετρελαιαγωγοί των συριακών παραλίων (Λατάκεια), όπως και αυτών του Λιβάνου (Σιδών).

(δ) Θα καταλήξει ο σημαντικότερος αγωγός Μοσούλη (Ιράκ)-Χάιφα (Ισραήλ), όταν επικρατήσει σχετική πολιτική σταθερότητα στο Ιράκ. Ο αγωγός

αυτός θα δύναται να διέρχεται από τα ίχνη του προϋπάρξαντος, δηλ. μέσω Συρίας, είτε μέσω Ιορδανίας. Θα μεταφέρει δε το φθηνότερο και καλύτερης, διεθνώς, ποιότητας αργό πετρέλαιο της Μοσούλης και του Κιρκούκ (Light Kirkuk), στη Ν/Α Μεσόγειο και τέλος,

(ε) θα καταλήγουν στην Ανατολική Μεσόγειο, μέσω της διώρυγας του Σουέζ, οι εμπορευματικές διαδρομές μεταφοράς των πετρελαίων του Περσικού Κόλπου, τα οποία κατευθύνονται προς τις αγορές της Δύσεως.

β. Επίσης, το Ισραήλ εκτιμά πως αντιμετωπίζει στρατηγικές προκλήσεις και απειλές σε τρία βασικά επίπεδα στην περιοχή² τα οποία διατηρούν μεταξύ τους στενότερη συνάφεια.

6. ΑΠΕΙΛΗ ΥΠ' ΑΡΙΘΜΟΝ 1: ΑΤΑΚΤΕΣ, ΑΝΤΑΡΤΙΚΕΣ ΚΑΙ ΤΡΟΜΟΚΡΑΤΙΚΕΣ ΕΠΙΘΕΣΕΙΣ

α. Από το 1973, η απειλή αυτή έχει την αποκλειστική σχεδόν ευθύνη για τους θανάτους Ισραηλινών που είναι αποτέλεσμα της Αραβο-ισραηλινής διένεξης. Από το 2000, το Ισραήλ εμπλέκεται σε μικρής έντασης επιθέσεις με παλαιστινιακούς σχηματισμούς, στη Δυτική Όχθη και τις περιοχές της Γάζας. Υπάρχουν πλέον αποδείξεις, για τη συμμετοχή μη Παλαιστινιακών ομάδων (της Hezbollah) και την ύπαρξη κρατικής βοήθειας (Συρία, Ιράν και φιλοσανταμικές ομάδες) σε Παλαιστινιακές παραστρατιωτικές οργανώσεις. Μια ανερχόμενη πρόσθετη απειλή είναι εκείνη που αποτελούν οι οργανώσεις του διεθνούς Ισλαμιστικού κινήματος.

2. Του Jonathan Spyer, "Οι συνέπειες του πολέμου στο Ιράκ στην ισραηλινή αντίληψη περί εθνικής ασφαλείας", Έκδοση του Gloria Center, Διεπιστημονικό Κέντρο, Herzliya, Τόμος 9, αρ. 4, Άρθρο 3 - Δεκέμβριος 2005. Ο Δρ. Jonathan Spyer έχει διατελέσει ειδικός σύμβουλος σε θέματα Διεθνών Σχέσεων στο υπουργικό Συμβούλιο του Ισραήλ. Επί του παρόντος είναι υπότροφος ερευνητής του Κέντρου Global Research in International Affairs (GLORIA), στη Herzliya, του Ισραήλ.

β. Επίσης, οι ισραηλινοί δεν έχουν πειστεί για την βιωσιμότητα της επίλυσης της κρίσεως (conflict resolution), στην παρούσα συγκυρία, ιδιαιτέρως αναφορικός με την κατάληξη σε συμφωνία τελικού καθεστώτος (final status accord), που θα τερμάτιζε την κρίσιμη σύγκρουση με τους Παλαιστίνιους³. Δεδομένης της ουσιάδους ασυμβατότητας που εξακολουθεί να υφίσταται σε σημαντικά στοιχεία της αντίληψης των Ισραηλινών, αλλά και της μετριοπαθούς αντίληψης των Παλαιστίνιων, για το πώς θα φαινόταν μια συμφωνία τελικού καθεστώτος (final status agreement) - ιδιαίτερα, όσον αφορά ζητήματα, όπως η επιστροφή Παλαιστίνιων προσφύγων, αλλά και των απογόνων τους, ή μελλοντικές διευθετήσεις στην Ιερουσαλήμ - θεωρείται ότι κάποια μορφή "διαχείρισης κρίσεων" (conflict management), θα εξακολουθεί να είναι απαραίτητη για το άμεσα προβλεπόμενο μέλλον. Αυτή η έννοια διαχείρισης των κρίσεων βρίσκεται στο επίκεντρο των στρατηγικών αντιλήψεων του Ισραήλ⁴.

γ. Ωστόσο, είναι ιδιαίτερα σημαντικό να υπογραμμισθούν και οι ευρύτερες συνέπειες της στρατηγικής των ΗΠΑ στο Ιράκ, όπως αυτές έγιναν αντιληπτές από τους ισραηλινούς. Ο πόλεμος παρουσιάστηκε εν μέρει ως ένα στοιχείο μιας ευρύτερης απόπειρας εξάλειψης εκείνου που (οι ΗΠΑ) θεωρούσαν ως πηγές τρομοκρατίας στην περιοχή. Σε αυτό το στοιχείο, οι ΗΠΑ πρόσθεσαν την υποστήριξή τους στον εκδημοκρατισμό του Αραβικού Κόσμου⁵.

3. Giora Eiland, "Ασφάλεια, Ειρήνη και η Στρατηγική Αποχώρησης του Ισραήλ" - "Security, Peace and Israel's Strategy of Disengagement", Peacewatch # 456, 13 Μαΐου, 2004. Washington Institute for Near East Policy. <http://www.washingtoninstitute.org>.

4. Βλέπε Arnon Regular, "Hamas' Zahar: "Περισσότερες απαγωγές αν το Ισραήλ δεν απελευθερώσει αιχμαλώτους" - More kidnappings if Israel doesn't release prisoners, Haaretz, 26 Οκτωβρίου 2005. <http://www.haaretz.co.il>

5. Για πληθώρα απόψεων ειδικών σχετικά με τον εκδημοκρατισμό της Μέσης Ανατολής, βλέπε "Εκδημοκρατισμός στη Μέση Ανατολή: Λύση ή Οφθαλμαπάτη;" - "Democratization in the Middle East: Solution or Mirage", μια συζήτηση στοργουλής ...

δ. Η ισραηλινή κοινή γνώμη όμως, αντιμετώπισε με σκεπτικισμό κάθε πιθανότητα ταχέως πολιτικού μετασχηματισμού προς τη δημοκρατία στα αραβικά κράτη, ως συνέπεια δυτικής δράσης στο Ιράκ. Κατά την ισραηλινή άποψη, οι εμπειρικές αποδείξεις που υπάρχουν μέχρι στιγμής και δείχνουν ότι θα λάβει χώρα αυτή η διαδικασία, είναι μηδαμινές. Η θεωρητική υπόθεση είναι ότι για το προσεχές μέλλον, τα υπάρχοντα καθεστώτα και οι αντιλήψεις στην περιοχή είναι πολύ πιθανόν να παραμείνουν εν ισχύει⁶. Το ιδεολογικό ζήτημα είναι ιδιαίτερα σημαντικό: δεδομένης της ισχύος των ισλαμιστικών κινήματων στην περιοχή, η πιθανότητα αναταραχών, που θα ενίσχυε τους εξτρεμιστές ισλαμιστές πολύ περισσότερο από τις πολύ μικρές φιλελεύθερες και δημοκρατικές δυνάμεις στον αραβικό κόσμο, είναι ένας παράγοντας που λαμβάνεται υπόψη στην ισραηλινή αντίληψη. Πέραν του παλαιστινιακού χώρου, το Ισραήλ επιθυμεί να είναι, ως επί το πλείστον, θεατής όσον αφορά εξελίξεις τέτοιου είδους, με μόνη εξαίρεση, η οποία εθεωρήθη και λανθασμένη άλλωστε, τον πρόσφατο πόλεμο εναντίον της λιβανικής Χεζμπολάχ.

7. ΑΠΕΙΛΗ ΥΠ' ΑΡΙΘΜΟΝ 2: ΣΥΜΒΑΤΙΚΕΣ ΑΡΑΒΙΚΕΣ ΣΤΡΑΤΙΩΤΙΚΕΣ ΔΥΝΑΜΕΙΣ

... τραπέζης του GLORIA Center, Middle East Review of International Affairs, τόμος 7, αρ. 1, (Μάρτιος 2003). <http://meria.idc.ac.il>. Το άρθρο αυτό εκθέτει πολύ διαφορετικές αναλύσεις την περίοδο πριν από την πτώση της Βαγδάτης στις δυνάμεις των Η.Π.Α. Για μια πρόσφατη εις βάθος ανάλυση της Ευρύτερης πρωτοβουλίας της Ουάσινγκτον στη Μέση Ανατολή, βλέπε Daniel Neep, "Διλήμματα περί εκδημοκρατισμού στη Μέση Ανατολή: η Προχωρημένη Στρατηγική της Ελευθερίας" - "Dilemmas of Democratization in the Middle East: The 'Forward Strategy of Freedom'", Middle East Policy, τόμος 11, αρ. 3, (Φθινόπωρο 2004). 6. Για μια αντιπροσωπευτική και ξεκάθαρη έκφραση των απόψεων της δεσποζουσας ισραηλινής πολιτικής κοινότητας [mainstream Israeli policy community] για το θέμα αυτό, βλέπε Shlomo Avineri, "Για τη Δημοκρατία και την Επιδίωξη Ειρήνης στη Μέση Ανατολή" - "On Democracy and the Pursuit of Peace in the Middle East", Διάλεξη στο UCLA Faculty Center, 18 Οκτωβρίου, 2004. <http://www.international.ucla.edu/article>.

α. Είναι γεγονός ότι η τελική έκβαση του Πολέμου, του 2003 είναι ακόμη αβέβαιη, και συνεπώς θα ήταν παρακινδυνευμένο να εξαχθεί το συμπέρασμα ότι ο Πόλεμος στο Ιράκ είχε τελικά ευεργετική επίδραση από την άποψη της συμβατικής απειλής που αντιμετώπιζε το Ισραήλ. Αυτό είναι σημαντικό, δεδομένης της εσωτερικής αστάθειας στο Ιράκ, και του ζητήματος της αυξανόμενης ιρανικής επιρροής στα εσωτερικά ζητήματα της χώρας αυτής⁷.

β. Επίσης, το μέλλον του καθεστώτος του Μπασάρ αλ-Άσαντ, παρότι διαφαίνεται επισφαλές, ιδιαίτερα μετά την κρίση που ακολούθησε τη δολοφονία του πρώην πρωθυπουργού του Λιβάνου Rafik Hariri και τις πρόσφατες αποφάσεις της λιβανικής κυβερνήσεως Σινιόρα, δεν αντιμετωπίζεται με απολυτότητα από τους σφύρονες κύκλους στο Τελ Αβίβ. Και αυτό διότι, το Ισραήλ προτιμά να αντιμετωπίζει έναν πιο αδύναμο Άσαντ στην εξουσία, παρά να ζει στην αβεβαιότητα ενός ολότελα διαφορετικού τρόπου διακυβέρνησης στη Δαμασκό⁸.

8. ΑΠΕΙΛΗ ΥΠ' ΑΡΙΘΜΟΝ 3: ΟΙ ΕΧΘΡΟΙ ΕΠΙΧΕΙΡΟΥΝ ΝΑ ΑΝΑΠΤΥΞΟΥΝ ΟΜΚ (ΟΠΛΑ ΜΑΖΙΚΗΣ ΚΑΤΑΣΤΡΟΦΗΣ)

α. Την περίοδο που ακολούθησε τον Πόλεμο του 2003, η αντίληψη της απειλής για το κράτος του Ισραήλ περιελάμβανε τέσσερα όμορα κράτη: το Ιράκ, το Ιράν, τη Συρία και τη Λιβύη. Κατ' αυτούς, η θέληση του σανταμικού Ιράκ, να χρησιμοποιήσει μη συμβατικά όπλα, κατέστη εμφανής στις επιχειρήσεις Anfal στο Ιρακινό

7. Isaac Kfir, "Η Βρετανία κατηγορεί την Τεχεράνη για τους θανάτους Βρετανών στρατιωτών" - "Britain Blames Teheran for British Soldiers' Death", Institute for Counter Terrorism, 6 Οκτωβρίου, 2005. <http://www.ict.org.il/>.

8. Yoav Stern, "οι Η.Π.Α. προσφέρουν στον καταπονημένο Άσαντ συμφωνία για να τερματίσουν την πολιτική απομόνωση" - "U.S offers beleaguered Assad deal to end political isolation", Haaretz, 15 Οκτωβρίου, 2005. <http://www.haaretz.com>.

Κουρδιστάν το 1988⁹. Η επιθυμία του να επιτεθεί στο Ισραήλ φάνηκε επίσης το 1991. Επίσης, η εχθρότητα της Λιβύης προς το Ισραήλ και οι φιλοδοξίες κατασκευής ΟΜΚ έχει επίσης τεκμηριωθεί.

β. Πάντως, ως μεγαλύτερη απειλή τέτοιου είδους το Τελ Αβίβ θεωρεί την Τεχεράνη. Άλλωστε, το Ισραήλ είναι ιδιαίτερα ευάλωτο σε επίθεση από όπλα μαζικής καταστροφής. Η χώρα είναι μικρή - η έκτασή του είναι μόλις 20.000 τετραγωνικά χιλιόμετρα, τα δυο τρίτα του πληθυσμού ζουν σε τρεις μητροπολιτικές περιοχές, σε ακτίνα 75 χιλιομέτρων και ο μικρός πληθυσμός του Ισραήλ καθιστά τη χώρα εξαρτώμενη από την ταχεία κινητοποίηση των εφεδρικών δυνάμεων εν καιρώ πολέμου - μια διαδικασία που θα μπορούσε να καταστραφεί από τη χρήση μη συμβατικών όπλων¹⁰.

γ. Πρέπει όμως να υπογραμμισθεί ότι, συμφώνως προς τους ισραηλινούς αναλυτές¹¹, οι βασικότεροι φόβοι του Ισραήλ δε σχετίζονται τόσο με την προοπτική της πραγματοποίησης μιας επικείμενης επίθεσης στο Ισραήλ με ΟΜΚ. Θεωρείται ότι, το ένστικτο επιβίωσης το ίδιου του καθεστώτος είναι πιθανόν αρκετό για να καταστήσει μια τέτοια κίνηση ως επιδεχόμενη βελτιώσεως. Η ανησυχία είναι μάλλον ότι, η κατοχή πυρηνικών όπλων θα ενθαρρύνει τους ιρανούς και τους συμμάχους αυτών στην ήδη εκτεταμένη χρήση επιθέσεων περιορισμένης έντασης, αλλά και τρομοκρατικών επιθέσεων εις βάρος του Ισραήλ, δημιουργώντας έτσι τη βάση για την ύπαρξη αυξημένης αβεβαιότητας και αστάθειας στη Μέση

Ανατολή. Η υποδομή κατασκευής πυρηνικών όπλων από το Ιράν θα διατάρασσε επίσης την κατανομή ισχύος στην περιοχή, ενθαρρύνοντας και άλλους παίχτες στην περιοχή να συμμαχήσουν ή να θερμάνουν τις σχέσεις τους με το Ιράν, όπως συμβαίνει τώρα με τη Συρία και με την Τουρκία. Επιπρόσθετα, υπάρχει η πιθανότητα να καταστεί το Ιράν διανομέας πυρηνικής τεχνολογίας σε χώρες με τις οποίες έχει συμμαχήσει. Τέλος, υπάρχει άμεση βεβαιότητα ότι μια υποδομή κατασκευής πυρηνικών όπλων στο Ιράν θα λειτουργούσε ως κίνητρο για να επιδιώξουν παρόμοια πυρηνική δράση και άλλες δυνάμεις στην περιοχή¹².

9. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

α. Το αμυντικό δόγμα των Ισραηλινών Ενόπλων Δυνάμεων βρίσκεται εν μέσω διαδικασίας μετασχηματισμού, αντικατοπτρίζοντας προόδους στον τομέα της στρατιωτικής τεχνολογίας, στην μεταβαλλόμενη φύση της ισραηλινής κοινωνίας, και τη μεταβαλλόμενη τάξη σοβαρότητας των τριών επιπέδων απειλής που αντιμετωπίζει η χώρα. Η συμβατική στρατιωτική απειλή έχει εξασθενήσει, ενώ η απειλές της τρομοκρατίας και των ΟΜΚ παραμένουν το ίδιο ή και περισσότερο ανησυχητικές.

β. Η αντίληψη περί εθνικής ασφάλειας του Ισραήλ διαμορφώνεται από το συνδυασμό της απόρριψης της νομιμότητας υπάρξεώς του, η οποία αποτελεί ακόμα ένα βασικό ζήτημα των πολιτικών της περιοχής, σε συνδυασμό με την αναμφισβήτητη τεχνολογική και στρατιωτική υπεροχή του Ισραήλ, που καθιστούν σχεδόν απίθανη την πιθανότητα πραγματοποίησης συμβατικής στρατιωτικής επίθεσης κράτους προς κράτος. Παρά το γρήγορο συμπέρασμα των συμβατικών

9. Makiya, "Βιαιότητα και Σιωπή" - "Cruelty and Silence".

10. Cameron Brown, "Το Ισραήλ και η απειλή των ΟΜΚ: Μαθήματα για την Ευρώπη" - "Israel and the WMD Threat: Lessons for Europe", Middle East Review of International Affairs, τόμος 8, αρ. 3, (Σεπτέμβριος 2004). <http://meria.idc.ac.il>.

11. Βλ. όπ. ανωτέρω, Jonathan Spyer, "Οι συνέπειες του πολέμου στο Ιράκ στην ισραηλινή αντίληψη περί εθνικής ασφαλείας", Έκδοση του Gloria Center, Διεπιστημονικό Κέντρο, Herzliya, Τόμος 9, αρ. 4, Άρθρο 3 - Δεκέμβριος 2005.

12. Ephraim Kam, "Χαλιναγωγώντας την Ιρανική Πυρηνική Απειλή: η Στρατιωτική Απειλή" - "Curbing the Iranian Nuclear Threat: The Military Option", Jaffee Center for Strategic Studies Strategic Assessment, τόμος 7, αρ. 3 (Δεκέμβριος, 2004). <http://www.tau.ac.il/jcss/>.

εχθροπραξιών στο Ιράκ, η τελική έκβαση της εισβολής του 2003 δεν είναι καθόλου βέβαιη. Η αποτυχία καθιέρωσης ενός εδραίου, φιλοδυτικού καθεστώτος στη Βαγδάτη θα γίνει αποδεκτή ως νίκη των εχθρικών προς το Ισραήλ δυνάμεων στην περιοχή. Αμφισβητείται όμως αν αυτό θα μεταβάλλει ουσιαστικά την πορεία των γεγονότων που αφορούν άμεσα το Ισραήλ. Η ανάδυσση ενός εδραίου, ενωμένου Ιράκ, θα συνέβαλλε σημαντικά στην σταθερότητα της περιοχής. Και πάλι όμως, μια τέτοια έκβαση, ακόμη κι αν ήταν δυνατόν να επιτευχθεί, δεν αναμένεται να επηρεάσει σημαντικά τα βασικά περιγράμματα των αντιλήψεων απειλής του Ισραήλ και τις αντιδράσεις του σε προκλήσεις στην περιοχή.

γ. Συναφώς και βάσει όλων των ανωτέρω η πιθανή φιλο-αραβική στάση μιας ενιαίας και κυρίαρχης Κύπρου, στον αμυντικο-πολιτικό τομέα, ερμηνεύεται από το Τελ Αβίβ ως απόλυτος κίνδυνος για την Εθνική του Ασφάλεια, διότι αφενός μεν του αποκλείει κάθε θαλάσσια ή εναέρια οδό στρατιωτικών επιχειρήσεων (επιθέσεως ή αμύνης) προς τα αραβικά εδάφη, αφετέρου δε αποτελεί δυνητική βάση αντιστοίχου επιπέδου επιθετικών ενεργειών εναντίον του.

δ. Στο σημείο αυτό, το Τελ Αβίβ φαίνεται ότι αναγκάζεται να συμπέσει στη στρατηγική αντίληψή του με την Άγκυρα¹³, στο βαθμό που αυτή αποτελεί προβολέα αγγλοσαξονικής ισχύος στην περιοχή. Το

13. . Βλ. Mustafa Aydın, Η Τουρκική Εξωτερική Πολιτική: Πλαίσιο και Ανάλυση, Πανεπιστήμιο Άγκυρας, Σχολή Πολιτικής Επιστήμης, Αθήνα 2004, μέλετη του ανωτέρω Καθηγητού υποβληθείσα στο I.A.A. Ο Τούρκος Καθηγητής αναφέρει: "Ένας σημαντικός παράγων στον τουρκικό τρόπο σκέψης, όσον αφορά στην ασφάλεια, είναι ότι τα νησιά του Αιγαίου, εφόσον ευρίσκονται υπό τον έλεγχο μιας εχθρικής δύναμης, μπορούν να απαγορεύσουν στην Τουρκία την χρήση των δύο κύριων λιμένων της Κων/πολης και της Σμύρνης και να εμποδίσουν την Είσοδο στα Στενά. Στην περίπτωση αυτή η ναυσιπλοΐα μπορεί να είναι ασφαλής από την πλευρά της Ανατολικής Μεσογείου, μόνον εφόσον η νήσος Κύπρος, που μπορεί να αποκλείσει την περιοχή, ελέγχεται από φιλική κυβέρνηση".

Τελ Αβίβ, θεωρεί προφανώς ότι η μόνη εγγύηση για την ασφάλειά του είναι ο στρατιωτικός αγγλοσαξονικός έλεγχος επί της Νήσου Κύπρου, έλεγχος ο οποίος δεν θα επιτρέψει ποτέ στην πράξη μια φιλο-αραβική στροφή στην Κυπριακή Δημοκρατία και μάλιστα στην παρούσα συγκυρία της αμερικανικής εμπλοκής στο Ιράκ, αλλά και της απειλής την οποία εκπροσωπεί η Χεζμπολάχ στο Λίβανο.

ε. Στο σημείο αυτό, πρέπει η Κυπριακή Δημοκρατία να αντιληφθεί ότι αποτελεί γι' αυτήν γεωπολιτική επιταγή να αποτελέσει πλέον την γεωστρατηγική εγγύηση σταθερότητας για την περιοχή αποδεδειγμένη από πολιτικές αγκυλώσεις του παρελθόντος και αντιμετωπίζοντας με νέο πνεύμα την προσχώρησή της στο ΡΙΡ. Η πρόσφατη ρήξη μεταξύ Ισραήλ και Χεζμπολάχ απέδειξε την ειρηνοποιό και σταθεροποιητική σημασία της, αλλά και την ομορτοουνιστική και φοβική πολιτική της Τουρκίας. Ας μη λησμονούμε ότι σύμφωνα με καταγγελία του Τελ Αβίβ, που έγινε αμέσως μετά τη λήξη της θερμής αυτής συρράξεως, "όλος ο βαρύς οπλισμός της Χεζμπολάχ μετεφέρθη από το Ιράν, μέσω Τουρκίας προς τη Συρία και από εκεί στη Χεζμπολάχ".

στ. Συμπερασματικώς, τα ανωτέρω σημαίνουν για την ελληνική πλευρά ότι οποιαδήποτε μείζων απόφαση περί επιλύσεως του κυπριακού - εάν θέλουμε να είναι η απόφαση αυτή συμβατή με τα συμφέροντα επιβιώσεως του Ελληνισμού, δεν επιτρέπεται να ληφθεί επ' ουδενί και για κανένα λόγο πριν από την εμπέδωση της ειρήνης, της σταθερότητας και της δημοκρατίας στο γεωγραφικό χώρο του σημερινού Ιράκ¹⁴. Και αυτό διότι ο εθνοτικοθησκευτικός θρυμματισμός του καθεστώτος της Βαγδάτης, ο οποίος προκλήθη από την αγγλοσαξονική στρατιωτική επέμβαση, αναμένεται να προκαλέσει νέες ισορροπίες στην περιοχή της Μ. Ανατολής και να δημιουργήσει όλες

14. Σ.Σ.: Ομιλούμε για την μεσανατολικού τύπου μη θεοκρατική Δημοκρατία.

εκείνες τις προϋποθέσεις τις οποίες το Ισραήλ θεωρεί απαραίτητες για την εδραίωση της ασφάλειας του. Η εξέλιξη αυτή θα δημιουργήσει το κατάλληλο κλίμα ασφάλειας στο Τελ Αβίβ, ώστε να αχθεί το τελευταίο σε θετικότερη στάση αναφορικά με την ποιότητα λύσεως του Κυπριακού Ζητήματος, προς όφελος και των δύο κοινοτήτων και όχι ετεροβαρώς, δηλαδή υπέρ της τουρκοκυπριακής και μόνον πλευράς, όπως συμβαίνει σήμερα.

ζ. Πρέπει να σημειώσουμε ότι, κατά την γνώμη μας, δεν πρόκειται για μη ρεαλιστικό σενάριο, παρότι οι ατυχείς αμερικανικοί χειρισμοί στη μεταπολεμική διαχείριση της καταστάσεως στο εσωτερικό του Ιράκ εγείρουν εύλογες αμφιβολίες για την πιθανότητα εμπεδώσεως καθεστώτος ειρήνης και ασφαλείας στην περιοχή. Ο αυξανόμενος βαθμός εμπλοκής των μεγάλων Ευρωπαϊκών Δυνάμεων - Γερμανίας, Γαλλίας, Ρωσίας (των τελευταίων εχόντων και το ειδικό βάρος που τους προσδίδει το status των μονίμων μελών του Συμβουλίου Ασφαλείας του ΟΗΕ) - υποδεικνύει διεξόδους αναφορικά με την προκύψασα, δυσχερή, κατάσταση στο Ιράκ.

η. Η ζώνη μεταξύ 35ου και 36ου παραλλήλου η οποία περιέχει στο ανατολικό της άκρο την Κύπρο (Επισκοπή, Ακρωτήρι, Λάρνακα και Λευκόνοικος) και την Κρήτη (Σουδά) και στο δυτικό την Μάλτα και το Γιβραλτάρ αποτελεί ιδιαζόντως σημαντικό σύνολο γεωστρατηγικών ερεισμάτων για τις αγγλοσαξονικές θαλάσσιες δυνάμεις, οι οποίες ελέγχουν, μέσω αυτού του γεωστρατηγικού άξονος, απ' άκρου εις άκρον τη Ν. Μεσόγειο, δηλ. το εν αναβρασμό ευρισκόμενο Μαγκρέμπ. Ο άξων αυτός αποτελεί την οδό εξόδου των πετρελαϊκών αποθεμάτων του Περσικού Κόλπου, αλλά και αυτών της Λεκάνης της Κασπίας, που θα οδεύσουν προς το Γιβραλτάρ για τον Ατλαντικό.

θ. Μια ανεξάρτητη, δικαιοδική και διζωνική Κύπρος, διαθέτουμεσα ιδίαν, ισχυρή και ενιαία κρατική προσωπικότητα

και έχουσα καταστεί, πλέον, πλήρες μέλος της Ευρωπαϊκής Ενώσεως εξαναγκάζει από ό,τι φαίνεται τις Βρυξέλλες να αντιμετωπίσουν με τη δέουσα σοβαρότητα τα μείζονα ζητήματα ασφαλείας στο σημείο αυτό της Ανατολικής Μεσογείου. Άλλωστε οι κινήσεις της Γαλλίας να συνάψουν σχετικές συμφωνίες στρατιωτικών διευκολύνσεων με την Κυπριακή Δημοκρατία, αναφορικά με τη χρήση του αεροδρομίου της Πάφου και του λιμένος της Λεμεσού, καταδεικνύουν ότι η αναγκαιότητα αυτή έχει γίνει κατανοητή.

ι. Προκύπτει δε αβιάστως ότι η επίτευξη ασφαλείας του Ισραήλ (προ της οιασδήποτε "λύσεως" του Κυπριακού) σημαίνει υποβάθμιση της στρατηγικής σημασίας της Τουρκίας, των γεωπολιτικών της προτιμήσεων και των επιλογών της στην περιοχή, άρα και των επιλογών της στην επίλυση του Κυπριακού Ζητήματος, και ως εκ τούτου αύξηση της σχετικής διαπραγματευτικής ικανότητας της Ελληνοκυπριακής και Ελλαδικής πλευράς. Συνεπώς, Ελλάς και Κύπρος δέον όπως κινηθούν ακριβώς προς την υποδειχθείσα εκ της αναλύσεως κατεύθυνση: της ενισχύσεως του αισθήματος ασφαλείας του Ισραήλ.

10. ΕΚΤΙΜΗΣΕΙΣ

α. Μετά την κατάρρευση του Συμφώνου της Βαρσοβίας, το τέλος του Ψυχρού Πολέμου και τις ραγδαίες εξελίξεις που σημειώθηκαν από το 1989 και εξής, στα καθεστώτα της ΕΣΣΔ και των χωρών της Κεντρικής, Ανατολικής και Ν/Α Ευρώπης, η κατάσταση στην γηραιά ήπειρο, γενικά, και στον περίγυρο μας ιδιαίτερα, έχει μεταβληθεί σημαντικά. Βεβαίως, η συμμετοχή της Ελλάδος στα σημαντικότερα θεσμικά όργανα συλλογικής ασφαλείας (αμυντικής, οικονομικής, πολιτικής και πολιτισμικής), όπως ο Οργανισμός Ηνωμένων Εθνών (ΟΗΕ), ο Οργανισμός για την Ασφάλεια και Συνεργασία στην Ευρώπη (ΟΑΣΕ), ο Οργανισμός του Βορειο-Ατλαντικού Συμφώνου (NATO), καθώς και η ένταξή της στην Ευρωπαϊκή Ένωση (ΕΕ)

αυξάνει την ισχύ και την επιρροή της στο γεωπολιτικό περιβάλλον της. Παρά ταύτα, δεν εξέλιπαν οι ορατές ή δυνητικές απειλές κατά της Εθνικής Ασφαλείας.

β. Η αποσταθεροποίηση στην Βαλκανική, η βίαιη διάλυση της Γιουγκοσλαβίας, με κορύφωση τη σύγκρουση στο Κοσσυφοπέδιο και στα Μετόχια, ο μεγαλοϊδεατισμός της Αλβανίας, η δοκιμασία της Ελληνικής Εθνικής Μειονότητας στην Β. Ήπειρο, οι αλυτρωτικές βλέψεις των Σκοπίων, ο λανθάνων μεγαλοϊδεατισμός της Βουλγαρίας, η διείσδυση της Τουρκίας - πολιτική, οικονομική, στρατιωτική και πολιτιστική - στην Ν/Α Ευρώπη, το μόνιμο κύμα λαθρομεταναστών, η συνεχιζόμενη πολιτική και οικονομική αστάθεια σε όλες τις Βαλκανικές χώρες, η παραγωγή και η διακίνηση ναρκωτικών, σε ορισμένες από αυτές και μέσω αυτών και, τέλος, η εξαγωγή κάθε μορφής εγκληματικότητας - της τρομοκρατίας συμπεριλαμβανομένης - προξενούν σοβαρούς κινδύνους (threats) για την Εθνική Ασφάλεια.

γ. Η Τουρκία, από μακρού, ασκεί αναθεωρητική, επεκτατική, πολιτική σε όλον τον περίγυρο της, βάσει των παγίων αντιλήψεών της περί Ζωτικού Χώρου, με μοχλό, είτε το παντουρκιστικό, είτε το ισλαμιστικό ιδεολόγημα, πάντοτε όμως με την μακρόπνοη στρατηγική μιας μεγάλης Περιφερειακής Δυνάμεως και ανεξάρτητα από τις εσωτερικές, κοινωνικο-οικονομικο-πολιτικές, αδυναμίες και τα προβλήματά της.

δ. Τα ανωτέρω βασίζονται στην εκτίμηση ότι:

(1) Η Τουρκία, με ισλαμίζουσα/ισλαμοφανή Κυβέρνηση, επιδιώκει να αποτελέσει αποδεκτή και επιθυμητή επιλογή για το "διεθνή παράγοντα", διότι προσβλέπει στην απόκτηση αξιοπιστίας απέναντι στους τουρκόφωνους ή/και μουσουλμανικούς

θύλακες της Βαλκανικής, την "προστασία" των οποίων θα δύναται να ισχυρισθεί ότι έχει το "ηθικό έρεισμα" να αναλάβει, "εντολοδοχικώ τω τρόπω", ενώπιον της διεθνούς κοινότητας. Άλλωστε με τον τρόπο αυτό η γείτων καθίσταται χρησιμότερη για τις ΗΠΑ ως περιφερειακός υπομητροπολιτικός δρών στο μηχανισμό του νέο-σπαϊκμανικού υποδείγματος.

(2) Επίσης, η επιθυμία επεκτάσεως της γεωπολιτικής σφαίρας επιρροής της νεο-οθμανικής Τουρκίας δεν περιορίζεται στα Βαλκάνια, αλλά, αξιοποιώντας το ίδιο ισλαμο-τουρκόφωνο και τουρκογενές προσηλωσικό (βλ. ιδεοληπτικό) υπόδειγμα, η Τουρκία προσπαθεί να επεκτείνει την γεωπολιτική της επιρροή στις πετρελαιοφόρες εκτάσεις των μουσουλμανικών Δημοκρατιών της Κ. Ασίας, αλλά και να ασκήσει πιέσεις στο Β/Δ τμήμα της Κίνας (Ξιν Γιαγκ), όπου διαβιούν τουρκόφωνοι μουσουλμανικοί πληθυσμοί της τάξεως των 20.000.000 ατόμων (Ουϊγούροι).

(3) Περαιτέρω, επιδιώκει, καίτοι ανεπιτυχώς ακόμη, να παρουσιασθεί ως αξιόπιστος συνομιλητής του Ιράν, του οποίου η γεωπολιτική παρουσία και δυναμική στην περιοχή ολοκληρώνει την ισλαμική "ζώνη ασφαλείας", πέριξ της Ρωσίας, σε συνεργασία με το "νέο" Αφγανιστάν και το Πακιστάν του Μουσάραφ.

(4) Συνεπώς, προκύπτει εκ των ανωτέρω παραταθέντων η σαφής εικόνα της διατηρήσεως μιας αμερικανο-τουρκικής "ζώνης ασφαλείας" με δήθεν "ελεγχόμενα" ισλαμικά χαρακτηριστικά έναντι των ρωσικών "καθοδικών τάσεων" προς τα θερμά ύδατα της Μεσογείου, από το γεωγραφικό εκείνο χώρο, ο οποίος συντίθεται από τις γεωγραφικές ζώνες των Βαλκανίων, της Τουρκίας, του Ιράν, των Κεντροασιατικών Δημοκρατιών, του Αφγανιστάν και του Πακιστάν.

(5) Η Τουρκία, λοιπόν, προσπαθεί να πείσει τις ΗΠΑ ότι, η μόνη

πιθανή ρωγμή στην ανωτέρω "ζώνη" θα ήταν μια ανεξέλεγκτη γεωπολιτικώς Ελλάδα, η οποία θα διέπεται περισσότερο από ευρωκεντρικό γεωπολιτικό προσανατολισμό τείνοντα να ανεξαρτητοποιηθεί από την αγγλοσαξονική ηγεμονία.

(6) Πρέπει να σημειωθεί ότι οι σχεδιασμοί της Αγκύρας αντιμετωπίζονται αμφιθύμως και με περίσκεψη από κύκλους των ιθυνουσών πολιτικών ελίτ του Τελ Αβίβ. Και αυτό διότι ενδεχομένη αποτυχία του νεο-οθωμανικού αυτού υποδείγματος στην Βαλκανική (Αλβανία, Κόσοβο, FYROM, Βουλγαρία, Ελλάδα) θα προκαλέσει χιονοστιβάδα εξελίξεων, με κεντρικό χαρακτηριστικό την κατίσχυση του ριζοσπαστικού Ισλαμιστικού κινήματος στα εδάφη της Χερσονήσου του Αίμου.

(7) Ένα παρόμοιο ενδεχόμενο ανησυχεί το Ισραήλ, το οποίο φέρει τις μνήμες της αποτυχίας του αμερικανικού υποδείγματος "καλύτερα μουλάδες παρά σοβιετικοί" στο Ιράν και στο Αφγανιστάν. Δεν είναι δε καθόλου καθησυχαστικό το γεγονός ότι μέγα μέρος των "Αφγανών" μουτζαχεντίν και μελών ή στελεχών της Al Qaeda (μέχρι και ο ίδιος ο Bin Laden) έχουν κατά καιρούς δραστηριοποιηθεί ή και συνεχίζουν να δρουν στο πλαίσιο του UCK και άλλων ισλαμο-εθνικιστικών ομάδων στα Βαλκάνια.

(8) Οι ανωτέρω εκτεθέντες φόβοι των σφαιρών κύκλων του Τελ Αβίβ πρέπει να ληφθούν πολύ σοβαρά υπ' όψη κατά τον σχεδιασμό του Νέου Εθνικού Αμυντικού Δόγματος, και βεβαίως, κατά την χάραξη του πλαισίου Εθνικής Ασφαλείας της χώρας μας, θεωρούμενης άλλωστε ως μέρους του υποθετικού γεωστρατηγικού τριγώνου Ελλάς - Τουρκία - Ισραήλ. Ενός τριγώνου, το οποίο, δυστυχώς, σήμερα φαίνεται να διαθέτει δύο μόνον πλευρές!

(9) Η Τουρκία, αναφορικώς με την Ελλάδα, επιδιώκει την επιβολή των γεωπολιτικών της βλέψεων στους εξής συγκεκριμένους στόχους:

(α) Στην Κύπρο, με την παρελκυστική της πολιτική και την χρήση απειλών, επιδιώκει την παγίωση της σημερινής καταστάσεως. Η περίπτωση της συμπεριφοράς της Τουρκίας και μέρους της τουρκοκυπριακής πολιτικής ελίτ, αναφορικά με την υπερψήφιση του Σχεδίου Ανάν από τουρκοκυπριακής πλευράς και την θετική τοποθέτηση της Κυβερνήσεως Ερντογάν, ως προς αυτό, σαφώς εξηγείται εκ του γεγονότος ότι το εν λόγω σχέδιο ήταν προδήλως ετεροβαρές, υπέρ της Τουρκίας - με προφανή, μάλιστα, σκοπό να προκαλέσει ακριβώς την απόρριψή του από ελληνικής πλευράς, ούτως ώστε να αντιστραφεί η διεθνής Κοινή Γνώμη, αναφορικώς προς το ποία εκ των δύο πλευρών (ελληνική ή τουρκική) επιδιώκει πράγματι την ειρηνική και δίκαιη λύση του προβλήματος. Θα καταβληθεί δε - και ήδη καταβάλλεται - σύντομη προσπάθεια, από το δίπολο Λονδίνου-Ουάσιγκτον, ώστε η αντιστροφή αυτή να αποτελέσει την αφετηρία νέας απόπειρας θεσμικής και πολιτικοοικονομικής αναβαθμίσεως του τουρκοκυπριακού ψευδοκρατικού μορφώματος, υπό συνθήκες "αδιαφορίας", "ανοχής" ή και συνεργασίας ακόμη συγκεκριμένων ευρω-ατλαντικών πολιτικών κύκλων.

(β) Στο Αιγαίο, με μια σειρά μονομερών διεκδικήσεων (υφαλοκρηπίδα, χωρικά ύδατα, εθνικός ναερίος χώρος, FIR Αθηνών, απομάκρυνση του αμυντικού δυναμικού από τα νησιά του Ανατολικού Αιγαίου και τα Δωδεκάνησα, επιχειρησιακός έλεγχος στα πλαίσια του NATO, ευθύνη έρευνας και διάσωσης, αμφισβήτηση εθνικής κυριαρχίας), καθώς και με την εκτόξευση απειλών περί πολέμου, επιδιώκει τη διανομή του με όρια (από τις τουρκικές ακτές νοούμενα), που θα εφάπτονται του 25ου μεσημβρινού.

(γ) Στη Θράκη επιδιώκει την ολοκλήρωση του εκτουρκισμού της μουσουλμανικής μειονότητας, μέσω της επιχειρούμενης ομοιογενοποίησης του τουρκικού,

πομακικού και αθιγγανικού στοιχείου με όχημα μία τεχνηέντως καλλιεργούμενη κοινή μειονοτική "τουρκική" εθνοτική συνείδηση, αλλά και με μεταφορά μειονοτικού δυναμικού στον Νομό Έβρου και, τέλος, με την καλλιέργεια της ιδέας της αυτονομίας, σε συνδυασμό και με την μουσουλμανική μειονότητα που διαβιεί στην Ν. Βουλγαρία. Οι ανταγωνισμοί περί την παραγωγή, μεταφορά και εκμετάλλευση του πετρελαίου του Ευξείνου, της Κασπίας και της Κ. Ασίας περιπλέκουν ακόμη περισσότερο την όλη κατάσταση στην περιοχή.

11. ΑΝΑΛΥΣΗ / ΕΚΤΙΜΗΣΗ ΤΟΥ ΥΠΟΔΕΙΓΜΑΤΟΣ ΠΡΟΣΗΛΩΣΕΩΣ

α. Η χάραξη ενός Πλαισίου Πολιτικής Εθνικής Ασφαλείας και εν συνεχεία, ενός Εθνικού Αμυντικού Δόγματος, προϋποθέτει εις βάθος και ψύχραιμη διερεύνηση και ανάλυση της αντιλήψεως της χώρας (πολιτικής ελίτ, παραγωγών πολιτικής, κοινωνικής ελίτ, γνωμηγητόρων, διανοήσεως, λαού) περί του εαυτού της, της θέσεώς της και του ρόλου της στο διεθνές σύστημα και στο περιφερειακό υποσύστημα.

β. Στο σημείο αυτό θα πρέπει να δοθεί μεγίστη έμφαση στο σύστημα της Εθνικής Παιδείας, στις στοχεύσεις του συστήματος αυτού σε ζητήματα συγκριτικής αναλύσεως Μεσογειακού, Ευρωπαϊκού και Ελληνικού Πολιτισμού, αλλά και στην επικαιροποίηση και προσαρμογή του στα νέα διεθνή ιδεολογικο-πολιτικά και πολιτισμικά δεδομένα. Η ανάδειξη των στοιχείων της εθνοπολιτισμικής ταυτότητας του συγχρόνου Έλληνα πρέπει να αποτελέσει μέγιστο τεκμήριο επιτυχίας του εκπαιδευτικού μας συστήματος.

γ. Επίσης, προσοχή οφείλει να επιδειχθεί έναντι της δημιουργίας των μαθησιακών προϋποθέσεων για την εμπέδωση της αντιλήψεως (και των συνακόλουθων απαιτήσεών της), ότι η χώρα μας αποτελεί Μέση Δύναμη (Middle Power) στο Υπερσύστημα ΗΠΑ-ΕΕ - Μέση Ανατολή

και Εμποροναυτικό Έθνος (Maritime Nation), με αντίληψη οικουμενικής διαστάσεως και αποστολής, όπως και για το γεωστρατηγικό ρόλο, τον οποίο διαδραματίζει και οφείλει να διαδραματίζει από κοινού με τις ΗΠΑ και το Ηνωμένο Βασίλειο.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ ΔΙΗΜΕΡΙΔΑΣ
ΑΔΙΣΠΟ ΝΟΕ 2006
Η ΓΕΩΠΟΛΙΤΙΚΗ -
ΓΕΩΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΣΗΜΑΣΙΑ
ΤΗΣ ΜΕΣΟΓΕΙΟΥ

Η Μεσόγειος αποτελεί ένα γεωπολιτικό υποσύστημα κόμβων και ζωνών που προσδιορίζουν γεωγραφικά σημαντικά γεωπολιτικά κέντρα παγκόσμιου ενδιαφέροντος και των οποίων η πυκνότητα είναι πολύ μεγαλύτερη στην Ανατολική Μεσογειακή Λεκάνη εν συγκρίσει με τηνδυτική και ειδικότερα στη Ν/Α πλευρά της, όπου οι εστίες αστάθειας συγκρούσεων και ιδεολογικο - πολιτισμικών και εθνοφυλετικών αντιπαραθέσεων συγκεντρώνουν στο χώρο αυτό επιρροές, συμφέροντα και διεκδικήσεις.

Στη Λεκάνη της Μεσογείου εντοπίζουμε μια οριζόντια ζώνη - άξονα αγγλοσαξονικής επιρροής, μεταξύ 36ου και 30ου παραλλήλου (Τσεϊχάν, Βηρυτό, Τελ Αβίβ - Γιβλατάρ), με εγκατεστημένη ισχύ, μια κάθετη προς την παραπάνω ζώνη που συνδέει το Πορτ - Σάιντ, στη Δώρυγα του Σουέζ, με το λιμάνι της Θεσ/νίκης και το λιμάνι του Ρότερνταμ και τέλος μια διαγώνια ζώνη και πάλι αγγλοσαξονικής επιρροής, που συνδέει τα Δαρδανέλια με το Γιβλατάρ.

Όλες οι παραπάνω ζώνες ελέγχονται από Νατοϊκούς και δη αγγλοσαξονικούς αμυντικοπολιτικούς και στρατιωτικούς μηχανισμούς.

Μέσα σε αυτή τη γεωπολιτική πραγματοποίηση οι Αμερικανοί διακρίνουν σήμερα πως η Κύπρος ελέγχει το κρίσιμο σημείο κατάληξης των σημαντικών αγωγών πετρελαίου της Ν/Α Μεσογείου, τα οποία θα κατευθυνθούν στη συνέχεια στις αγορές της Δύσεως.

Επίσης το Ισραήλ εκτιμά πως

αντιμετωπίζει στρατηγικές προκλήσεις και απειλές σε τρία συναφή βασικά επίπεδα και αυτά είναι :

1. Οι άτακτες, αντάρτικες και τρομοκρατικές επιθέσεις, που κατ' αυτούς έχουν και τη βασική ευθύνη θανάτου Ισραηλινών πολιτών, σαν αποτέλεσμα της Αραβο-Ισραηλινής κρίσης, η οποία εκτιμούν ότι δεν πρόκειται στο άμεσο μέλλον να βρει βιώσιμη λύση. Εκτός αυτού, η Ισραηλινή κοινή γνώμη εκτιμά πως η Αμερικανική επέμβαση για εκδημοκρατισμό του Αραβικού κόσμου δεν πρόκειται να έχει επιτυχία στο προσεχές μέλλον μιας και γνωρίζουν καλύτερα τη νοοτροπία και κουλτούρα των γειτόνων τους.

2. Η δεύτερη απειλή είναι, οι συμβατικές αραβικές στρατιωτικές δυνάμεις μιας και ούτε η έκβαση του πολέμου του 2003 στο Ιράκ είναι ακόμη εμφανής, ούτε και η πορεία των καθεστώτων της περιοχής επιτρέπουν εφησυχασμό.

3. Η τρίτη και τελευταία απειλή για τους Ισραηλινούς, προέρχεται από την ανάπτυξη όπλων μαζικής καταστροφής από αραβικές χώρες που πρεσβεύουν την εξόντωση του Ισραήλ, μιας χώρας μικρής που τα 2/3 των κατοίκων της ζουν σε τρεις μητροπολιτικές περιοχές ακτίνας 75 χιλιομέτρων, γεγονός που ευνοεί την πιθανή χρήση ΟΜΚ, έστω και αν αυτό για τους Ισραηλινούς είναι μάλλον προβλέψιμο.

Πρέπει να σημειώσουμε ότι η ζώνη μεταξύ 35ου και 36ου παράλληλου, η οποία περιέχει στο Ανατολικό της άκρο την Κύπρο και την Κρήτη αποτελεί ιδιαίτερα σημαντικό γεωστρατηγικό έρεισμα για τις αγγλοσαξονικές θαλάσσιες δυνάμεις, αλλά και για τους Ισραηλινούς, οι οποίοι δε θα ήθελαν να δουν για παράδειγμα μια ενιαία κυρίαρχη Κύπρο με φιλοαραβική στάση που θα έθετε σε απόλυτο κίνδυνο τα συμφέροντα και την ασφάλειά τους. Έτσι, δικαιολογείται και η στρατηγική σύμπλευση Ισραήλ και Τουρκίας, στο βαθμό που αυτή αποτελεί προβολέα αγγλοσαξονικής ισχύος

στην περιοχή.

Γι' αυτό κάθε απόφαση περί επιλύσεως του Κυπριακού, βιώσιμη για τα ελληνικά συμφέροντα, δεν πρέπει να ληφθεί πριν την εμπέδωση της ειρήνης και της σταθερότητας στο γεωγραφικό χώρο του Ιράκ.

Στη σημερινή γεωπολιτική πραγματικότητα με τα πολλά προβλήματα στα Βαλκάνια και τη χώρα μας γεωπολιτικά αναβαθμισμένη, λόγω της συμμετοχής της σε όλους τους διεθνείς οργανισμούς συνεργασίας και ασφάλειας, η Τουρκία έρχεται να ασκήσει αναθεωρητική, επεκτατική πολιτική σε όλο τον περίγυρό της, επιδιώκοντας για άλλη μια φορά να αποτελέσει αποδεκτή και επιθυμητή επιλογή για το διεθνή παράγοντα και κυρίως για την Υπερδύναμη. Βέβαια, οι σχεδιασμοί της Άγκυρας αντιμετωπίζονται με περίσκεψη από τους Ισραηλινούς πολιτικούς κύκλους, οι οποίοι φέρουν στην μνήμη τους το αποτυχημένο αμερικανικό υπόδειγμα "καλύτερα μουλάδες παρά σοβιετικοί".

Αυτά θα πρέπει να ληφθούν σοβαρά υπόψη από τη χώρα μας, στη χάραξη του Νέου Εθνικού Αμυντικού Δόγματος, έτσι ώστε να μην υποβαθμισθεί η γεωστρατηγική αξία του Ελληνικού χώρου με την επιδίωξη της Τουρκίας για παγίωση της σημερινής κατάστασης στην Κύπρο, πράγμα που επιδιώκει το δίπολο Λονδίνου-Ουάσινγκτον μετά την εξέλιξη του σχεδίου Ανάν, αλλά και την προβολή από μέρους της γείτονος μονομερών διεκδικήσεων στο Αιγαίο και ολοκλήρωσης του Εκτουρκισμού της μουσουλμανικής μειονότητας στη Θράκη.

Η πολιτική Εθνικής Ασφάλειας για τη χώρα μας στον παραγμένο γεωπολιτικό χώρο που βρίσκεται, περνάει μέσα από την Παιδεία και τις στοχεύσεις της που θα πρέπει να αναδεικνύουν τα στοιχεία της εθνοπολιτισμικής ταυτότητας του σύγχρονου Έλληνα, προβάλλοντας τη χώρα μας ως Μέση Δύναμη στο υπερύστημα ΗΠΑ - ΕΕ - Μέση Ανατολή και μεγάλο

εμποροναυτικό έθνος με αντίληψη οικονομικής διάστασης και αποστολής.

Η ΕΝΕΡΓΕΙΑΚΗ ΔΙΑΣΤΑΣΗ ΣΤΗΝ ΠΕΡΙΟΧΗ ΤΗΣ ΜΕΣΟΓΕΙΟΥ

Η εξάρτηση της παγκόσμιας οικονομίας από τους υδρογονάνθρακες και ιδιαίτερα από το πετρέλαιο, είναι τεράστια και αυτό φαίνεται από τα ποσοστά των ενεργειακών αναγκών που φθάνουν το 62% σε πετρέλαιο και φυσικό αέριο επί της συνολικής πρωτογενούς ενεργειακής ζήτησης του πλανήτη και τα οποία διακινούνται μέσω της Μεσογείου σε ποσοστό 50%.

Η υποστήριξη των πυρηνικών προγραμμάτων παραγωγής ενέργειας από πολλά κράτη δεν προχώρησε, κυρίως λόγω του τραγικού δυστυχήματος του Τσερνομπίλ και έτσι η πυρηνική ενέργεια έμεινε στα ίδια ποσοστά ανάπτυξης.

Η χρησιμοποίηση βιομάζας αποτελεί χώρο μελλοντικής ανάπτυξης προγραμμάτων "καθαρής ενέργειας" η οποία φιλοδοξεί να φθάσει το 2030, στο 10% της συνολικής ενεργειακής παραγωγής.

Η παγκόσμια ενεργειακή εξάρτηση από τα πετρελαϊκά αποθέματα του κόλπου και της Κασπίας δημιουργούν γεωπολιτική αστάθεια και ενδοηπειρωτικές αντιπαραθέσεις που φθάνουν σε επεμβάσεις, όπως των ΗΠΑ στο Ιράκ και της παρέμβασης της Ρωσίας με τη διακοπή ροής φυσικού αερίου προς την Ουκρανία, δίνοντας το στίγμα αντίδρασης της στην πολιτική απόσχισης της πάλαι ποτέ Σοβιετικής Ένωσης.

Η αντίδραση από μέρους των Πετρελαϊκών χωρών έρχεται με τη διαμόρφωση και τον έλεγχο των τιμών του πετρελαίου, που δημιουργούν έτσι, άλλοτε ελεγχόμενες και άλλοτε μη ελεγχόμενες πετρελαϊκές κρίσεις, οι οποίες δεν οφείλονται όπως παλιά σε διακοπή της παραγωγής, αλλά σε διακοπή της διάθεσης πετρελαίου στις διεθνείς αγορές.

Στα αμέσως προσεχή χρόνια, με προβλεπόμενη υψηλή σχετικά παγκόσμια οικονομική ανάπτυξη, η αντίστοιχη ζήτηση για υδρογονάνθρακες αναμένεται να κρατηθεί σε υψηλά επίπεδα. Επομένως, η εξάρτηση από το πετρέλαιο θα εξακολουθήσει να υφίσταται ακόμη για αρκετά χρόνια.

Η παραπάνω κατάσταση αναμένεται να δημιουργήσει προβλήματα εξασφάλισης προμηθειών πετρελαίου σε αρκετές χώρες, μεταξύ των οποίων και στην Ελλάδα, η οποία εξαρτάται κατά 70% από τις εισαγωγές υδρογονανθράκων και η οποία δεν κάνει καμία ενέργεια έρευνας στο υπέδαφός της. Για λόγους που μόνο οι κυβερνήσεις της χώρας γνωρίζουν τα τελευταία χρόνια, η χώρα μας αδυνατεί να διατυπώσει μια συγκεκριμένη ενεργειακή πολιτική για έρευνα και εκμετάλλευση πιθανών ελληνικών κοιτασμάτων υδρογονανθράκων. Έτσι, η Ελλάδα ευελπιστεί να γίνει δευτερεύον, αλλά σημαντικός ενεργειακός κόμβος στα πλαίσια της ΕΕ προωθώντας την κατασκευή των αγωγών Μπουργκάς - Αλεξανδρούπολης και του αγωγού αερίου Τουρκίας - Ελλάδας - Ιταλίας, μιας και η Τουρκία αποτελεί τον αδιαμφισβήτητο ενεργειακό κόμβο της Ανατολικής Μεσογείου.

ΛΑΘΡΟΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΣΗ ΚΑΙ ΟΡΓΑΝΩΜΕΝΟ ΕΓΚΛΗΜΑ ΣΤΟ ΜΕΣΟΓΕΙΑΚΟ ΧΩΡΟ ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ

Το φαινόμενο της μετανάστευσης αποτελεί διαχρονική ανθρώπινη πρακτική με γνωστά αίτια. Τα τελευταία χρόνια, λόγω των έντονων γεωπολιτικών αλλαγών και ανακατατάξεων, ζούμε μια έξαρση του φαινομένου της μετανάστευσης. Οι περιορισμένες, όμως, δυνατότητες νόμιμης μετανάστευσης παγκοσμίως οδηγούν μεγάλες ανθρώπινες ομάδες να μεταναστεύουν παράνομα.

Το φαινόμενο της παράνομης μετανάστευσης αποτέλεσε και αποτελεί μέγιστο πρόβλημα για τη χώρα μας αφενός

μεν λόγω της πτώσης του καθεστώτος και της φτώχειας που μαστίζει την περίμετρό της, αφετέρου δε λόγω του μεγάλου οικονομικού οφέλους που αποκομίζουν τα κυκλώματα παράνομης διακίνησης μεταναστών, αλλά και του εύρους των συνόρων της.

Από το σύνολο των εισερχομένων λαθρομεταναστών η συντριπτική πλειοψηφία είναι Αλβανοί. Το μεγαλύτερο τμήμα των λαθρομεταναστών είναι οικονομικοί μετανάστες. Οι νομιμοποιημένοι αλλοδαποί είναι συνολικά 600.000. Από τους λαθρομετανάστες που συλλαμβάνονται δεν απελαύνονται όλοι. Έτσι, κάθε χρόνο παραμένουν στη χώρα κατά μέσο όρο 30-40 χιλιάδες αλλοδαποί.

Οι κυριότερες διαδρομές εισόδου των παράνομων μεταναστών είναι τα Ελληνοαλβανικά, Ελληνοσκοπιανά, Ελληνοβουλγαρικά και Ελληνοτουρκικά σύνορα, ενώ πολλοί λαθρομετανάστες μετά την είσοδο στην Ελλάδα, προσπαθούν να μεταβούν στην Ιταλία και στην υπόλοιπη Δυτική Ευρώπη.

Τα παράνομα δίκτυα διακίνησης λαθρομεταναστών, λόγω των τεράστιων κερδών που συγκεντρώνουν από τη διαδικασία προώθησής τους σχεδιάζουν, οργανώνουν και εφαρμόζουν πλήθος εναλλασσόμενων σχεδίων για την παράνομη είσοδο των αλλοδαπών στην χώρα μας και πολλές φορές η παραπάνω διαδικασία συνδέεται και με άλλες παράνομες πράξεις, όπως διακίνηση ναρκωτικών ή και ανθρώπων με σκοπό την σεξουαλική εκμετάλλευση.

Για την αντιμετώπιση του παραπάνω φαινομένου απαιτείται η ανταλλαγή πληροφοριών μεταξύ των αρμοδίων υπηρεσιών, η κατάλληλη επεξεργασία τους και η αξιοποίησή τους, έτσι ώστε να εξαρθώνονται τα παράνομα κυκλώματα διακίνησης. Αυτό υλοποιείται μέσω του Διεθνούς Οργανισμού Εγκληματολογικής Αστυνομίας (INTERPOL) σε παγκόσμιο επίπεδο και των Αξιωματικών συνδέσμων

μετανάστευσης, ύστερα από διμερείς ή πολυμερείς συμφωνίες αστυνομικής συνεργασίας.

Στα πλαίσια της ΕΕ η ανταλλαγή πληροφοριών γίνεται στο πλαίσιο της EUROPOL και στηρίζεται σε μια σειρά αποφάσεων του προγράμματος Χάγης που εγκρίθηκε από το Ευρωπαϊκό συμβούλιο. Παράλληλα ιδρύθηκε και λειτουργεί, από το 2006, συντονιστικός οργανισμός της Ευρωπαϊκής συνεργασίας στα εξωτερικά σύνορα της ΕΕ.

Πέρα όμως από όλα τα παραπάνω μέτρα αποτροπής, απαιτείται η ενεργοποίηση της κοινωνίας για την από κοινού αποτελεσματική αντιμετώπιση του προβλήματος, αλλά και η τροποποίηση της ισχύουσας νομοθεσίας που θα επιτρέψει στις διωκτικές αρχές να είναι πιο αποτελεσματικές και στο κράτος να μπορεί να προφυλαχθεί από το σοβαρότερο πρόβλημα της λαθρομετανάστευσης.

Ο ΡΟΛΟΣ ΤΟΥ ΝΑΤΟ ΣΤΗ ΜΕΣΟΓΕΙΑΚΗ ΑΣΦΑΛΕΙΑ

Το ΝΑΤΟ στον 21ο αιώνα εμφανίζεται παρόν και εμπλεκόμενο - ιδιαίτερα μετά το 2001 - σε τρεις Ηπείρους (Ευρώπη - Ασία - Αφρική) εξελισσόμενο και μετασχηματιζόμενο, έτσι ώστε να μπορεί να είναι αποτελεσματικό σε νέου είδους απειλές, όπως η τρομοκρατία, η διασπορά όπλων μαζικής καταστροφής, το οργανωμένο έγκλημα, η λαθρομετανάστευση κ.α.

Από το 1994, προχώρησε στον Μεσογειακό διάλογο με έμφαση στους τομείς της διαφάνειας, της στρατιωτικής συνεργασίας για αντιμετώπιση ασύμμετρων απειλών, καθώς και φυσικών καταστροφών και έδωσε ιδιαίτερη βαρύτητα στον τομέα της αλληλοκατανόησης των εμπλεκόμενων μερών.

Παράλληλα, ενήργησε για την ενδυνάμωση του Μεσογειακού διαλόγου, για

την προώθηση της συνεργασίας σε θέματα πληροφοριών για την ασφάλεια, την τρομοκρατία και τα ΟΜΚ, ενίσχυσε την ναυτική της δύναμη σε όλη τη Μεσόγειο και αύξησε τις νηοψίες, προώθησε τις επαφές του με τα κράτη του Συμβουλίου του κόλπου, ενώ από το καλοκαίρι του 2006 έχει αναλάβει την ευθύνη όλης της Αφγανικής επικράτειας στα πλαίσια των επιχειρήσεων της ISAF. Από το 2005, Νατοϊκό προσωπικό ανέλαβε την εκπαίδευση του νέου Ιρακινού Στρατού. Στην Αφρική το ΝΑΤΟ εμπλέκεται στο DAFUR του Σουδάν, όπου το Αραβικό καθεστώς του Χαρούμ χρησιμοποιεί πρωτοφανή βία σε βάρος του Αφρικανικού πληθυσμού και σε συνεργασία με την ΕΕ παρέχουν κυρίως συνδρομή στην ανάπτυξη της Αφρικανικής δύναμης που αναπτύσσεται εκεί για να αποφευχθεί μια γενοκτονία. Τέλος, είδαμε το 2005 το ΝΑΤΟ να εμπλέκεται στο Πακιστάν για την παροχή ανθρωπιστικής βοήθειας, λόγω του σεισμού.

Από όλα τα παραπάνω είναι πασιφανές ότι, το ΝΑΤΟ πλέον κινείται πολύ πέραν του Ευρωατλαντικού χώρου και περιφερειακά της Μεσογείου.

Οι απειλές και οι κίνδυνοι για τον μεσογειακό χώρο και την ευρύτερη περιοχή, ειδικά μετά την 9/11, επικεντρώνονται στα εξής:

1. Στο Ιρανικό πυρηνικό πρόγραμμα.
2. Στην αστάθεια στο Ιράκ και στην πιθανότητα εμφυλίου πολέμου.
3. Στη νέα φάση επιθέσεων των Ταλιμπάν.
4. Στη δραστηριότητα της Συρίας.
5. Στη δράση Ισλαμιστικών οργανώσεων.
6. Στη διαχείριση των υδάτινων πόρων.
7. Στη διασπορά ΟΜΚ.
8. Στην πιθανότητα ανατροπής φιλοδυτικών καθεστώτων.
9. Στην υποτροπή των προσπαθειών επίλυσης του μεσανατολικού και άλλων χρόνιων προβλημάτων, όπως του Κυπριακού και του Κουρδικού.

Η προσπάθεια ασφάλειας στην ευρύτερη περιοχή της Μεσογείου διέρχεται

από τη διερεύνηση του πλαισίου κατανόησης δυτικού και μουσουλμανικού κόσμου και την προώθηση του διαλόγου για σοβαρά θέματα, όπως ΟΜΚ, αντιπυραυλικής άμυνας, ενίσχυσης της στρατιωτικής παρουσίας του ΝΑΤΟ, στην περιοχή του Κόλπου και του Αφγανιστάν, αλλά και η προώθηση της εκπαιδευτικής συνεργασίας και ανασυγκρότησης των Ιρακινών και Αφγανικών στρατιωτικών και αστυνομικών δυνάμεων.

Όσο για την Ελλάδα προτείνεται η προώθηση της εμπλοκής του ΠΚΕΕΥΕ στην εκπαίδευση στρατιωτικού προσωπικού από τις χώρες της ευρύτερης περιοχής και την επιδίωξη συμμετοχής αξκίων των χωρών αυτών σε ασκήσεις και συμπόσια του ΓΕΕΘΑ, που αφορούν τη συνεργασία και ασφάλεια στην περιοχή.

Ο ΡΟΛΟΣ ΤΗΣ ΕΕ ΣΤΗ ΜΕΣΟΓΕΙΑΚΗ ΑΣΦΑΛΕΙΑ

Η σύγχρονη Ευρώπη από τις αρχές της δεκαετίας του '90, άρχισε να έχει μια σημαντική πηγή ανασφάλειας στο μαλακό υπογάστριό της, στη Μεσόγειο, όπου η μετααποικιακή αίσθηση ευπάθειας του αραβικού κόσμου, σε συνδυασμό με τις μεταψυχροπολεμικές πολιτικές παρεμβάσεις της Δύσης, δημιούργησαν σημαντικό έλλειμμα ασφάλειας γι' αυτή με την αναβίωση του ριζοσπαστικού Ισλάμ, της έξαρση της τρομοκρατίας του οργανωμένου εγκλήματος, καθώς και της διακίνησης όπλων και παράνομων ουσιών.

Η Μεσόγειος αποτελώντας μια περιοχή με σύνθετα προβλήματα στην περιφέρειά της και υψηλά επίπεδα οικονομικής ανισοκατανομής, παρουσιάζει δυσκολία σε κάθε απόπειρα συνολικής προσέγγισης των προβλημάτων, τα οποία διογκώθηκαν, ειδικά μετά το 1989.

Παράλληλα, η ΕΕ δημιουργώντας νέα εξωτερικά σύνορα και νέους γείτονες στην Ανατολική Ευρώπη, που φθάνουν πιο κοντά στις όχθες της Μέσης Ανατολής και

της Βόρειας Αφρικής, καλείται πλέον να αντιμετωπίσει πιο δραστικά προκλήσεις, όπως η παράνομη μετανάστευση και η απειλή της τρομοκρατίας που χτύπησαν δυστυχώς και την ίδια.

Σε αυτή την πρόκληση της εποχής, η Ευρωμεσογειακή συνεργασία καλείται να αποτελέσει τον πυλώνα διαπραγμάτευσης και περιφερειακής συνεργασίας. Η σύνοδος στη Βαρκελώνη εγκαινίασε μια νέα εποχή στις περιφερειακές σχέσεις των λαών της Μεσογείου και της ΕΕ. Όμως, η αποτυχία της ΕΕ να έχει ενιαία φωνή και δράση στον πόλεμο του ΙΡΑΚ, δημιούργησε δυσπιστία από μέρους των Αράβων έναντι των Ευρωπαίων τους εταίρων.

Έτσι η ΕΠΑΑ, η οποία διαθέτει τη δική της "Μεσογειακή διάσταση", θεωρήθηκε ως "βιτρίνα" της ΕΕ, η οποία κατά τους άραβες μοιράζεται τα στρατηγικά σχέδιά της με το ΝΑΤΟ.

Την προώθηση πνεύματος εμπιστοσύνης, μέσω της ΕΠΑΑ ανέλαβε η Ισπανική Προεδρία, το Μάιο του 2002, και υλοποίησε ουσιαστικά η Ελλάδα το 2ο εξάμηνο του 2002, με πρωτοβουλία του Ελληνικού ΥΠΕΘΑ, στο πλαίσιο της Ελληνικής Προεδρίας της ΕΕ, με κατάλληλα σεμινάρια που βοήθησαν στην αποφυγή παρερμηνειών και στην προαγωγή της περιφερειακής συνεργασίας.

Παρόλα αυτά τα αποτελέσματα της διάσκεψης της Βαρκελώνης, σημαντικά απέχουν από τους αρχικούς στόχους και προσδοκίες της ΕΕ, λόγω της φύσεως των προβλημάτων και της επιδείνωσης του διεθνούς κλίματος. Οι ασύμμετρες απειλές και οι ηγεμονικές παρεμβάσεις των ΗΠΑ οδήγησαν στη συνολική υποβάθμιση του κλίματος περιφερειακής συνεργασίας. Η διαδικασία εκδημοκρατισμού που έθεσε το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, αρχικά, για τις χώρες της Μεσογείου προσαρμόστηκε στον πιο ρεαλιστικό όρο της "χρηστής διακυβέρνησης". Όμως, η καταλυτική παρέμβαση των ΗΠΑ για αλλαγή

καθεστώτων στην περιοχή ενίσχυσε και πάλι την τάση καχυποψίας των λαών της Μ. Ανατολής προς το "Ευρωπαϊκό χέρι συνεργασίας".

Στο χρονικό διάστημα που πέρασε, η Ευρωμεσογειακή συνεργασία είναι αφενός, η ΕΕ να παρουσιασθεί στο τραπέζι των συνομιλιών ως μια πολιτεία με μια φωνή, με αυτόνομη δράση στις διεθνείς σχέσεις και αφετέρου οι Μεσογειακοί εταίροι να υιοθετήσουν στρατηγικές, ικανές να αντεπεξέλθουν στην διαχείριση ενός πιο ισορροπημένου συστήματος στις συνδιαλλαγές τους με την ΕΕ, βασισμένες στις αρχές της αμοιβαιότητας, της ανταποδοτικότητας και της ιστορικής συμφιλίωσης.

Ο ΡΟΛΟΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ ΣΤΗ ΜΕΣΟΓΕΙΑΚΗ ΑΣΦΑΛΕΙΑ

Ο απεγκλωβισμός της διεθνούς κοινότητας και της χώρας μας από την ακραία επιλογή του "άσπρου" ή "μαύρου", που κυριαρχούσε στον κόσμο κατά την διάρκεια του ψυχρού πολέμου, έδειξε να δημιουργεί αρκετά προβλήματα ομοφωνίας μεταξύ κρατών, εθνικών ομάδων, πολιτών ένστολων ή μη. Στη δίνη της εποχής των συγκεχυμένων μέσων και σκοπών, όπου κόμματα και κράτη δεξιάς ιδεολογίας δε μπορούν να κρύψουν τον αντιαμερικανισμό τους, ενώ στελέχη σοσιαλιστικών παρατάξεων εμφανίζονται ως υποστηρικτές του απόλυτου καπιταλισμού, η εξωτερική πολιτική της χώρας μας και η συμβολή σε θέματα παγκόσμιας και περιφερειακής ασφάλειας, δείχνει να έχει μια λογική συνέχεια. Η προσκόλλησή της στις αρχές του διεθνούς δικαίου και η ευαισθησία της για τα ανθρώπινα δικαιώματα της επιτρέπει να συμμετέχει σε ειρηνευτικές αποστολές, δίχως να στερεί από τους συμμάχους τη χρησιμοποίηση του εθνικού της χώρου.

Η περιοχή της Μεσογείου, στην οποία συντάσσεται και η χώρα μας, βρίσκεται σήμερα αντιμέτωπη σε μια πληθώρα σύνθετων προβλημάτων και

προκλήσεων αστάθειας για την περιφερειακή και παγκόσμια ασφάλεια, ιδιαίτερα μετά την λήξη του ψυχρού πολέμου και τα γεγονότα της 11ης Σεπ 2001.

Απειλές κοινωνικής και οικονομικής μορφής, όπως η διεθνής τρομοκρατία, η παράνομη λαθρομετανάστευση, οι φυσικές καταστροφές κλπ, οδήγησαν τις ΕΔ στην αναζήτηση ανάληψης ενός πιο σύνθετου σε σχέση με τον παραδοσιακό τους ρόλο.

Σε αυτόν τον μεσογειακό χώρο, η χώρα μας ως μέλος του ΝΑΤΟ και της ΕΕ έδειξε ιδιαίτερο ζήλο για την ανάπτυξη του Μεσογειακού διαλόγου και της Ευρωμεσογειακής συνεργασίας, ως σημαντικών διαύλων συνεισφοράς στην περιφερειακή ασφάλεια και σταθερότητα, όπως και στην προώθηση σχέσεων καλής γειτονίας. Έχοντας αναπτύξει παραδοσιακά εγκάρδιες σχέσεις με τις περισσότερες χώρες της Μεσογείου μπορεί να διατηρεί ένα ιδιαίτερο "διπλωματικό βάρος". Λόγω των εκτεταμένων θαλασσιών συνόρων της και της ναυτικής της παράδοσης, η χώρα μας διαδραματίζει επίσης πρωταγωνιστικό ρόλο στην αποτελεσματική πρόληψη και φύλαξη από τρομοκρατικά χτυπήματα θαλάσσιων στόχων. Μετά δε την επιτυχή και ασφαλή διεξαγωγή των Ολυμπιακών Αγώνων, το 2004, ο ρόλος της χώρας αναβαθμίστηκε σημαντικά.

Όμως, ο ρόλος της Ελλάδας επεκτείνεται και στο Βαλκανικό χώρο, όπου η παρουσία της είναι σημαντική, αφενός με συμμετοχή σε ειρηνευτικές επιχειρήσεις, αφετέρου με την σημαντικότερη οικονομική της παρουσία στις χώρες της Βαλκανικής. Η οικονομική αυτή παρουσία έχει συνδράμει τα μέγιστα στην βελτίωση της οικονομικής ζωής και κοινωνικής σταθερότητας των χωρών αυτών.

Αλλά, και η οικονομική συνεισφορά στην ειρηνευτική αποστολή του ΟΗΕ για μια ειρηνική και δίκαιη λύση του Κυπριακού προβλήματος είναι καθοριστική. Η Ελλάδα

πιστεύει, ότι μια δίκαιη λύση του προβλήματος θα ωφελήσει όχι μόνο τις δύο κοινότητες, αλλά και την ευρύτερη ειρηνευτική προσπάθεια στη Μέση Ανατολή. Όμως, η συνεχιζόμενη αδιαλλαξία της Τουρκίας περιπλέκει τις εκάστοτε προσπάθειες ειρήνευσης.

Από όλα τα παραπάνω συμπεραίνεται ότι, η εδραίωση της ασφάλειας, σταθερότητας και ευημερίας στη λεκάνη της Μεσογείου απαιτεί μεγάλη προσπάθεια για να ξεπεραστούν προκαταλήψεις του παρελθόντος. Σε αυτή τη δύσκολη προσπάθεια η Ελλάδα, μέσω της εξωτερικής της πολιτικής, μπορεί να διαδραματίσει σημαντικότατο ρόλο και να αποδώσει καρπούς, τόσο σε εθνικό, όσο και σε περιφερειακό επίπεδο.

ΤΟ ΠΑΛΑΙΣΤΙΝΙΑΚΟ ΠΡΟΒΛΗΜΑ ΚΑΙ Ο ΡΟΛΟΣ ΤΩΝ ΑΡΑΒΙΚΩΝ ΧΩΡΩΝ ΣΤΗ ΜΕΣΟΓΕΙΑΚΗ ΑΣΦΑΛΕΙΑ

Στον Αραβικό κόσμο υπάρχει αλληλεγγύη σε θρησκευτικό και εθνικό επίπεδο.

Αν η Κυβέρνηση Αραβικού κράτους δε μπορεί να προστατεύσει τα Παναραβικά ή Πανισλαμικά συμφέροντα, τότε χάνει τη νομιμότητά της.

Οι Αραβικές χώρες στη Δυτ. Αφρική δεν αντιμετωπίζουν απειλή. Οι Αραβικές χώρες Ανατ. Μεσογείου έχουν έναν κοινό εχθρό: Το Ισραήλ.

Όσο είναι ανοιχτό το Παλαιστινιακό πρόβλημα, δε φαίνεται να υπάρχει ειρήνη στη Μ. Ανατολή.

Τα πυρηνικά του Ισραήλ είναι μόνιμη απειλή για τις Αραβικές χώρες.

Παραστρατιωτικές δυνάμεις τύπου Χεζμπολάχ, Χαμάς, αντικαθιστούν τις ΕΔ στις Αραβικές χώρες για διεξαγωγή ανταρτοπόλεμου.

Ο Αραβικός σύνδεσμος δε μπορεί να κρατήσει τις ισορροπίες (ασφαλείας) για διατήρηση της ειρήνης στον Αραβικό κόσμο, άρα πρέπει να βρεθεί κάτι διαφορετικό.

ΤΟ ΚΥΠΡΙΑΚΟ ΠΡΟΒΛΗΜΑ ΣΤΑ ΠΛΑΙΣΙΑ ΤΗΣ ΜΕΣΟΓΕΙΑΚΗΣ ΑΣΦΑΛΕΙΑΣ

Η γεωγραφική θέση της Κύπρου έχει σημασία. Βρίσκεται στο σταυροδρόμι τριών Ηπείρων και είναι ένα σημαντικό πέρασμα του δρόμου του εμπορίου και του πετρελαίου. Η πολλαπλή σημασία της Κύπρου έχει καταδειχθεί μέσα από την διαχρονική της πορεία και την καθιστά μια χώρα κλειδί.

Η Ελλάδα διατηρεί ιδιαίτερο ενδιαφέρον για το Κυπριακό πρόβλημα, διότι ο ελληνισμός της Κύπρου αποτελεί αναπόσπαστο κομμάτι του ευρύτερου ελληνισμού και επηρεάζει την ασφάλεια και σταθερότητα της Ανατολικής Μεσογείου.

Η ένταξη της Κύπρου στην ΕΕ λειτουργεί ενισχυτικά υπέρ της και επιτυγχάνονται στόχοι που πριν από την ένταξη εθεωρούντο ανέφικτοι. Η Κύπρος δεν είναι μόνη και δεν κινείται κάτω από τη συνεχή πίεση της Τουρκίας.

Η δημιουργία του αγωγού πετρελαίου (και φυσικού αερίου) Μπακού - Τσεϊχάν, αναβαθμίζει την Τουρκία, ως ενεργειακό κόμβο, η οποία θα επιδιώξει να αναγορεύσει την ανατολική Μεσόγειο συμπεριλαμβανομένης και της Κύπρου, σε περιοχή Τουρκικού ελέγχου. Θα επιδιώξει επομένως την επιβολή μειωμένης κυριαρχίας σε χώρες της περιοχής και ιδιαίτερα της Κύπρου. Άρα, είναι επιβεβλημένη η ανάγκη λήψης εξισορροπητικών μέτρων από ΕΕ και από Ελλάδα.

Οι καλές σχέσεις της Κύπρου με όλα τα κράτη της Ανατολικής Μεσογείου μπορούν να αποτελέσουν το συνδεδετικό κρίκο μεταξύ ΕΕ και της τόσο σημαντικής

από γεωπολιτικής άποψης περιοχής.

Η διαιώνιση της σημερινής κατάστασης του προβλήματος λειτουργεί αποσταθεροποιητικά ή αφαιρεί μέρος της ασφάλειας της περιοχής.

Η ΘΕΣΗ ΤΩΝ ΝΟΤΙΟΕΥΡΩΠΑΙΚΩΝ ΧΩΡΩΝ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΣΦΑΛΕΙΑ ΤΗΣ ΜΕΣΟΓΕΙΟΥ

Η επέκταση του ΝΑΤΟ στα Βόρεια ελληνικά σύνορα φαίνεται αρχικά ότι, δεν επηρεάζει αρνητικά τα ελληνικά συμφέροντα. Επιφυλάξεις όμως υπάρχουν, τόσο λόγω των ανταγωνιστικών σχέσεων ΝΑΤΟ - Ρωσίας, όσο και στην γενικότερη Ευρασιατική στρατηγική των ΗΠΑ, που προφανώς δεν εξυπηρετεί τα ελληνικά συμφέροντα.

Ο κατακερματισμός των Βαλκανίων καθώς και οι εθνολογικές και θρησκευτικές διαφορές, δε συμβάλουν στην παγίωση μιας σταθερότητας, η οποία μπορεί να επιτευχθεί με την ενοποίησή του.

Η ιδέα της "πολυπολιτισμικότητας" χρησιμοποιείται ως ιδεολογικό εργαλείο για την υπονόμευση του συστήματος των εθνικών κρατών και για την γεωπολιτική αναδιάρθρωση των Βαλκανίων.

Η αναβάθμιση του Μουσουλμανικού Αλβανικού και Τουρκικού παράγοντα στα Βαλκάνια, αποτελεί οργανικό στοιχείο της γεωπολιτικής αναδιάρθρωσης και νέας τάξης στα Βαλκάνια.

ΙΣΛΑΜΙΚΟΣ ΦΟΝΤΑΜΕΝΤΑΛΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΤΡΟΜΟΚΡΑΤΙΑ ΣΤΙΣ ΧΩΡΕΣ ΤΗΣ ΜΕΣΟΓΕΙΟΥ

Η Ιερατική δομή του Ισλάμ με τη σχεδόν αποθεμένη εξουσία του Ιερατείου, λειτουργεί ως φύλακας και τροφοδότης της παράδοσης. Η ελευθερία αποκτά περιεχόμενο άρνησης και η υποταγή στο θείο νόμο γίνεται το μέσο για την τελική

δικαίωση των εκλεκτών.

Η Δύση γνώρισε το Ισλάμ από θέση ισχύος, ενώ δε συνέβη το ίδιο στις χώρες της Βαλκανικής και της Μέσης Ανατολής που γεύτηκαν για πάνω από 400 χρόνια τη σκληρότητα της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας. Οι εκστρατείες της Δύσης στις ισλαμικές χώρες μπορεί να ξεκίνησαν με θρησκευτικές προθέσεις προστασίας των ιερών χριστιανικών προσκυνημάτων, κατέληξαν όμως σε αποικιοκρατικές ηγεμονίες που καταπίεσαν για αιώνες αφρικανικές και ασιατικές χώρες.

Η στρατιωτική επέμβαση της Δύσης σε Μουσουλμανικά κράτη με τη δικαιολογία της πάταξης της τρομοκρατίας, φαίνεται ότι δημιούργησε μεγάλα αποθέματα αντιδυτικού μίσους και δεν είναι σε θέση να πείσει ακόμη και τους πλέον εύπιστους για τον τερματισμό των τρομοκρατικών αντιδράσεων.

ΔΙΑΣΠΟΡΑ ΟΠΛΩΝ ΜΑΖΙΚΗΣ ΚΑΤΑΣΤΡΟΦΗΣ ΚΑΙ ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ ΣΤΗ ΜΕΣΟΓΕΙΑΚΗ ΑΣΦΑΛΕΙΑ

Από το 1949 (όταν η Σοβιετική Ένωση έγινε η δεύτερη χώρα που απέκτησε πυρηνικά όπλα), η ανθρωπότητα έζησε για τέσσερις δεκαετίες κάτω από τη δαμόκλειο σπάθη του πυρηνικού ολοκαυτώματος. Ο αριθμός των πυρηνικών δυνάμεων σήμερα, ανέρχεται σε οκτώ. Αν συνυπολογιστεί η Β. Κορέα, ο αριθμός φθάνει στις εννέα.

Μετά το τέλος του Ψυχρού Πολέμου, για τις μεγάλες πυρηνικές δυνάμεις, ο ρόλος των πυρηνικών όπλων στο νέο διεθνές σύστημα θα είναι η αποτροπή αναδυόμενων μικρών πυρηνικών δυνάμεων. Όσον αφορά τις υπόλοιπες πυρηνικές χώρες, ο ρόλος των πυρηνικών τους οπλοστασίων θα είναι η αποτροπή του αντιπάλου.

Επίσης, ένας μικρός αριθμός χωρών διαθέτει την τεχνολογική ικανότητα να κατασκευάσει ή να αποκτήσει με άλλους τρόπους όπλα μαζικής καταστροφής

(πυρηνικά, χημικά και βιολογικά όπλα). Η απόκτηση τέτοιων όπλων ενδέχεται να οδηγήσει στην ανάπτυξη ανάλογων εξοπλιστικών προγραμμάτων από τις γειτονικές χώρες. Σημαντική ανησυχία προκαλεί και το οπλοστάσιο όπλων μαζικής καταστροφής της πρώην ΕΣΣΔ, για το οποίο εκφράζονται φόβοι ότι δε βρίσκεται κάτω από πλήρη έλεγχο.

Σε ένα γενικότερο επίπεδο, οι εξελίξεις αυτές σηματοδοτούν ορισμένες σημαντικές αλλαγές: πρώτον, περιορίζεται η ελευθερία κινήσεων και η δυνατότητα επεμβάσεων των ΗΠΑ και άλλων δυνάμεων στον Τρίτο Κόσμο και δεύτερον, μειώνεται ελαφρά η πιθανότητα χρήσης στρατιωτικής δύναμης μεταξύ κρατών του Τρίτου Κόσμου, αλλά αυξάνεται σημαντικά η καταστρεπτικότητα μιας τέτοιας σύγκρουσης με την κλιμάκωση που συνεπάγεται η πιθανή χρήση όπλων μαζικής καταστροφής.

Δε μπορεί, τέλος, να αποκλειστεί η πιθανότητα απόκτησης όπλων μαζικής καταστροφής από μη κρατικές οντότητες (κυρίως τρομοκρατικές οργανώσεις), ιδιαίτερα αν έχουν κρατική υποστήριξη. Η απειλή χρήσης ή και η χρήση τέτοιων όπλων από τρομοκρατικές οργανώσεις θα οδηγήσει σε απρόβλεπτες και δυσάρεστες εξελίξεις όλον τον πλανήτη.

Συμπερασματικά, η δημιουργία μιας κατάστασης, όπου η ικανότητα πρόκλησης μαζικής καταστροφής εναντίον ενός αντιπάλου θα βρίσκεται στα χέρια πολλών χωρών ή μη-κρατικών δρώντων, ορισμένοι εκ των οποίων θα είναι ασταθείς και απρόβλεπτοι, θα έχει σοβαρές συνέπειες για το διεθνές σύστημα ασφάλειας.

ΝΑΤΟΪΚΗ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗ ACTIVE ENDEAVOURS

Μετά τα γεγονότα της 11ης Σεπτεμβρίου 2001, το ΝΑΤΟ προχώρησε για πρώτη φορά στην ιστορία του στην ενεργοποίηση του άρθρου 5 ΤΗΣ ΙΔΡΥΤΙΚΗΣ ΔΙΑΚΗΡΥΞΗΣ ΤΗΣ ΣΥΜΜΑΧΙΑΣ,

χαρακτηρίζοντας έτσι κατ' ουσία τις επιθέσεις, ως πολεμική ενέργεια εναντίον κράτους - μέλους της συμμαχίας.

Στα πλαίσια αυτά, ενεργοποιήθηκε η επιχείρηση "Active Endeavour", η οποία διαρκεί εδώ και πέντε χρόνια στην Αν. Μεσόγειο και περιλαμβάνει συναινετικές νηοψίες, την επιχείρηση συνοδείας strog, τις επιχειρήσεις ναρκοπόλεμου καθώς και τη συμμετοχή της χώρας μας σε αυτήν.

Περιληπτικά οι σημαντικές δραστηριότητες της επιχείρησης, είναι οι παρακάτω :

1. Η επιχείρηση στην Ανατολική Μεσόγειο παρουσίας, αποτροπής, επιτήρησης και ελέγχου των ύποπτων πλοίων στα διεθνή ύδατα.
2. Οι προπαρασκευαστικές έρευνες δίαυλων και λιμένων που εκτελούνται από τη δύναμη MCM της Μεσογείου σε διάφορα σημεία ενδιαφέροντος της Μεσογείου.
3. Η συνοδεία πλοίων υψηλού ενδιαφέροντος, τα οποία διέρχονται από τα στενά του Γιβραλτάρ.
4. Τέλος, αλλά εξίσου σημαντικό έργο της επιχείρησης ΑΕ, είναι η ενίσχυση του συνεχιζόμενου μεσογειακού διάλογου.

Την 1η Οκτ 04 μπήκε σε εφαρμογή το νέο σχέδιο δράσεως της επιχείρησης, με κυριότερο χαρακτηριστικό του την επέκταση της περιοχής των επιχειρήσεων σε όλη την Μεσόγειο.

Η περιοχή της Μεσογείου έχει χωρισθεί σε τρία τμήματα. Τη Δυτική, την Κεντρική και την Ανατολική Μεσόγειο.

Αποστολή της επιχείρησης είναι ο εντοπισμός, η παρακολούθηση και όταν διαταχθεί, η επιβίβαση σε πλοία που συμπεριφέρονται ύποπτα, ώστε να εκφραστούν οι αποφάσεις του ΝΑΤΟ εναντίον της διεθνούς τρομοκρατίας με σκοπό την αποτροπή τρομοκρατικών ενεργειών, την εξάρθρωση τρομοκρατικών ομάδων, την υπεράσπιση και προστασία

από τρομοκρατικές ενέργειες με σκοπό την αποτροπή, την υπεράσπιση, την εξάρθρωση και την προστασία εναντίον της διεθνούς τρομοκρατίας.

Η ελληνική συμμετοχή στην επιχείρηση για το έτος 2006, είναι ως εξής:

1. 1 Φ/Γ στη μόνιμη ναυτική δύναμη της Μεσόγειου.
2. 10 εξόδους ΑΦΝΣ, το μήνα.
3. 1 ΤΠΚ (ως stby unit), στην ΠΝΒ Σύρου.
4. 1 ΠΓΥ, για χρονική διάρκεια ενός μηνός.
5. 1 Φ/Γ, για 20 ημέρες ανά εξάμηνο.
6. 1 Υ/Β, για τρεις περιόδους χρονικής διάρκειας 45 ημερών.
7. τον ΝΚ, ως προκεχωρημένη βάση υποστηρίξεως (FLS SOUDA BAY)

Διημερίδα ΑΔΙΣΠΟ

δραστηριότητες Α.ΔΙ.Σ.ΠΟ.

**Εορτασμός 28ης Οκτωβρίου
Υποδοχή Προέδρου Δημοκρατίας
κ. Παπούλια στο Α/Δ
“ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ”**

Διημερίδα ΑΔΙΣΠΟ 29 & 30 Νοε 2006

Διημερίδα ΑΔΙΣΠΟ 29 & 30 Νοε 2006

ΔΙΑΚΛΑΔΙΚΗ
Επιθεώρηση

ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ ΑΝΩΤΑΤΗΣ ΔΙΑΚΛΑΔΙΚΗΣ ΣΧΟΛΗΣ ΠΟΛΕΜΟΥ